

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

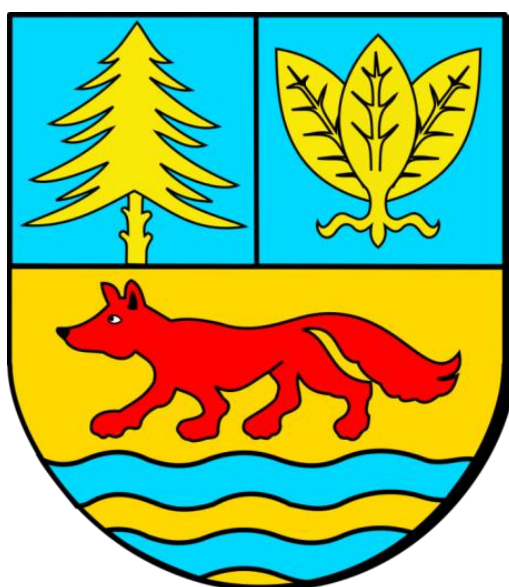
Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji

Gminy Grudziądz

na lata 2016-2023

Luty 2020 r.

Projekt jest realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Zamawiający: **Gmina Grudziądz**
ul. Wybickiego 38
86-300 Grudziądz

Wykonawca: **Zespół do spraw Lokalnego Programu Rewitalizacji**

Dorfin Grant Thornton Frąckowiak sp. z o.o. sp. k.

Zespół w składzie:

- Jacek Błażejowski
- Maria Murawska
- Jolanta Wojciechowska
- Barbara Kaczor
- Monika Jasieniecka

ul. Głowackiego 20

87-100 Toruń

T +48 56 657 55 91

F +48 56 475 45 47

www.GrantThornton.pl

Member of Grant Thornton International Ltd

Grant Thornton
An instinct for growth™

Spis treści

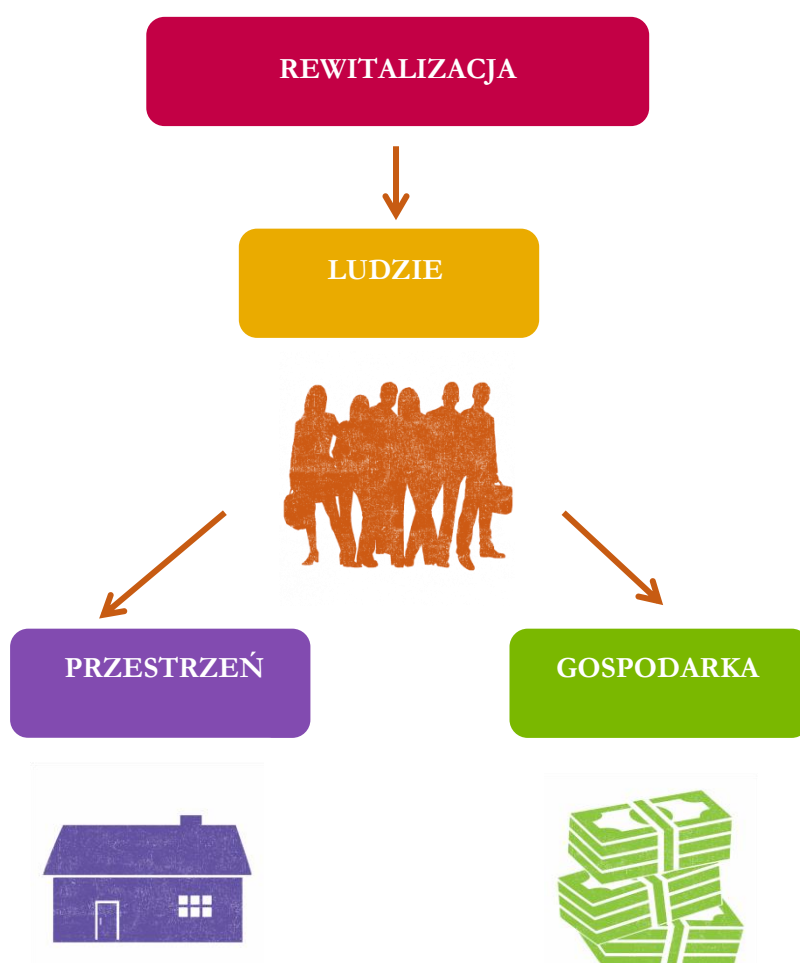
Wstęp.....	4
Rozdział 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	9
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi.....	11
1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi.....	13
Rozdział 2. Uproszczona diagnoza Gminy Grudziądz	15
Rozdział 3. Obszar zdegradowany gminy	26
3.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej	29
3.1.1. Sołectwa położone w północnej części gminy	29
3.1.2. Sołectwa położone w środkowej części gminy (na wschód i południowy wschód od Grudziądza)	32
3.1.3. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy (na południe i południowy zachód od Grudziądza)	37
Podsumowanie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej	40
3.2. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	41
Podsumowanie analizy sołectw pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	43
Rozdział 4. Obszar rewitalizacji gminy	45
4.1. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji.....	46
4.2. Cele rewitalizacji	49
Rozdział 5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	51
5.1. Podobszar 1: Wielki Welcz.....	52
5.2. Podobszar 2: Dusocin	59
5.3. Podobszar 3: Turznice.....	66
5.4. Podobszar 4: Mały Rudnik	72
5.5. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji	79
Rozdział 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	81
Rozdział 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	83
Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	87
Rozdział 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	106
Rozdział 10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji.....	113
Rozdział 11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	117
Rozdział 12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	122
Rozdział 13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	128
Rozdział 14. Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii	131
Spis tabel	133
Spis wykresów	134
Spis zdjęć.....	134
Spis schematów.....	135
Spis map.....	135

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, infrastrukturalnej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju.

Schemat 1. Proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

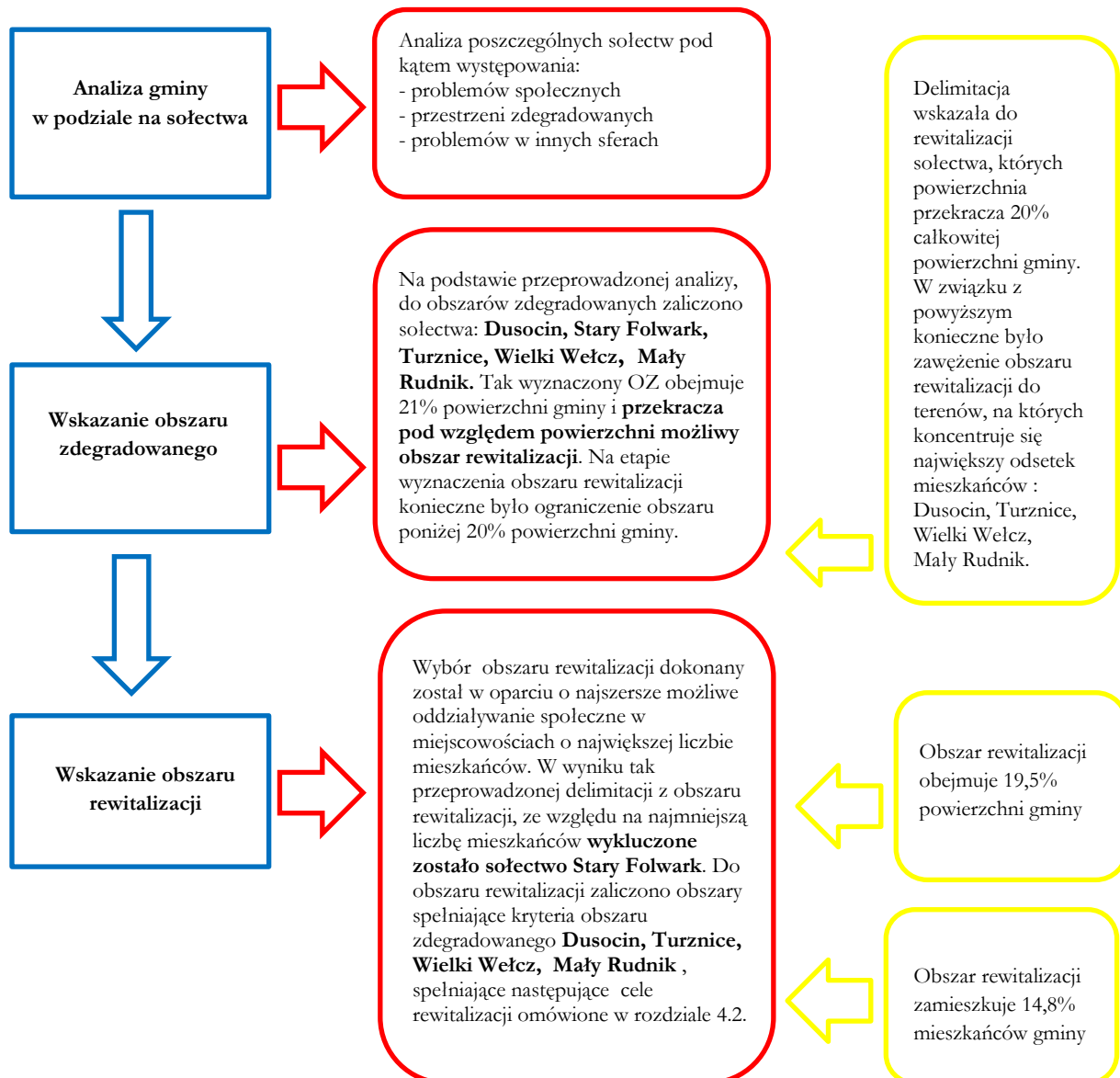
W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020¹ rewitalizacja będzie dotyczyć zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem powinno być trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć**

działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniając do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna**, obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Gminie Grudziądz przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy do obszarów zdegradowanych w Gminie Grudziądz zaliczono sołectwa: **Dusocin, Stary Folwark, Turznice, Wielki Wełcz, Mały Rudnik**.

Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Tak wyznaczony obszar zdegradowany obejmuje w Gminie Grudziądz 21% powierzchni gminy i **przekracza pod względem powierzchni możliwy obszar rewitalizacji (20% powierzchni gminy)**. Na etapie wyznaczenia obszaru rewitalizacji konieczne jest więc ograniczenie obszaru poniżej 20% powierzchni gminy.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego program rewitalizacji. Wybór obszaru rewitalizacji w Gminie Grudziądz dokonany został w oparciu o najszerze możliwe oddziaływanie społeczne w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców. W wyniku tak przeprowadzonej delimitacji z obszaru rewitalizacji, ze względu na najmniejszą liczbę mieszkańców, wykluczone zostało sołectwo Stary Folwark. Wyznaczony do rewitalizacji obszar gminy to sołectwa **Dusocin, Turznice, Wielki Wełcz oraz Mały Rudnik.**

Przeprowadzenie dokładnej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej wyznaczonych obszarów pozwoliło na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Umożliwiło to określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów. Gmina planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne.

W związku z tym został opracowany niniejszy dokument, zawierający i określający w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. przede wszystkim lokalną społecznością, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami. Konsultacje społeczne były jednym z elementów współtworzących program. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023 został więc wypracowany we współpracy z lokalną społecznością.

Ujmuje on działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych środków publicznych), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego.

Program zawiera propozycje różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji. Program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach gminy, które w największym stopniu są dotknięte występowaniem problemów oraz negatywnych zjawisk, a dodatkowo ogranicza się do obszarów faktycznie zamieszkiwanych.

Zaplanowane projekty i przedsięwzięcia wykazują się komplementarnością w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym oraz wzajemnym uzupełnianiem się źródeł finansowania.

Rozdział 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

- 1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi
- 1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016 – 2023 został opracowany zgodnie z zapisami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ponadto wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Grudziądz na lata 2014-2022
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2022
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	
Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa. Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo, modernizacja przestrzeni wsi i miast, konkurencyjna gospodarka oraz kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast. Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Niniejszy Program swoją tematyką i założonymi celami wpisuje się w zidentyfikowane w Strategii kierunki rozwoju.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uśpionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. ▪ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w powyższe działania.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym. Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu, ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	W dokumencie określono cztery poziomy planowania i wdrażania polityki terytorialnej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz oraz ich obszar funkcjonalny, ▪ Poziom regionalny i subregionalny - obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi, ▪ Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne (ORSG),

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
	<p>■ Poziom lokalny – rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju).</p> <p>Gmina Grudziądz objęta jest poziomem regionalnym i lokalnym polityki terytorialnej.</p> <p>W Założeniach polityki terytorialnej przyjęto, że w zakresie regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich konieczna jest ich aktywizacja społeczno-gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się we wskazane założenia.</p>
Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądz i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	<p>W Strategii ORSG Powiatu Grudziądzkiego zdefiniowano 5 celów strategicznych:</p> <p>CEL I - Zrównoważony rozwój oparty na nowoczesnych, zintegrowanych rozwiązaniach transportowych i strategiach niskoemisyjnych</p> <p>CEL II - Efektywne gospodarowanie unikatowymi zasobami środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL III - Wyedukowane, aktywne zawodowo i zaangażowane lokalnie społeczeństwo OFG</p> <p>Działania rewitalizacyjne zaplanowane w Programie wpisują się w cele strategiczne nr II, III.</p>
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy programu rewitalizacji oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.</p>

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Grudziądz	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ład przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej.</p> <p>Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wskazane w Studium są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Grudziądz na lata 2014-2022.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o zapisy Studium i nie narusza jego postanowień.</p>
Strategia Rozwoju Gminy Grudziądz na lata 2014-2022	<p>Lokalny Program Rewitalizacji jest z spójny z celem strategicznym Strategii „Dynamiczny i wielokierunkowy rozwój gminy” oraz poniższymi celami częściowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktywni mieszkańcy, Gmina przyjazna inwestorom, Racjonalizacja wydatków gminy, Promocja gminy. <p>Program wpisuje się w planowane do realizacji kierunki działań zawarte w Strategii.</p>
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2022	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w cele strategiczne wskazane w Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz. Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Grudziądz. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym oraz ich aktywizacja. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”	<p>Gmina Grudziądz jest jedną z dziesięciu gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”. LPR Gminy Grudziądz stanowi uszczegółowienie kwestii dotyczących rewitalizacji poruszanych w LSR i wpisuje się w następujące cele szczegółowe i przedsięwzięcia LSR:</p> <ol style="list-style-type: none"> Cel szczegółowy 2.1 Poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i drogowej oraz rewitalizacja i poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2022 r. – Przedsięwzięcie 2.1.1 Inwestycje w infrastrukturę, Przedsięwzięcie 2.1.2 Rewitalizacja obszarów wiejskich, Cel szczegółowy 3.1 Aktywizacja społeczno- zawodowa i włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2022 r. – Przedsięwzięcie 3.1.1 Aktywne społeczeństwo obszaru objętego LSR. <p>Zawarte w programie rewitalizacji przedsięwzięcia przyczyniają się do osiągnięcia wskaźników LSR, co zostało wykazane w odniesieniu do poszczególnych projektów w rozdziale 8. Program rewitalizacji przyczynia się do osiągnięcia następujących wskaźników LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej, Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów, Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach, Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją, Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób z otoczenia zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym lub zdrowotnym, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych działaniami o charakterze zawodowym, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych działaniami o charakterze społecznym, ▪ Liczba animatorów lub liderów lokalnych, która uzyskała wsparcie z EFS, świadcząca lub gotowa do świadczenia usługi po zakończeniu projektu, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna, ▪ Liczba osób z otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których nastąpił wzrost wiedzy lub umiejętności w zakresie wspierania osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które podniosły kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu.
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 2. Uproszczona diagnoza Gminy Grudziądz

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

2.2. Sfera społeczna

2.3. Sfera gospodarcza

2.4. Sfera środowiskowa

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

2.6. Infrastruktura społeczna

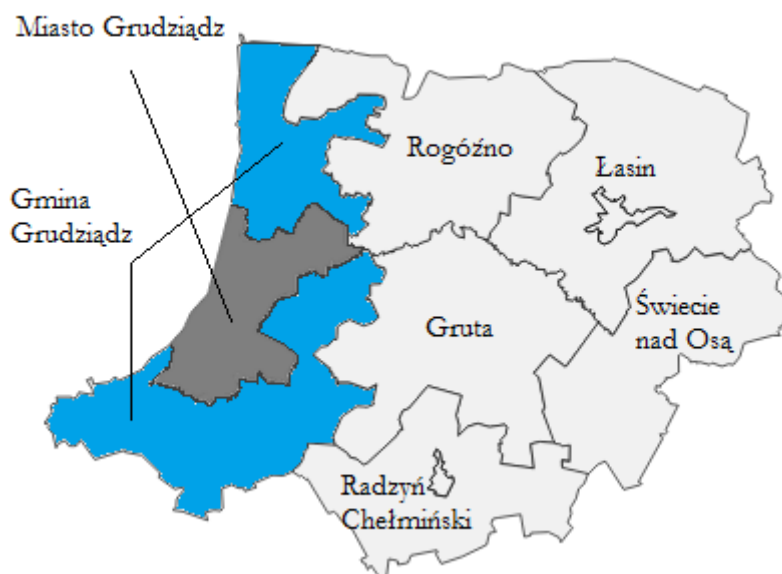

Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Grudziądz to gmina wiejska położona w powiecie grudziądzkim, w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, zlokalizowana wokół miasta Grudziądz.

Gmina graniczy bezpośrednio z innymi gminami powiatu grudziądzkiego: Rogóźno, Gruta i Radzyń Chełmiński oraz z powiatami: wąbrzeskim (Gmina Płużnica), chełmińskim (Gmina Stolno), świeckim (Gmina Dragacz i Nowe). Od północy Gmina Grudziądz sąsiaduje z województwem pomorskim.

Mapa 1. Gmina Grudziądz – położenie w powiecie grudziądzkim.

Źródło: opracowanie własne.

Gmina zajmuje łącznie 165 km² (przeszło 27% powierzchni powiatu grudziądzkiego), co lokuje ją wśród największych gmin wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego.

Siedzibą gminy jest miasto Grudziądz. W skład gminy wchodzi 34 miejscowości, wchodzące w skład 25 sołectw:

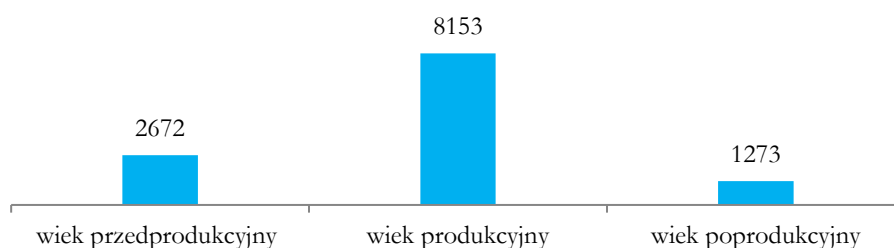
Dusocin	Węgrowo	Pieńki Królewskie	Stary Folwark	Wielki Welcz
Sosnówka Brankówka	Mokre	Nowa Wieś	Biały Bór	Piaski
Gogolin	Ruda	Sztynwag	Zakurzewo	Parski
Grabowiec	Skarszewy	Świerkocin	Marusza	Szynych
Turznice	Rozgarty	Mały Rudnik	Wielkie Łniska	Waldowo Szlacheckie

Sfera społeczna

Na dzień 31 grudnia 2015 r. Gminę Grudziądz zamieszkiwało 12 098 mieszkańców, w tym największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym: 8 153 – 67,4% wszystkich mieszkańców. W wieku przed- i poprodukcyjnym było odpowiednio 2 672 i 1 273 osób, co stanowi 22,1% i 10,5% ogółu ludności, podczas gdy w całym powiecie grudziądzkim osoby starsze stanowią 15,80% społeczeństwa, a województwie 19,10%. **Trendy demograficzne panujące w Gminie są korzystne.** Strukturę ludnościową przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Struktura ludnościowa w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

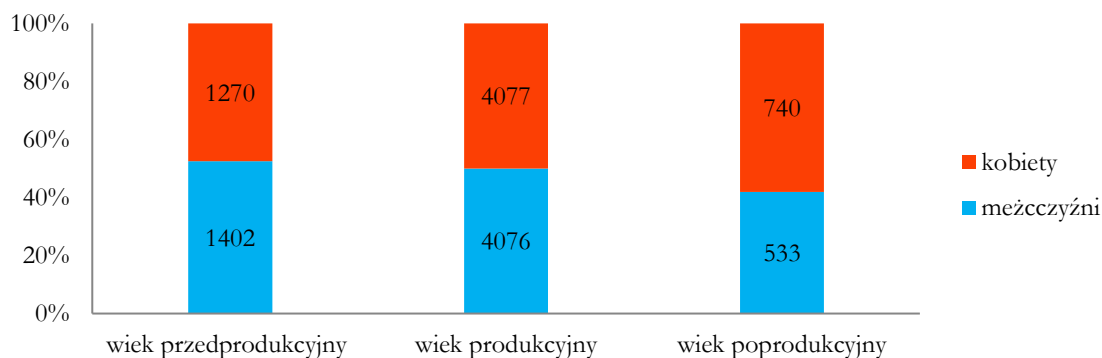

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz.

Gęstość zaludnienia w gminie w latach 2005-2015 zwiększyła się z 62 os./km² do 73 os./ km².

W 2015 r. Gminę Grudziądz zamieszkiwało 6 087 kobiet i 6 011 mężczyzn. Kobiety przeważały w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast mężczyźni stanowili liczniejszą grupę w wieku przedprodukcyjnym. W wieku produkcyjnym stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn wynosi 1 do 1.

Wykres 2. Struktura ludnościowa w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

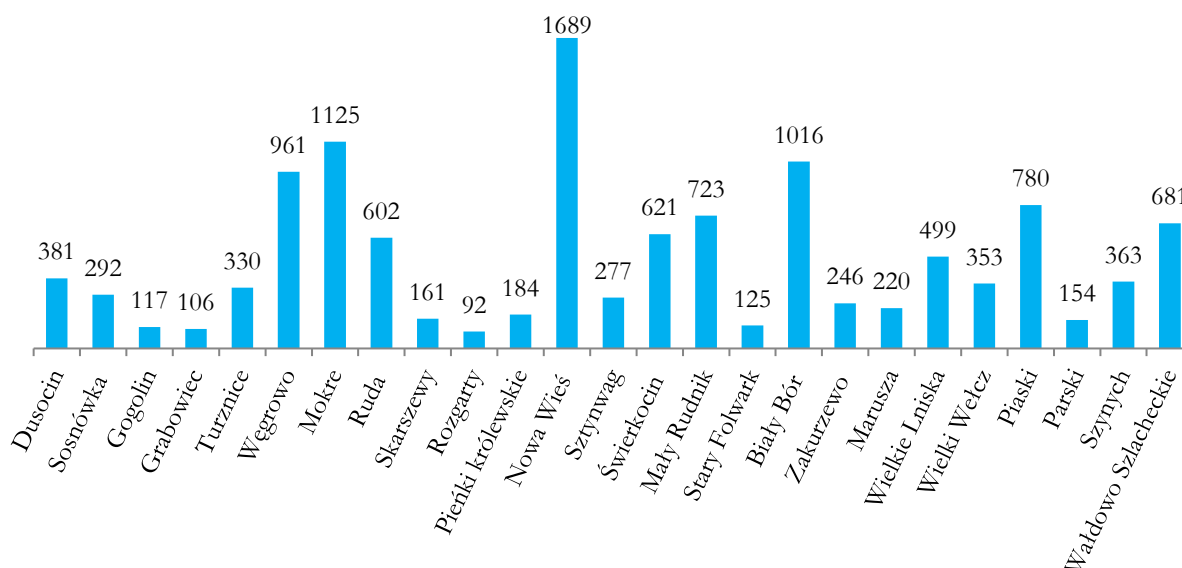

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz.

Najliczniej zamieszkanyimi sołectwami na terenie gminy były: Nowa Wieś (1689 osób), Mokre (1125 osób) i Białý Bór (1016 osób), pozostałe sołectwa nie przekroczyły liczby 1000 mieszkańców.

Wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym jest bardzo korzystny, gdyż wynosi 48 osób (w powiecie – 58 osób, w województwie – 59 osób). Mimo obecnie korzystnych zjawisk demograficznych, **spadająca liczba urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia** będzie powodować, że liczba osób starszych będzie rosła, a w związku z tym zapotrzebowanie na usługi socjalne, opiekuńcze i inne dedykowane seniorom będzie wzrastać.

Wykres 3. Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

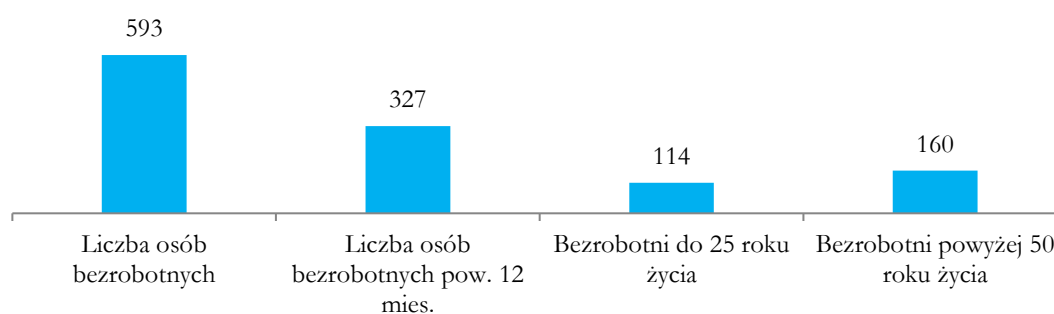
Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. na terenie Gminy Grudziądz jako **osoby bezrobotne** zarejestrowanych było łącznie **593** mieszkańców, co stanowi 4,9% wszystkich osób zamieszkujących teren gminy oraz 7,3% osób w wieku produkcyjnym. Jednocześnie udział osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy względem ludności w wieku produkcyjnym wynosił 4,0%. Osoby uznane za długotrwale bezrobotne stanowiły 55,1% wszystkich osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie pracy w Grudziądzu.

Grupy w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby młode do 25 roku życia, jak również osoby po 50 roku życia stanowiły w gminie odpowiednio 19,2% i 27,0% wszystkich osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w gminie.

Liczbę i strukturę osób bezrobotnych przedstawia wykres poniżej.

Wykres 4. Liczba i struktura bezrobocia w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

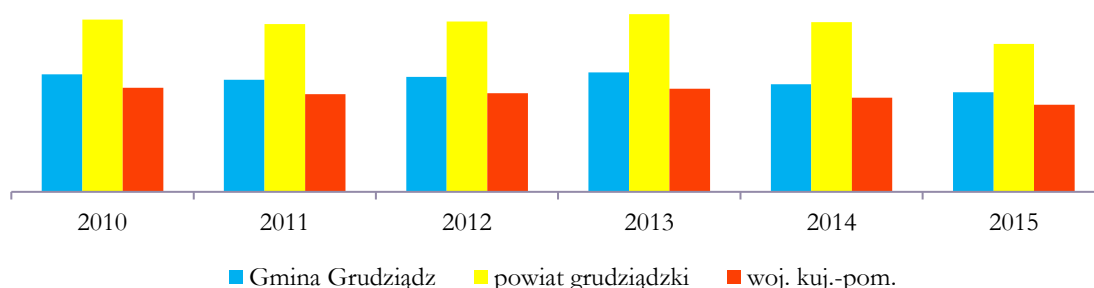
Do głównych zadań jednostek świadczących **usługi z zakresu pomocy społecznej** należy w szczególności rozpoznanie i ustalanie potrzeb z zakresu pomocy społecznej w gminie, a także praca socjalna świadczona na rzecz konkretnych osób i rodzin. Jednostką organizacyjną świadczącą usługi z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Grudziądz jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieszczący się w Grudziądzu.

W 2015 r. **1 348 osób** zamieszkujących teren gminy korzystało z pomocy udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (łącznie **450 gospodarstw** domowych otrzymało pomoc).

Wskaźnik osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wynosił w 2014 r. **13,3%** i tym samym był niższy niż w powiecie grudziądzkim (18,9%), ale wyższy niż w województwie (10,5%).

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy wyniósł w 2015 r. **11,14%**, natomiast udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw domowych na terenie gminy kształtował się w tym czasie na poziomie **12,6%**.

Wykres 5. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2010-2015

Źródło: GUS, *Vademecum Samorządowca*.

Co więcej, obszar Gminy Grudziądz charakteryzuje się również dużą liczbą dzieci i młodzieży do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. W porównaniu do ogólnej liczby dzieci w danym wieku beneficjenci tego rodzaju wsparcia w 2015 r. stanowili **33,1%²** dzieci i młodzieży zamieszkujących dany teren. Zgodnie z danymi GUS udział ten jest wyższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (30,1%), ale wyższy niż w innych gminach powiatu.

W 2015. w Gminie Grudziądz nie funkcjonowała ani jedna zastępcza rodzina zawodowa; brak również infrastruktury w postaci domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy czy placówek wsparcia dziennego³.

Na terenie Gminy Grudziądz działalność prowadzą 2 przedszkola oraz dodatkowo przy każdej szkole podstawowej funkcjonuje oddział zerowy – łącznie w roku szkolnym 2014/2015 na terenie gminy działało 10 placówek wychowania przedszkolnego. W skali powiatów województwa odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku w powiecie grudziądzkim (47,8%) i wąbrzeskim (51,7%) był najniższy, przy średniej dla województwa wynoszącej 72,4%⁴. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych **wychowaniem przedszkolnym** na terenie gminy w 2015 r. wynosił **65,6%** (311 z 474 dzieci w danym wieku uczęszcza do przedszkola lub ma miejsce w przedszkolnym oddziale przedszkolnym⁵).

² Dane gminy Grudziądz za 2015 r.

³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Gminie Grudziądz 2015.

⁴ Wychowanie przedszkolne w województwie kujawsko-pomorskim 2015.

⁵ Dane gminy Grudziądz za 2015 r.

Według danych Urzędu Statystycznego z Bydgoszczy na przestrzeni 3 lat (2012/2103, 2013/2014 i 2014/2015) w przedszkolach zapewniano corocznie 75 miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym.

Na **system szkół podstawowych** w gminie składa się 8 placówek:

- Zespół Szkół w Waldowie Szlacheckim im. Stanisława Broniewskiego "Orszy",
- Zespół Szkół w Mokrem im. Ks. Jana Twardowskiego,
- Zespół Szkół w Piaskach im. "Szarych Szeregów",
- Zespół Szkół w Rudzie im. Jana Pawła II,
- Szkoła Podstawowa Sosnówka,
- Szkoła Podstawowa w Dusocinie im. dr Ludwika Rydygiera,
- Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi im. Marii Konopnickiej,
- Szkoła Podstawowa w Węgrowie (szkołę prowadzi Fundacja Rozwoju Edukacji Najmłodszych – Szkoła Podstawowa Grudziądz – Węgrowo)⁶.

Poziom zdawalności sprawdzianów szóstoklasisty w ciągu ostatnich trzech lat na terenie gminy był zróżnicowany. W porównaniu do przeciętnego wyniku dla całego województwa kujawsko-pomorskiego, lepsze wyniki odnotowane zostały tylko w przypadku SP w Sosnówce (przeciętny wynik z trzech ostatnich lat – 65%) oraz SP w Nowej Wsi (przeciętny wynik z trzech ostatnich lat – 65%). **Uczniowie pozostałych szkół uzyskali wyniki poniżej średniej dla województwa.**

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników egzaminu szóstoklasisty w szkołach gminy z ostatnich 3 lat.

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach Gminy Grudziądz z lat 2012/2013 – 2014/2015

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Sosnówka	65%	65%	64%	65%
SP Dusocin	54%	48%	60%	54%
SP Nowa Wieś	71%	61%	64%	65%
SP Mokre	45%	56%	59%	53%
SP Piaski	55%	58%	56%	56%
SP Ruda	52%	66%	64%	60%
SP Waldowo Szlacheckie	57%	66%	62%	61%
Województwo kuj.-pom.	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz.

Na terenie gminy działają cztery placówki kształcenia ponadpodstawowego:

- Gimnazjum przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Rudzie,
- Gimnazjum nr 2 w Piaskach,
- Gimnazjum im. J. Twardowskiego w Mokrem,
- Gimnazjum im. St. Broniewskiego „Orszy” w Waldowie Szlacheckim.

⁶ Szkoła rozpoczęła działalność we wrześniu 2015 r. i z tego powodu nie została ujęta w Tabeli 1.

Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015

		Gmina			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2015	2014	2013	2015	2014	2013	Gmina	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	62%	64%	60%	60%	65%	61%	62%	62%
	Historia i WOS	64%	57%	57%	62%	58%	56%	59%	59%
Część matematyczna	Matematyka	46%	42%	45%	47%	45%	46%	44%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	50%	50%	57%	48%	50%	57%	52%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	60%	56%	52%	63%	64%	60%	56%	62%
	J. angielski - rozsz.	40%	30%	33%	44%	42%	43%	34%	43%

Źródło: Opracowanie na podstawie raportów OKE w Gdańsku

Przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego z 3 ostatnich lat dla całej gminy w odniesieniu do przedmiotów zaliczanych do części humanistycznej był równy przeciętnemu wynikowi z województwa. Taki sam wynik jak w województwie uczniowie gminnych gimnazjów uzyskali z przedmiotów przyrodniczych. **Niższy niż przeciętny wynik** odnotowano w przypadku języka obcego (język angielski poziom podstawowy i rozszerzony) oraz matematyki.

Za bezpieczeństwo na obszarze Gminy Grudziądz odpowiada Komenda Miejska Policji w Grudziądzu. Obszar Gminy Grudziądz stanowi Rewir Dzielnicowy III. Dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy funkcjonuje pięć jednostek OSP w: Dusocinie, Piaskach, Rudzie, Szynychu, Wielkim Welczu z czego trzy jednostki: OSP Ruda, OSP Szynych i OSP Wielki Welcz należą do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.

Główną **instytucją kulturalną** na terenie Gminy Grudziądz jest Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku. W ramach swoich działań GOK prowadzi działalność bieżącą (tygodniową), która obejmuje wszystkie zajęcia, które odbywają się od poniedziałku do piątku. Są to: zajęcia muzyczne i instrumentalne dla dzieci i młodzieży, warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży, warsztaty z malarstwa, zajęcia z elementami karate. Ponadto działają dwa zespoły wokально-instrumentalne. W okresie jesienno-zimowym w GOK-u działa także sekcja tenisa stołowego. Organizowane zajęcia są bezpłatne. Do zadań realizowanych przez ośrodek należy również organizacja imprez kulturalnych (m.in. Gminny Dzień Seniora, Dzień Matki, wieczory wigilijne, konkursy plastyczne, recytatorskie, prezentacje muzyczne, turnieje, festyny) oraz wynajem sal i boisk. Przy GOK-u działają: Klub Seniora, Stowarzyszenie Razem SMR, Ludowe Zrzeszenie Sportowe.

Na terenie miejscowości Mały Rudnik znajduje się również Gminna Biblioteka Publiczna. W strukturze organizacyjnej biblioteki funkcjonuje jedna filia biblioteczna w Mokrem.

Wyposażenie w infrastrukturę społeczną na terenie Gminy Grudziądz jest dość dobre. Na terenie połowy sołectw funkcjonują świetlice wiejskie – 12 na 25 miejscowości na prawach sołectwa posiada świetlicę: Dusocin, Sosnówka Brankówka, Gogolin, Grabowiec, Turznice, Węgrowo, Skarszewy, Rozgarty, Świerkocin, Stary Folwark, Zakurzewo, Wielki Welcz.

W 10 sołectwach funkcjonują place zabaw dla dzieci, boiska sportowe są dostępne dla mieszkańców z 9 sołectw, natomiast siłownie zewnętrzne funkcjonują w 6 miejscowościach.

Sfera gospodarcza

Gospodarka Gminy Grudziądz ściśle związana z miastem Grudziądz, a jej główną funkcją jest funkcja rolnicza, głównie związana z produkcją warzywniczo-sadowniczą (rolnictwo podmiejskie, którego

produkcja jest dostosowana do potrzeb zaopatrzenia zakładów przetwórstwa rolniczego i przemysłowego w Grudziądzu).

Według danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, w 2014 r. jako podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 1 103 podmioty, w tym między innymi w sektorach: rolniczym – 20 podmiotów, przemysłowym – 124, budowlanym – 144. Dla porównania liczba wskazanych podmiotów na terenie powiatu grudziądzkiego w danym roku wynosiła 2 771.

Dane z Urzędu gminy wskazują, że w 2015 roku w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na terenie gminy zarejestrowanych było 907 podmiotów gospodarczych osób fizycznych. **Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym** na danym obszarze jest stosunkowo wysoki i dla gminy wynosi 11,12.

Dostęp do różnego rodzaju usług (w tym szkolnictwa, administracji, usług medycznych) mieszkańcy gminy mają zapewniony na terenie miasta Grudziądz.

Sfera środowiskowa

Gmina Grudziądz jest położona w obrębie trzech makroregionów. Największa część obszaru leży w Kotlinie Grudziądzkiej, która stanowi rozszerzenie Doliny Dolnej Wisły. Część północno-wschodnia na Pojezierzu Iławskim, natomiast część południowo - wschodnia obejmuje Pojezierze Chełmińskie. Środowisko geograficzne gminy jest zróżnicowane.

Tereny leśne zajmują znaczny obszar gminy i pełnią ważne funkcje zarówno gospodarcze, jak i pozaprodukcyjne – ochronne, klimatyczne, zdrowotne i estetyczne.

Według danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w 2014 r. lasy zajmowały 3973,63 ha powierzchni Gminy Grudziądz, co stanowi 24% jej obszaru. Lasy publiczne zajmowały 3269,21 ha, w tym własność gminy stanowiły 13,0 ha. Do dominujących gatunków drzew na tym terenie należą gatunki drzew iglastych: sosny (65%) oraz świerki, ponadto drzewa liściaste: dąb i olsza. Nad lasami na terenie gminy nadzór sprawują leśnictwa: Rudnik, Białý Bór, Marusza, Białachowo i Wielki Welcz, a gospodarzem lasów państwowych jest Nadleśnictwo Jamy podlegające pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu.

Na terenie gminy Grudziądz zlokalizowane są poniżej przedstawione obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody:

- **Chełmiński Park Krajobrazowy** (rozporządzenie Nr 7/2009 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 maja 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom Nr 52 poz.1084 z dnia 19 maja 2009 r.)
- **Nadwiślański Park Krajobrazowy** (Rozporządzenie Nr 20/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego. Dz. Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom Nr. 108 poz. 1874 z dnia 21 września 2005 r.)
- **Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003** (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Dz.U.04.229.2313)
- **Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000 Cytadela Grudziądz PLH040014** (DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na

kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE), Dz. Urz. UE, 43 str. 63, 2009-02-13)

- **Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000 Dolina Osy PLH040033** (DECYZJA KOMISJI z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE), Dz. Urz. UE, L 33 str. 146, 2011-02-08)
- **Obszar chronionego krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły** (Uchwała Nr X/253/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły, Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2574)
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi** (Uchwała Nr X/240/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2015 r. poz. 2561)
- **15 pomników przyrody,**
- **49 użytków ekologicznych⁷.**

Ze względu na fakt, iż w gminie Grudziądz istnieją duże obszary leśne, a teren gminy **częściowo objęty jest ochroną przyrody** oraz występują cenne zabytki kultury (np.: obiekty militarne Zespołu Twierdzy Grudziądz) dla gminy ważna jest również funkcja turystyczna, wykorzystująca ten potencjał.

Na terenie gminy istnieją trzy parki wiejskie: Wielkie Lniska, Węgrowo i Marusza oraz 21 pomników przyrody, w tym 18 drzew pojedynczych, 1 wypływ artezyjski (w Waldowie Szlacheckim) oraz 2 niszce źródłiskowe chronione ze względów naukowo-dydaktycznych. Co więcej, wsie Gogolin, Szynych, Brankówka leżą na obszarze Parku Krajobrazowego Doliny Dolej Wisły, utworzonego w 1999 roku.

Informacje na temat zanieczyszczenia powietrza w województwie kujawsko-pomorskim zbierane są, a następnie przetwarzane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Dane z 2014 roku wskazują, że Gmina Grudziądz należąca do strefy kujawsko-pomorskiej według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi znalazła się w niekorzystnej klasie C, ze względu na **ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM10 i stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe PM10.**

Istotnym negatywnym czynnikiem wpływającym na zanieczyszczenie środowiska są zanieczyszczenia mające charakter ciepłowniczy, pochodzące z instalacji służących ogrzewaniu budynków oraz wody użytkowej. Wśród zanieczyszczeń dominują: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla oraz pył zawieszony.

Na terenie gminy **nie funkcjonuje sieć centralnego ogrzewania**, mieszkańcy zaopatrują się w ciepło ze źródeł indywidualnych. Najczęściej są to piece węglowe, stosowane są także piece na drewno, gaz, olej opałowy lub elektryczne. W zakresie ogrzewania przewiduje się stopniową eliminację węgla, który powinien zostać zastąpiony przez odnawialne źródła energii.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Przez teren gminy Grudziądz przebiegają **linie komunikacyjne o znaczeniu krajowym**: autostrada A1, drogi krajowe nr 16 i nr 55, droga wojewódzka nr 534, oraz linie kolejowe o znaczeniu krajowym nr 208 Laskowice-Działdowo, nr 207 Toruń-Malbork. Z analizy układu komunikacyjnego wynika dogodne

---

⁷ Na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

położenie tego rejonu Polski na trasie tranzytu z Niemiec do Obwodu Kaliningradzkiego oraz do Państw Nadbałtyckich (Litwy, Łotwy i Estonii). Do drogi o znaczeniu lokalnym, zaliczają się pozostałe drogi powiatowe, drogi gminne oraz drogi wewnętrzne (będące własnością gminy lub osób fizycznych).

Gmina jest w większości zwodociągowana. **Poziom zwodociągowania** gminy jest wysoki i wynosi 95% (stan na 2015 r.). Zgodnie z danymi Urzędu Gminy 3 385 nieruchomości z danego obszaru posiada przyłącze wodociągowe. Gmina Grudziądz zaopatrywana jest w wodę z komunalnej sieci wodociągowej w oparciu o ujęcie wody na terenie miasta Grudziądza – większość obszaru gminy. Poszczególne sieci wodociągowe zaopatrujące mieszkańców Gminy włączane są (w większości) w system sieci wodociągowej zarządzanej przez „Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia sp. z o.o.” z siedzibą w Grudziądzu. Na terenie gminy Grudziądz nie występują czynne ujęcia wody – zbiorcze, będące własnością gminy – zaopatrujące mieszkańców.

W 2014 r. na terenie gminy funkcjonowała jedna oczyszczalnia ścieków na terenie miejscowości Nowa Wieś, a liczba ludności z niej korzystającej wynosiła 3 000 osób (dla porównania na terenie powiatu grudziądzkiego 18 030 osób korzystało z przyłączy kanalizacyjnych). Jednocześnie nieczystości ciekłe zbierane były w zbiornikach bezodpływowych – liczba instalacji: 2 427, a także w przydomowych oczyszczalniach – 400 instalacji. **Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej** w gminie w 2014 r. był niski i wyniósł **31,1%**.

Na terenie gminy znajdują się obiekty sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia, zarządzane przez GAZ SYSTEM SA Oddział w Gdańsku: stacja gazowa wysokiego ciśnienia ”Wielkie Lniska”, oraz gazociągi wysokiego ciśnienia:

- DN 500;MOP 8,4MPa relacji Gustorzyn – Reszki;
- DN 400;MOP 5,5MPa relacji Gustorzyn – Pruszcz Gdański;
- DN 250;MOP 5,5MPa relacji Turznice – Grudziądz

Gmina jest częściowo zgazyfikowana. Mieszkańcy 12 z 25 miejscowości (w 2014 r. 6% mieszkańców gminy) zaopatrują się w gaz z sieci niskiego i średniego ciśnienia, których zarządcą sieci jest Pomorska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Gdańsku.

Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do usług telekomunikacyjnych (sieć napowietrzna, ziemna i komórkowa).

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

- Gmina Grudziądz jest jedną z największych gmin w województwie kujawsko – pomorskim. Z uwagi na swoje położenie posiada charakter gminy podmiejskiej.
- W Gminie obserwuje się korzystne trendy demograficzne – ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi jedynie 10,5% ogółu ludności, przy średniej dla powiatu wynoszącej 15,8%. Korzystnie przedstawia się także wskaźnik obciążenia demograficznego.
- Wskaźnik udziału liczby osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi w Gminie 7,3% jest niższy niż w województwie (8,2%) i powiecie grudziądzkim (9,4%).
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy wyniósł w 2015 r. 11,14%. Obszar Gminy Grudziądz charakteryzuje się dużą liczbą dzieci i młodzieży do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.
- Gmina charakteryzuje się dość wysokim odsetkiem dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.
- Większość szkół zlokalizowanych na obszarze Gminy charakteryzuje się niższym poziomem kształcenia niż średnia dla województwa kujawsko – pomorskiego.

- Główną instytucją kulturalną na terenie Gminy Grudziądz jest Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku, który działa aktywnie zapewniając mieszkańcom bogatą ofertę zajęć.
- Wyposażenie w infrastrukturę społeczną na terenie Gminy Grudziądz jest dość dobre. Na terenie połowy sołectw funkcjonują świetlice wiejskie – 12 na 25 miejscowości na prawach sołectwa posiada świetlicę.
- Gospodarka Gminy Grudziądz ściśle związana z miastem Grudziądz, a jej główną funkcją jest funkcja rolnicza, głównie związana z produkcją warzywniczo-sadowniczą.
- Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze jest stosunkowo wysoki i dla gminy wynosi 11,12.
- Ze względu na fakt, iż w gminie Grudziądz istnieją duże obszary leśne, a teren gminy częściowo objęty jest ochroną przyrody oraz występują cenne zabytki kultury (np.: obiekty militarne Zespołu Twierdzy Grudziądz) dla gminy ważna jest funkcja turystyczna, wykorzystująca ten potencjał.
- Istotnym negatywnym czynnikiem wpływającym na zanieczyszczenie środowiska w Gminie są zanieczyszczenia mające charakter ciepłowniczy, pochodzące z instalacji służących ogrzewaniu budynków oraz wody użytkowej.
- Przez teren gminy Grudziądz przebiegają linie komunikacyjne o znaczeniu krajowym.
- Poziom zwodociągowania gminy jest wysoki i wynosi 95%, natomiast poziom skanalizowania – niski i wynosi 31,1%. Gmina jest częściowo zgazyfikowana. Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do usług telekomunikacyjnych.

Rozdział 3. Obszar zdegradowany gminy⁸

3.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej

3.1.1. Sołectwa położone w północnej części gminy (na północ od Grudziądza)

3.1.2. Sołectwa położone w środkowej części gminy (na wschód i południowy wschód od Grudziądza)

3.1.3. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy (na południe i południowy zachód od Grudziądza)

Podsumowanie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej

3.2. Analiza sołectw pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Podsumowanie analizy sołectw pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

---

⁸ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Grudziądz nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich 25 sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Ze względu na specyficzny kształt gminy i biorąc pod uwagę położenie poszczególnych sołectw, podzielono je na następujące grupy:

1. Sołectwa położone w północnej części gminy (na północ od Grudziądza):

- A. Część zachodnia: Nowa Wieś, Wielki Welcz, Zakurzewo, Parski;
- B. Część wschodnia: Mokre, Świerkocin, Dusocin;

2. Sołectwa położone w środkowej części gminy (na wschód i południowy wschód od Grudziądza):

- A. Część północna: Węgrowo, Wielkie Lniska, Grabowiec;
- B. Część środkowo-zachodnia: Marusza, Piaski, Biały Bór;
- C. Część środkowo-wschodnia: Turznice, Skarszewy, Stary Folwark;

3. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy (na południe i południowy zachód od Grudziądza)

- A. Część południowa: Mały Rudnik, Ruda, Waldowo Szlacheckie;
- B. Część środkowo-zachodnia: Sztynwag, Pieńki Królewskie, Rozgarty, Szynych, Sosnówka Brankówka, Gogolin.

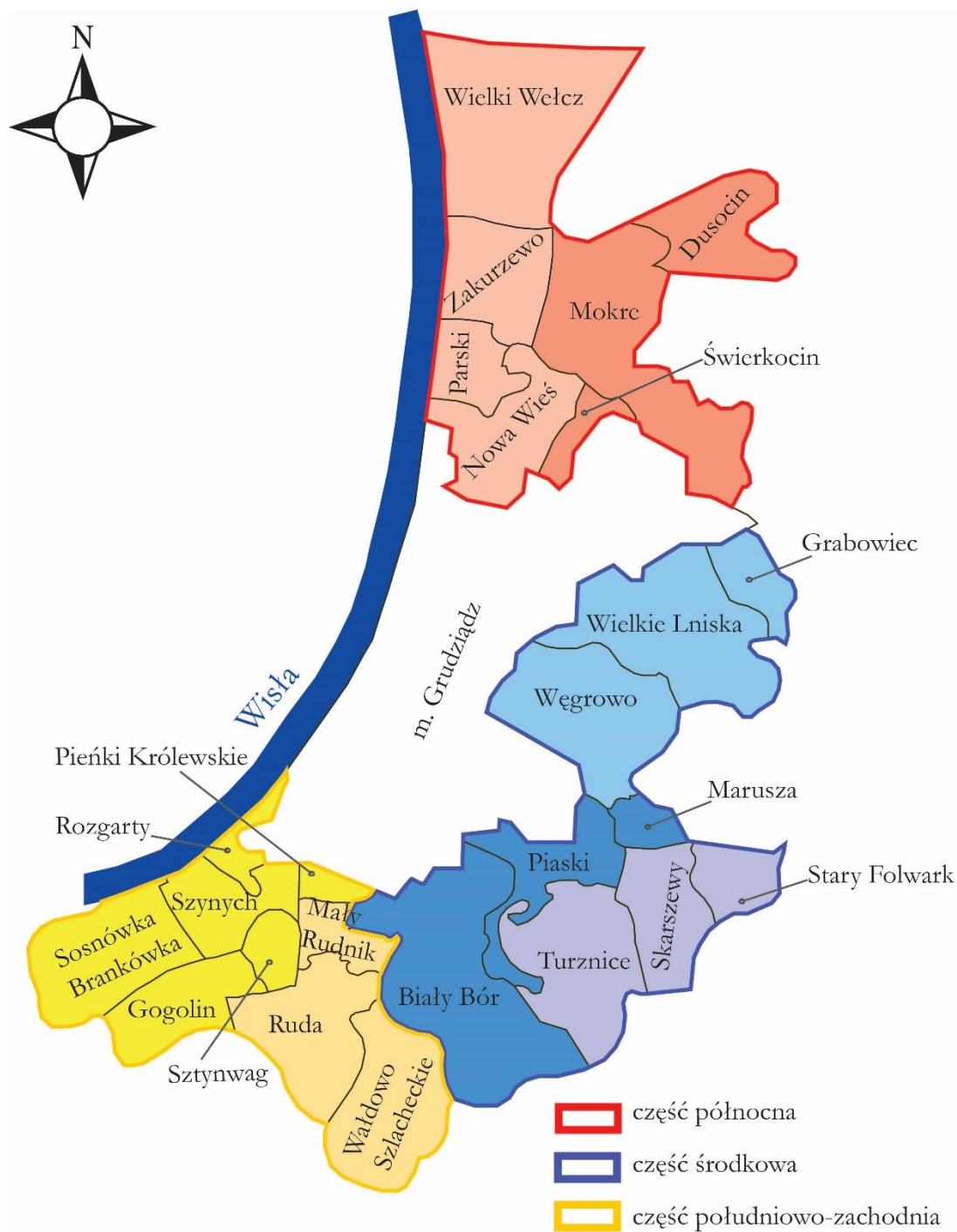
Zgodnie z zapisami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...” podczas wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu dla poszczególnych miejscowości/sołectw można posłużyć się takimi samymi lub różnymi kryteriami (wyborem wskaźników), jednak zgodnie z zasadami określonymi rozdziale 6.4.2 w punkcie 2⁹. Każdą z grup sołectw zbadano innym zestawem wskaźników. Na tej podstawie do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te Sołectwa, które spełniły jednocześnie 2 kryteria:

- Na terenie sołectwa występują co najmniej 2 problemy społeczne, a wskaźniki dla tych problemów przyjmują wartości mniej korzystane w porównaniu do średniej dla gminy,
- Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiska w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub infrastrukturalnej).

Poniżej znajduje się mapa obrazująca podział sołectw na grupy.

⁹ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 – stanowiące Załącznik nr 10 Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, s. 40.

Mapa 2. Gmina Grudziądz w podziale na grupy sołectw wyznaczonych do zbadania występowania stanu kryzysowego

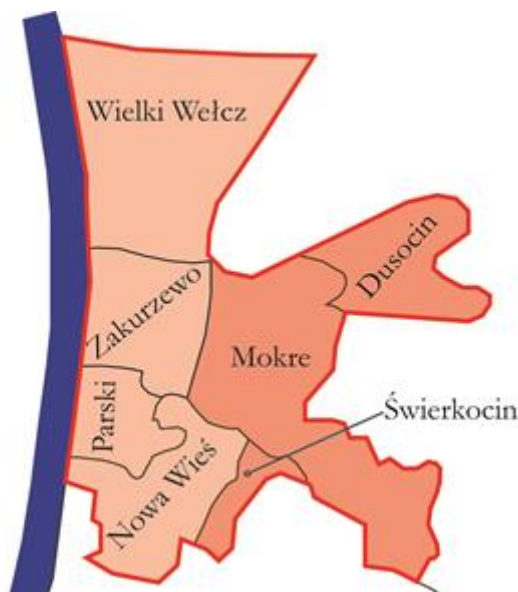

Źródło: Opracowanie własne

3.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej

3.1.1. Sołectwa położone w północnej części gminy

Mapa 3. Sołectwa położone w północnej części gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne

A. Część zachodnia: Nowa Wieś, Wielki Wełcz, Zakurzewo, Parski

Sołectwa położone na północ od Grudziądza wzdłuż linii Wisły (**Nowa Wieś, Wielki Wełcz, Zakurzewo, Parski**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 3. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Nowa Wieś	1689	347	1140	202	12,0%
Wielki Wełcz	353	72	242	39	11,0%
Zakurzewo	246	67	154	25	10,2%
Parski	154	30	109	15	9,7%
Gmina	12098	2672	8153	1273	10,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Nowa Wieś	1689	169	10,0%
Wielki Welcz	353	57	16,1%
Zakurzewo	246	38	15,4%
Parski	154	17	11,0%
Gmina	12098	1348	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Grudziądzu.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że koncentracja niekorzystnych czynników społecznych w tej grupie występuje w sołectwie **Wielki Welcz**.

Tabela 5. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Nowa Wieś	12,0%	10,0%
Wielki Welcz	11,0%	16,1%
Zakurzewo	10,2%	15,4%
Parski	9,7%	11,0%
Gmina	10,5%	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

B. Część wschodnia: Mokre, Świerkocin, Dusocin

Sołectwa położone na północ od Grudziądza we wschodniej części gminy (**Mokre, Świerkocin, Dusocin**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 6. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Mokre	765	23	3,0%
Świerkocin	413	21	5,1%
Dusocin	261	15	5,7%
Gmina	8153	327	4,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Mokre	1125	134	11,9%
Świerkocin	621	39	6,3%
Dusocin	381	86	22,6%
Gmina	12098	1348	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że koncentracja niekorzystnych czynników społecznych w tej grupie występuje w sołectwie **Dusocin**.

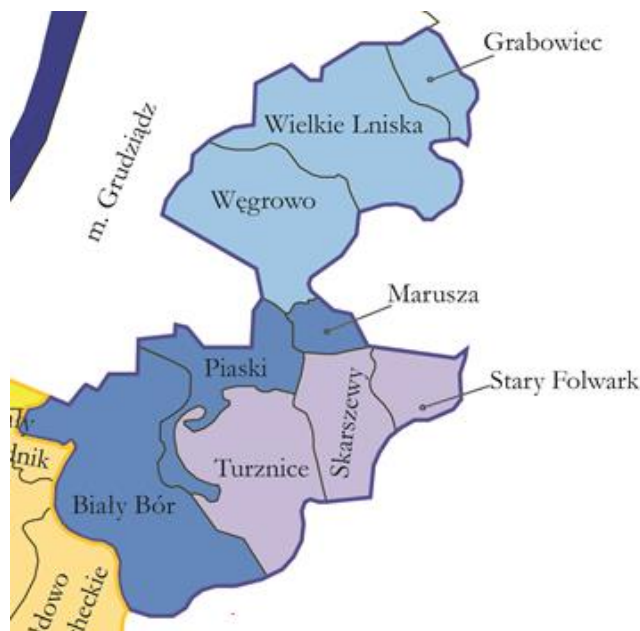
Tabela 8. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Mokre	3,0%	11,9%
Świerkocin	5,1%	6,3%
Dusocin	5,7%	22,6%
Gmina	4,0%	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

3.1.2. Sołectwa położone w środkowej części gminy (na wschód i południowy wschód od Grudziądza)

Mapa 4. Sołectwa położone w środkowej części gminy

Źródło: Opracowanie własne.

A. Część północna: Węgrowo, Wielkie Lniska, Grabowiec

Sołectwa położone w tej części gminy (**Węgrowo, Wielkie Lniska, Grabowiec**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 9. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Węgrowo	663	29	4,4%
Wielkie Lniska	338	18	5,3%
Grabowiec	64	6	4,7%
Gmina	8153	327	4,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 10. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Sołectwo	Liczba dzieci w wieku do 17 lat	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Węgrowo	220	55	25,0%
Wielkie Łniska	103	32	31,1%
Grabowiec	29	9	31,0%
Gmina	2672	884	33,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w badanych sołectwach nie występuje koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

Tabela 11. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Węgrowo	4,4%	25,0%
Wielkie Łniska	5,3%	31,1%
Grabowiec	4,7%	31,0%
Gmina	4,0%	33,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

B. Część środkowa

Sołectwa położone w tej części gminy (**Marusza, Piaski, Biały Bór**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze;

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 12. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Marusza	151	5	3,3%
Piaski	530	22	4,2%
Biały Bór	708	17	2,4%
Gmina	8153	327	4,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Marusza	220	50	22,7%
Piaski	780	53	6,8%
Biały Bór	1016	87	8,6%
Gmina	12098	1348	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w badanych sołectwach nie występuje koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

Tabela 14. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Marusza	3,3%	22,7%
Piaski	4,2%	6,8%
Biały Bór	2,4%	8,6%
Gmina	4,0%	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

C. Część południowo-wschodnia

Sołectwa położone w tej części gminy (**Turznice, Skarszewy, Stary Folwark**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Sołectwo należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 15. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Miejscowość	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Turznice	330	69	222	39	17,6%
Skarszewy	161	50	97	14	14,4%
Stary Folwark	125	26	81	18	22,2%
Gmina	12098	2672	8153	1273	10,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia¹⁰

Tabela 16. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły podstawowej	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Przeciętny wynik z ostatnich 3 lat
Turznice	SP w Piaskach	55%	58%	56%	56%
Skarszewy	SP w Piaskach	55%	58%	56%	56%
Stary Folwark	SP w Piaskach	55%	58%	56%	56%
Woj. kujawsko-pomorskie	-	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

¹⁰ Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że koncentracja niekorzystnych czynników społecznych w tej grupie występuje w sołectwach **Turznice i Stary Folwark**.

Tabela 17. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia
Turznice	17,6%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Skarszewy	14,4%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Stary Folwark	22,2%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Gmina	15,6%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

3.1.3. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy (na południe i południowy zachód od Grudziądza)

Mapa 5. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne.

A. Część południowa

Sołectwa położone w tej części gminy (**Mały Rudnik, Ruda, Wałdowo Szlacheckie**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 18. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Mały Rudnik	723	154	491	78	10,8%
Ruda	602	149	403	50	8,3%
Wałdowo Szlacheckie	681	169	443	69	10,1%
Gmina	12098	2672	8153	1273	10,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia¹¹

Tabela 19. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły podstawowej	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Przeciętny wynik z ostatnich 3 lat
Mały Rudnik	SP Ruda	52%	66%	64%	61%
Ruda	SP Ruda	52%	66%	64%	61%
Waldowo Szlacheckie	SP Waldowo Szlacheckie	57%	66%	62%	62%
Woj. kujawsko-pomorskie	-	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że koncentracja niekorzystnych czynników społecznych w tej grupie występuje w sołectwie **Mały Rudnik**.

Tabela 20. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia
Mały Rudnik	10,8%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Ruda	8,3%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Waldowo Szlacheckie	10,1%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest równy od przeciętnemu wynikowi w województwie kujawsko-pomorskim.
Gmina	10,5%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

B. Część środkowo-zachodnia

Sołectwa położone w tej części gminy (**Sztytnag, Pieńki Królewskie, Rozgarty, Szynych, Sosnówka Brankówka, Gogolin**) zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia

¹¹ Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Sztynwag	277	14	5,1%
Pieńki Królewskie	184	10	5,4%
Rozgarty	92	14	15,2%
Szynych	363	61	16,8%
Sosnówka Brankówka	292	57	19,5%
Gogolin	117	11	9,4%
Gmina	12098	1348	11,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz i GOPS w Grudziądzu.

Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia¹²

Tabela 22. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły podstawowej	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Przeciętny wynik z ostatnich 3 lat
Sztynwag	SP Ruda	52%	66%	64%	61%
Pieńki Królewskie	SP Ruda	52%	66%	64%	61%
Rozgarty	SP w Sosnówce	65%	65%	64%	65%
Szynych	SP w Sosnówce	65%	65%	64%	65%
Sosnówka Brankówka	SP w Sosnówce	65%	65%	64%	65%
Gogolin	SP Ruda	52%	66%	64%	61%
Woj. kuj.-pom.	-	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w badanych sołectwach nie występuje koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

¹² Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 23. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

Sołectwo	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia
Sztynwag	5,1%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Pieńki Królewskie	5,4%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Rozgarty	15,2%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest wyższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Szynych	16,8%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest wyższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Sosnówka Brankówka	19,5%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest wyższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Gogolin	9,4%	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.
Gmina	11,1%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz, GOPS w Grudziądzu.

Podsumowanie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej

Z powyższych analiz wynika, że problemy społeczne (w liczbie co najmniej 2) zostały zdiagnozowane w 5 sołectwach: **Wielki Węlcz, Dusocin, Turznice, Stary Folwark i Mały Rudnik**. Te sołectwa zostały poddane dalszej analizie, celem sprawdzenia czy występuje w nich przestrzeń zdegradowana lub niekorzystne zjawiska w innych sferach.

3.2. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

W poniższych tabelach dokonano zestawienia danych obrazujących występowanie przestrzeni zdegradowanych lub problemy inne niż społeczne w sołectwach **Wielki Welcz, Dusocin, Turznice, Stary Folwark i Mały Rudnik**.

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty.

W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Tak rozumiana przestrzeń nie występuje na terenie sołectw Wielki Welcz, Dusocin, Turznice, Stary Folwark i Mały Rudnik.

W związku z powyższym sołectwa poddano badaniu pod kątem występowania problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Sołectwo Wielki Welcz

Tabela 24. Sołectwo Wielki Welcz – negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Klimat aktywności gospodarczej	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 4,5 i jest jednym z trzech najniższych wyników w gminie (średnia 11,1).
Sfera środowiskowa	
Wyroby azbestowe na terenie sołectwa	Na terenie sołectwa znajduje się 75 obiektów, na których występują wyroby azbestowe o masie 178,79 Mg zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015 r.)
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Budynek OSP, w którym znajduje się ogólnodostępna świetlica wymaga remontu i doposażenia.
	Zły stan drogi gminnej 040101C relacji Wielki Welcz-Okragła Łąka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Sołectwo Dusocin

Tabela 25. Sołectwo Dusocin - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Klimat aktywności gospodarczej	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 8,8 i jest niższy niż wskaźnik w gminie (średnia 11,1).
Sfera środowiskowa	
Wyroby azbestowe na terenie sołectwa	Na terenie sołectwa znajdują się 52 obiekty, na których występują wyroby azbestowe o masie 125,96 Mg zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015 r.)
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Budynek OSP, w którym znajduje się ogólnodostępna świetlica wymaga remontu i doposażenia.
	Na terenie sołectwa istnieje konieczność uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej.
	Droga gminna nr 40335C wymaga przebudowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Sołectwo Turznice

Tabela 26. Sołectwo Turznice - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Klimat aktywności gospodarczej	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie sołectwa wynosi 6,76 i jest niższy niż wskaźnik w gminie (średnia 11,1).
Sfera środowiskowa	
Wyroby azbestowe na terenie sołectwa	Na terenie sołectwa znajduje się 76 obiektów, na których występują wyroby azbestowe (o masie 132,26 Mg) zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Sołectwo Stary Folwark

Tabela 27. Sołectwo Stary Folwark - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera środowiskowa	
Wyroby azbestowe na terenie sołectwa	Na terenie sołectwa znajduje się 29 obiektów, na których występują wyroby azbestowe o masie 48,46 Mg zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015 r.).
Zanieczyszczenie powietrza	Zanieczyszczenia powietrza pochodzą głównie z transportu drogowego, a także niekontrolowanych źródeł emisji, tj. intensywnych upraw rolniczych i lokalnych kotłowni i pieców domowych.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum (najbliższa infrastruktura tego typu znajduje się miejscowości Skarszewy – 3,4 km).
	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury kultury, tj. biblioteka, ośrodek kultury w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum (najbliższa infrastruktura tego typu znajduje się w Grudziądzu – 10,7 km).
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Brak sieci kanalizacyjnej – ścieki odprowadzane są najczęściej do przydomowych szamb.
	Brak sieci gazowej.
	Na terenie sołectwa istnieje zaniedbana sieć melioracyjna.
	Droga gminna nr 40401C wymaga przebudowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Sołectwo Mały Rudnik

Tabela 28. Sołectwo Mały Rudnik - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera środowiskowa	
Wyroby azbestowe na terenie sołectwa	Na terenie sołectwa znajduje się 75 obiektów, na których występują wyroby azbestowe o łącznej masie 131,64 Mg, zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015).
Zanieczyszczenie powietrza	Zanieczyszczenia powietrza pochodzą głównie z transportu drogowego, a także niekontrolowanych źródeł emisji, tj. lokalnych kotłowni i pieców domowych.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Wielkość i stan budynku Gminnego Ośrodka Kultury nie są wystarczające do prowadzenia obecnych i planowanych działań w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	Droga gminna nr 40534C przy drodze krajowej nr 55 wymaga modernizacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

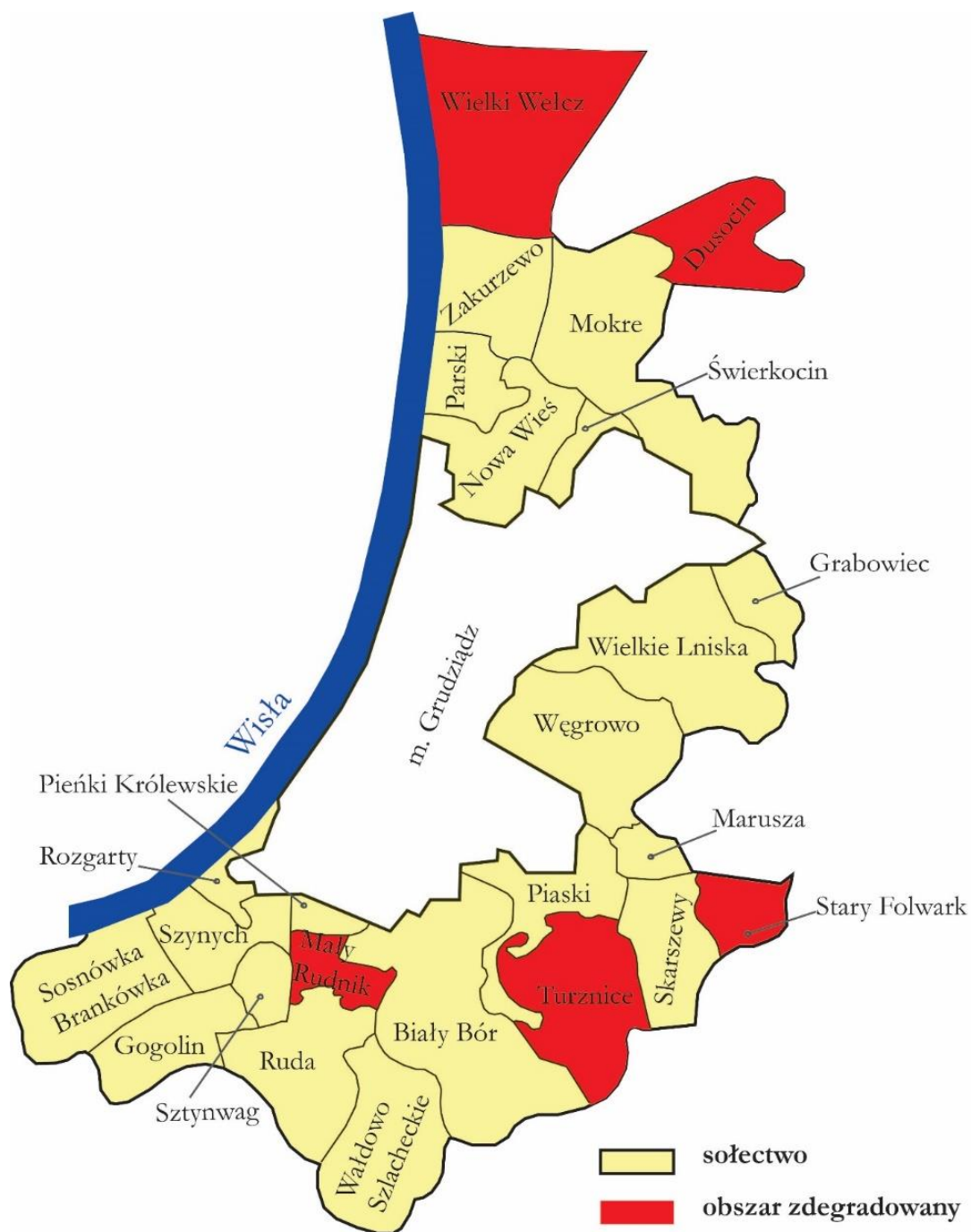
Podsumowanie analizy sołectw pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Ze względu na fakt, że w sołectwach **Wielki Wełcz, Dusocin, Turznice, Stary Folwark i Mały Rudnik** występują minimum po dwa problemy społeczne oraz problem w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna lub środowiskowa), **wszystkie te sołectwa należy uznać za obszar zdegradowany.**

Tak wyznaczony obszar obejmuje 21% powierzchni gminy i przekracza pod względem powierzchni możliwy obszar rewitalizacji (20% powierzchni gminy).

W dalszej części konieczne będzie ograniczenie obszaru wyznaczonego do rewitalizacji. Poniższa mapa obrazuje położenie obszarów zdegradowanych na terenie gminy.

Mapa 6. Granice obszaru zdegradowanego w Gminie Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 4. Obszar rewitalizacji gminy¹³

---

¹³ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

4.1. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia będzie większa niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany na terenie gminy Grudziądz, obejmujący 21% powierzchni gminy, przekracza pod względem powierzchni możliwy obszar rewitalizacji. Dlatego też obszar rewitalizacji został zawężony do obszaru czterech sołectw o największej liczbie ludności: **Wielki Wełcz, Dusocin, Turznice i Mały Rudnik**. Wybór dokonany został w oparciu o najszerze możliwe oddziaływanie społeczne w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców. W wyniku tak przeprowadzonej delimitacji **z obszaru rewitalizacji ze względu na najmniejszą liczbę mieszkańców** (najmniejsze oddziaływanie społeczne) wykluczone zostało sołectwo Stary Folwark.

Z tego względu obszar rewitalizacji w Gminie Grudziądz składa się z **czterech sołectw: Wielki Wełcz, Dusocin, Turznice, Mały Rudnik**, które łącznie stanowią 19,5% powierzchni Gminy i są zamieszkiwane przez 14,8% jej mieszkańców. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza progów 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy.

Tabela 29. Powierzchnia i ludność Gminy Grudziądz objęta rewitalizacją

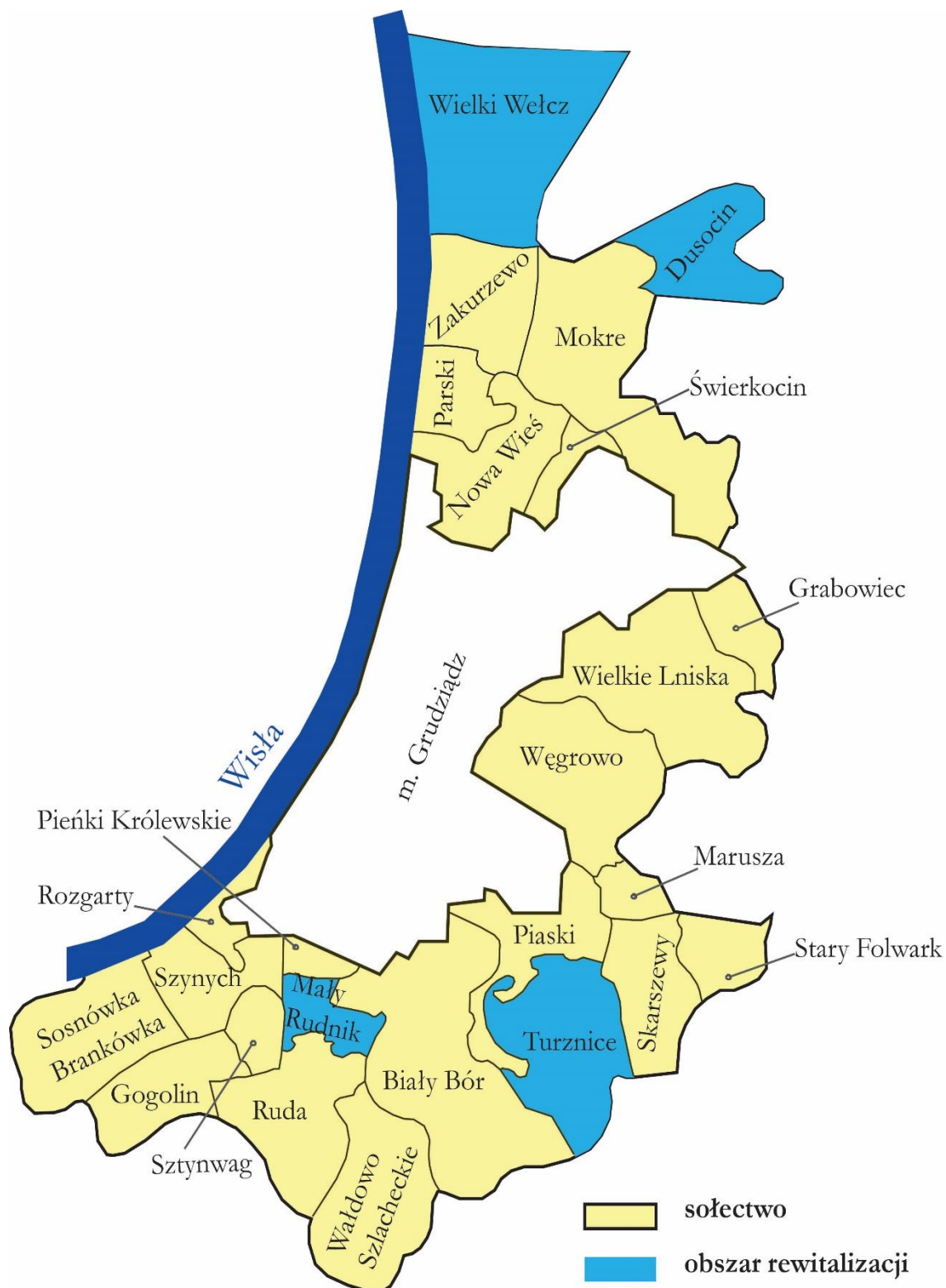
Podobszar	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Wielki Wełcz	353	2,9%	1351	8,2%
Dusocin	381	3,1%	645	3,9%
Turznice	330	2,7%	919	5,6%
Mały Rudnik	723	6,0%	298	1,8%
Razem	1787	14,8%	3213	19,5%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Zasięg obszaru rewitalizacji na tle Gminy przedstawia poniższa mapa.

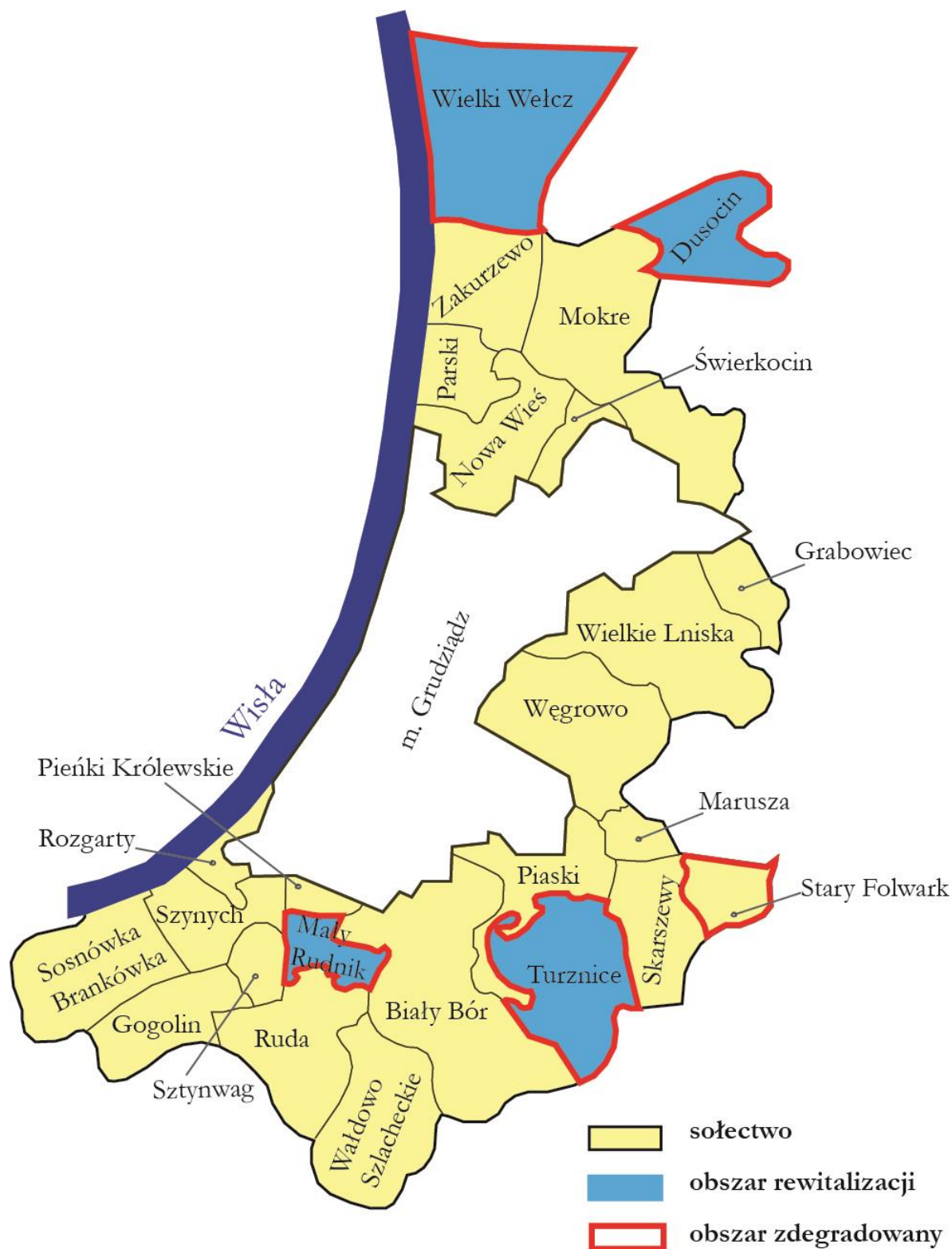

Mapa 7. Granice obszaru rewitalizacji w gminie Grudziądz.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 8. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Grudziądz.

Źródło: Opracowanie własne.

4.2 Cele rewitalizacji

Obszar rewitalizacji w każdym podobszarze spełnia przynajmniej jeden z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”.

Schemat 4. Cele rewitalizacyjne

Cel 1: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Cel 2: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne.

Wybór takich celów został podyktowany występującym na danym obszarze stanem kryzysowym. Dla każdego z celów określono 2 warunki, których spełnienie oznacza możliwość podjęcia na tym obszarze działań rewitalizacyjnych w określonym kierunku.

Tabela 30. Cel 1 rewitalizacji dla wszystkich podobszarów rewitalizacji

Cel rewitalizacji	Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	
Kryteria	Sołectwa wykazują wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim ¹⁴	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Turznice Mały Rudnik	Sołectwo Turznice należy do rejonu obsługi SP w Piaskach, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za ostatnie 3 lata wyniósł 56% i był niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko – pomorskim wynoszącego 62%. Sołectwo Mały Rudnik należy do rejonu obsługi SP w Rudzie, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za ostatnie 3 lata wyniósł 61% i był niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko – pomorskim wynoszącego 62%.	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Kultury wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie sołectw Turznice oraz Mały Rudnik.

¹⁴ Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Tabela 31. Cel 2 rewitalizacji dla podobszarów rewitalizacji Wielki Węlcz i Dusocin

Cel rewitalizacji	Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej	
Kryteria	Sołectwa wykazują wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Wielki Węlcz Dusocin	<p>Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wielki Węlcz 16,1% - Dusocin 22,6% <p>i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 11,1%</p>	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie sołectw Wielki Węlcz i Dusocin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Rozdział 5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1. Wielki Węłcz

5.2. Dusocin

5.3. Turznice

5.4.: Mały Rudnik

5.1. Podobszar 1: Wielki Wełcz

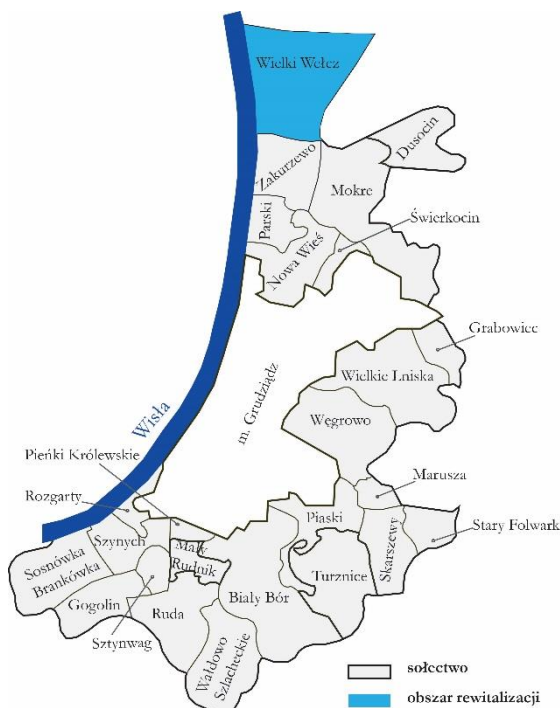
Pierwsze informacje na temat istnienia Wielkiego Wełcza pochodzą z końca XIII wieku. W czasach średniowiecznych wieś należała do Zakonu Krzyżackiego i wchodziła w skład komturstwa grudziądzkiego. W XVI wieku na obszarach Dolnej Wisły, w tym na terenie Wielkiego Wełcza zaczęli osiedlać się mennonici – osadnicy holenderscy, którzy przyczynili się do podniesienia poziomu gospodarki rolnej oraz lepszego zagospodarowania terenu poprzez budowę systemów odwodnienia i kanałów. Pod koniec XIX wieku w Wielkim Wełczu powstała pierwsza szkoła, w której prowadzono nauczanie w języku niemieckim. Po II wojnie światowej szkoła stała się szkołą publiczną.

Do obszaru Wielkiego Wełcza należy wcześniej autonomiczna miejscowość Mały Wełcz – osada założona przez holenderskich osadników na terenach starostwa grudziądzkiego.

Wielki Wełcz położony jest w północnej części Gminy Grudziądz, w Dolinie Wisły. Sołectwo graniczy z miejscowościami: Zakurzewo, Leśniewo, Mokre, Rusinowo i Okragła Łąka, a od siedziby gminy – miasta Grudziądza, dzieli je odległość 12 km. Od północy Wielki Wełcz sąsiaduje z województwem pomorskim.

Szczególne walory krajobrazowe sołectwa związane są z położeniem w malowniczej nierce Basenu Grudziądzkiego od wschodniej i południowej strony otoczonego lasami.

Mapa 9. Sołectwo Wielki Wełcz na tle Gminy Grudziądz.

Źródło: Opracowanie własne.

Sołectwo Wielki Wełcz jest trzecim co do wielkości sołectwem na terenie Gminy Grudziądz, łącznie obejmuje powierzchnię 1351 ha (8,2% powierzchni gminy).

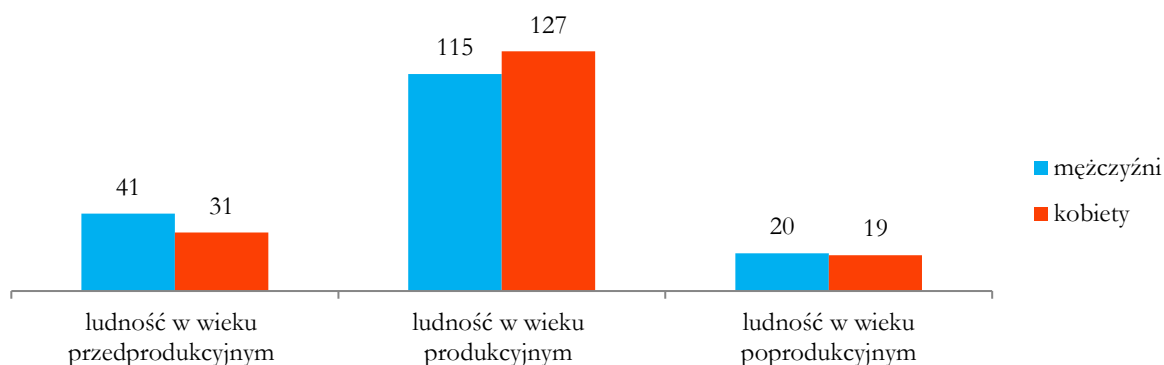
Największy udział procentowy w zajmowanej powierzchni sołectwa mają lasy – 44% powierzchni, a następnie grunty orne – ok 19% powierzchni i pastwiska trwałe – 13% powierzchni sołectwa.

Sytuacja demograficzna

Sołectwo Wielki Welcz jest obszarem słabo zaludnionym. Na dzień 31 grudnia 2015 roku analizowany obszar zamieszkiwały łącznie 353 osoby, w tym 177 kobiet i 176 mężczyzn. Pod względem wielkości sołectwo zajmuje piętnaste miejsce w gminie. Dominującą kategorią wiekową były osoby w wieku produkcyjnym (18 – 65) – w 2015 roku ich liczba wynosiła 242 osób – 68,6% ogółu ludności zameldowanej na danym obszarze. Dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym (72 osoby) stanowią w sołectwie 20,4% mieszkańców, natomiast osoby starsze w wieku poprodukcyjnym (39 osoby) to 11,0% społeczności. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na wykresach poniżej.

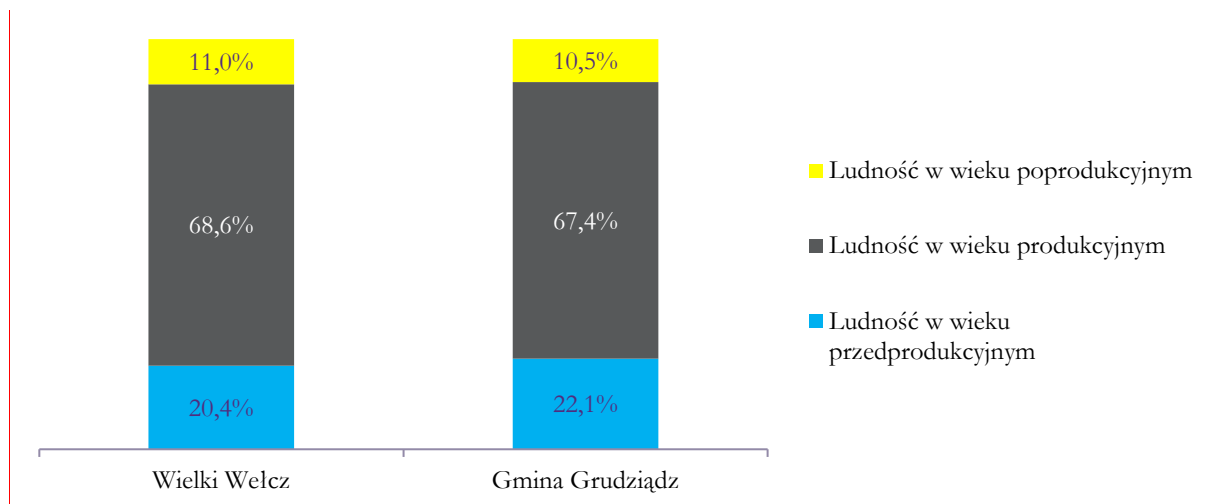
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności sołectwa Wielki Welcz na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Wielki Welcz pod względem struktury wiekowej nie odbiega znacząco od średnich wartości dla całej gminy. W porównaniu do całego obszaru gminy w sołectwie wyższy jest udział osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców. Mniejszy natomiast jest udział osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 7. Struktura wiekowa w sołectwie Wielki Welcz na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) do osób w wieku produkcyjnym wynosi 46 i jest niższy niż średni wynik dla całej gminy (48).

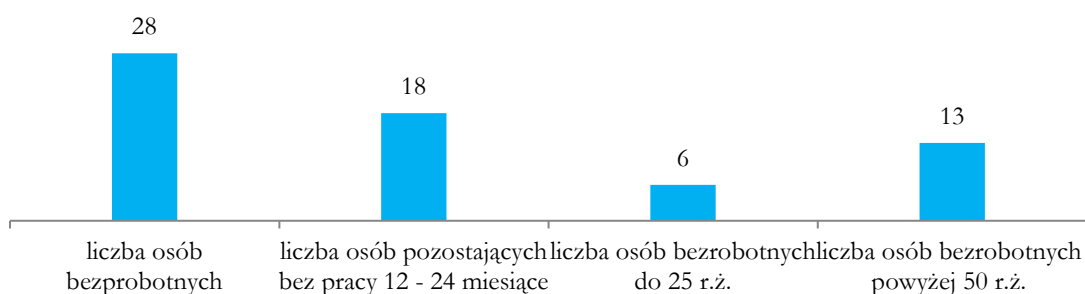
Sołectwo Wielki Welcz charakteryzuje się nieco wyższym niż obszar gminy wskaźnikiem określającym zaawansowanie procesu starzenia się społeczeństwa. Stosunek osób po 65 r.ż. w odniesieniu do ogółu ludności wynosi 11,0% (przy średniej dla gminy równej 10,5%), natomiast stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze to 16,1% (wskaźnik dla gminy – 15,6%)

Gospodarka i rynek pracy

Wskaźniki bezrobocia w Wielkim Welczu w 2015 roku były wyższe niż wskaźniki mierzące dany problem dla całej gminy. Osoby zarejestrowane w urzędzie pracy stanowiły 7,9% osób w wieku produkcyjnym, podczas gdy dany wskaźnik dla całej gminy wynosił 3,3%. Łączna liczba osób ze statusem osoby bezrobotnej wynosiła 28 osób, w tym w szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdowało się odpowiednio: 18 osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy, 13 osób powyżej 50 r.ż., a także 6 osób do 24 r.ż.

W analizowanym sołectwie udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił 7,9% i był znacznie wyższy niż średni wynik w gminie równy 3,3%. Również stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze był wyższy w przypadku Wielkiego Welcza (7,4%) niż dany wskaźnik dla gminy (4,0%).

Wykres 8. Osoby bezrobotne z terenu Wielkiego Welcza zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

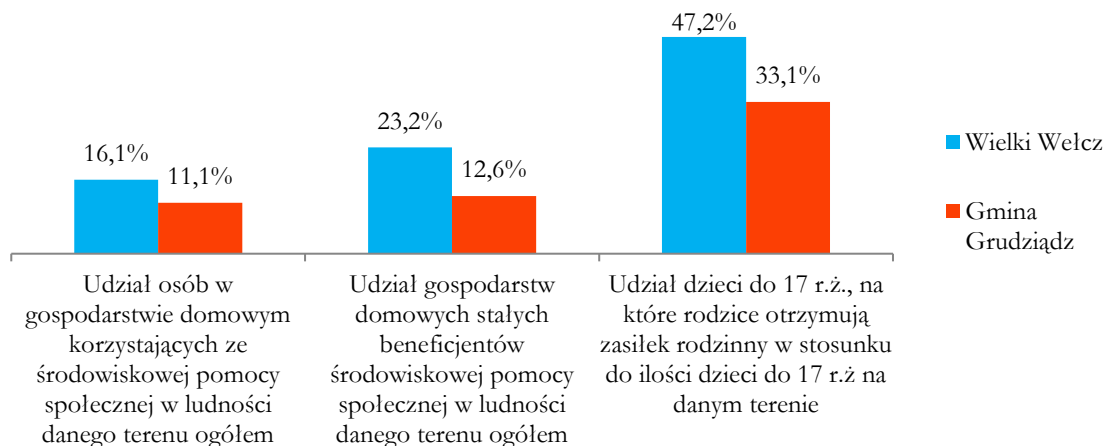
Wielki Welcz charakteryzuje się niskim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców. Wskaźnik ten mierzony jako liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym zameldowanych na danym terenie w 2015 roku wynosił 4,6 i był jednym z najniższych w całej gminie, dla której wskaźnik ten przyjmuje wartość 11,1. W rejestrze Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) w danym roku zarejestrowanych było łącznie 11 wyżej wskazanych podmiotów.

Pomoc społeczna

Poziom ekonomicznej samodzielności gospodarstw domowych mierzony na podstawie stosunku ilości gospodarstw domowych do ogólnej liczby gospodarstw domowych na danym obszarze, jest znacznie niższy niż średnia ocena dla całej gminy. W 2015 roku 22 gospodarstwa domowe (łącznie 57 osób), korzystało ze świadczeń pomocy społecznej powyżej 18 miesięcy. Stanowi to 23,1% wszystkich gospodarstw domowych, podczas gdy średnia wartość danego wskaźnika dla gminy wynosi 12,6%. Stosunek osób korzystających z danego rodzaju wsparcia w ogóle ludności na terenie analizowanego sołectwa wynosił 16,2% i również był o wiele wyższy niż średni udział na terenie gminy – 11,1%.

Sołectwo niekorzystnie wypada również na tle gminy w przypadku udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodziny – w Wielkim Welczu odsetek dzieci korzystających z tego typu wsparcia wynosił 47,2% wszystkich dzieci w wieku do 17 lat, podczas gdy na terenie gminy jego średnia wartość to 33,1%.

Wykres 9. Beneficjenci pomocy społecznej w Wielkim Welczu na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Edukacja

Wielki Welcz należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół im. Ks. Jana Twardowskiego w Mokrem. W skład placówki wchodzi szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Średnie wyniki edukacyjne w sołectwie odnotowane na poziomie kształcenia podstawowego, a mierzone na podstawie wyników sprawdzianu szóstoklasisty w przeciągu ostatnich 3 lat były niższe niż średnie wyniki uzyskane w województwie kujawsko-pomorskim, a także były najniższe wśród wszystkich placówek w Gminie Grudziądz. Przeciętny wynik z trzech lat (2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015) dla szkoły w Mokrem to 53%, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 62%.

Zdjęcie 1. Zespół Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Mokrem

Źródło: zs-mokre.pl/tl

Jakość kształcenia na poziomie gimnazjalnym mierzona przeciętnym wynikiem z lat 2013-2015 jest w szkole również niższa niż w województwie. Dużo niższe wyniki osiągalni uczniowie zwłaszcza z matematyki - przeciętny wynik był aż o 9 p.p. niższy niż w województwie, z historii i WOS był o 6 p.p. niższy, a z języka angielskiego o 5 p.p. niższy.

Tabela 32. Wyniki egzaminu w Gimnazjum w Mokrem w latach 2013-2015

	Przedmiot	Gimnazjum			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gimn.	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	57%	59%	62%	61%	65%	60%	59%	62%
	Historia i WOS	48%	49%	63%	56%	58%	62%	53%	59%
Część matematyczna	Matematyka	37%	31%	43%	46%	45%	47%	37%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	52%	43%	49%	57%	50%	48%	48%	52%
Języki obce	J. niemiecki - podst.	57%	62%	56%	55%	64%	63%	58%	63%
	J. niemiecki – rozsz.	-	-	44%	55%	35%	39%	44%	43%
	J. angielski - podst.	-	-	51%	60%	64%	63%	51%	62%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz i OKE w Gdańsku

Z powyższej analizy wyników szkół wynika, iż zdecydowanie potrzebna jest realizacja przedsięwzięć nastawionych na podnoszenie jakości edukacji, realizację zajęć pozaszkolnych rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży oraz konieczność zapewnienia im możliwości udziału w dodatkowych zajęciach, przede wszystkim z matematyki i języka angielskiego

Kultura, infrastruktura społeczna i aktywność lokalna

Na terenie sołectwa Wielki Welcz znajduje się pochodzący z przełomu XIII i XIV wieku kościół pw. Św. Jana Chrzciciela. Do rejestru zabytków wpisane są również czynny do dziś cmentarz przykościelny parafii rzymskokatolickiej pw. Św. Jana Chrzciciela, założony w 1920 r. Postulowane jest także wpisanie do rejestru zabytków nieczynnego XVIII-wiecznego cmentarza mennonickiego.

Zdjęcie 2. Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w Wielkim Welczu

Źródło: Plan odnowy miejscowości Wielki Welcz na lata 2010 – 2016.

W ewidencji konserwatorskiej widnieją również budynki mieszkalne (chaty z przełomu XVIII i XIX oraz XIX wieku) i użytkowe (stodoły), a także budynek byłej szkoły oraz schrony z przełomu lat 1914/1915.

Na obszarze sołectwa istnieje infrastruktura społeczna w postaci placu zabaw dla dzieci oraz świetlicy wiejskiej. Świetlica wiejska – miejsce spotkań i aktywizacji społecznej mieszkańców mieści się w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej.

W sołectwie Wielki Welcz zwiększa się zainteresowanie społeczeństwa aktywnością na rzecz mieszkańców. Od maja 2016 na terenie sołectwa działa stowarzyszenie „Ku dobremu”, powstałe z z inicjatywy mieszkańców. Jego celem jest szeroko rozumiane, dobroczynne działanie na rzecz lokalnej społeczności, w szczególności dzieci, młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych.

Zdjęcie 3. Budynek świetlicy w Wielkim Welczu

Źródło: Plan odnowy miejscowości Wielki Welcz na lata 2010 – 2016.

Zdjęcie 4. Plac zabaw w Wielkim Welczu

Źródło: grudziadz.ug.gov.pl

Bezpieczeństwo publiczne

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu na terenie sołectwa Wielki Welcz w 2015 r. odnotowano stosunkowo wyższy poziom bezpieczeństwa niż na obszarze gminy. Wskaźnik bezpieczeństwa mierzony jako stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w sołectwie wyniósł **9,5%**, natomiast wartość danego wskaźnika dla gminy była równa **16,6%**.

Środowisko

Na terenie sołectwa Wielki Welcz znajdują się obszary chronione. Na obszarze objętym rewitalizacją znajduje się obszar **Natura 2000 – Dolina Dolnej Wisły**. Większa część obszaru objętego rewitalizacją znajduje się w granicach **Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły i Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego**. Znajdują się tu również użytki ekologiczne:

- Wielki Welcz III – mokre łąki, dz. 52/1 (Rozporządzenie Nr 24/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 05.08.2004 r. w sprawie użytków ekologicznych),
- Wielki Welcz IV – dz. 251/270 (Rozporządzenie Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 17.02.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne),
- Wielki Welcz V – dz. 261 (Rozporządzenie Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 17.02.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne).

Na obszarze objętym rewitalizacją, a znajdującym się pod ochroną prawną nie będą realizowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze¹⁵.

Na terenie sołectwa Wielki Welcz występuje 75 posesji, na których występuje 178,79 Mg wyrobów azbestowych zakwalifikowanych do usunięcia.

Mając na względzie ponadlokalną wartość środowiska przyrodniczego i kulturowego, planowane działania inwestycyjne w obszarze gminy będą uzgadniane z jednostkami odpowiedzialnymi za ochronę i kształtowanie środowiska i zabytków.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), opracowanymi w ramach projektu: „Informatyczny system osłony kraju przed zagrożeniami kryzysowymi” (ISOK) na terenie sołectwa Wielki Welcz występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na które zgodnie z ustawą Prawo wodne występują zakazy i ograniczenia w gospodarowaniu. W związku z powyższym inwestycje prowadzone na obszarach szczególnie zagrożonych powodzią będą prowadzone zgodnie z ograniczeniami i nakazami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Infrastruktura techniczna

Podobszar 1: Wielki Welcz, zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grudziądz¹⁶ należy do **strefy B1 osadniczo-rolniczo-leśnej**, w której znajduje się rozproszona zabudowa rolnicza, o przeważającym udziale terenów rolniczo-leśnych, z udziałem skupisk osadniczych o funkcji przede wszystkim mieszkaniowo-usługowej, obejmującym przede wszystkim obszary w dalszej odległości od miasta, opartej o obszary otwarte, chronione przyrodniczo, ciągi ekologiczne.

Sołectwo Wielki Welcz posiada dostęp do sieci telekomunikacyjnej i elektrycznej. Większość nieruchomości posiada przyłącza wodociągowe (przyłącze do sieci posiada 80 z 95 nieruchomości położonych na danym obszarze - jedynie 84%, wobec średniej w gminie na poziomie 95%). Sołectwo nie jest skanalizowane, nie posiada również sieci gazowej

Sołectwo nie posiada **obiektów infrastruktury** publicznej sportu (boisko, siłownia) w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum (najbliższa infrastruktura tego typu znajduje się Mokrem w odległości 7 km.

¹⁵ Uchwała Nr X/253/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2574); rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313)

¹⁶ Uchwała nr XXXII/211/2013 Rady Gminy Grudziądz z dnia 18 lipca 2013 r.

Dotkliwym dla mieszkańców problemem jest niewystarczająca liczba kursów komunikacyjnych umożliwiających mieszkańcom dojazd do zlokalizowanych w Grudziądzu obiektów sportowych i rekreacyjnych, instytucji gminnych, szkół i pracy.

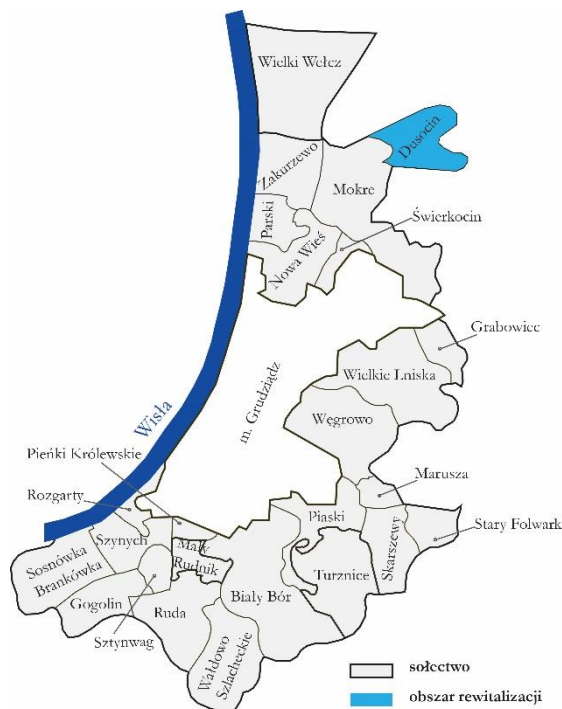
5.2. Podobszar 2: Dusocin

Informacje na temat Dusocina pojawiają się w przekazach historycznych już w 1285 roku. Do 1466 roku obszar ten należał do Zakonu Krzyżackiego, a następnie stał się własnością starostwa grudziądzkiego, gdzie pieczę nad nią sprawowali soltysi. Jak podają przekazy historyczne w 1570 roku wieś stanowiła własność królewską w powiecie chełmińskim. W wyniku burzliwych wydarzeń II wojny szwedzkiej wieś, jak wiele innych na danym obszarze, została wyludniona. Ponowne zasiedlenie nastąpiło pod koniec XVII wieku. W 1779 roku na terenie miejscowości powstała pierwsza szkoła. Miejscowość może poszczycić się faktem, że w 1850 roku w Dusocinie przyszedł na świat wybitny polski chirurg i dydaktyk Ludwik Rydygier.

Podstawowe informacje

Sołectwo Dusocin usytuowane jest w północno wschodniej części Gminy Grudziądz, na wysoczyźnie morenowej. Od największego miasta w regionie, a zarazem siedziby gminy – Grudziądza, dzieli je ok 11 km. Dusocin graniczy od południowego zachodu z sołectwem Mokre, a od północy, wschodu i południa z Gminą Rogóźno. Przez centrum wsi biegnie droga krajowa nr 55 relacji Nowy Dwór Gdański – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz – Stolno.

Mapa 10. Sołectwo Dusocin na tle gminy Grudziądz.

Źródło: Opracowanie własne.

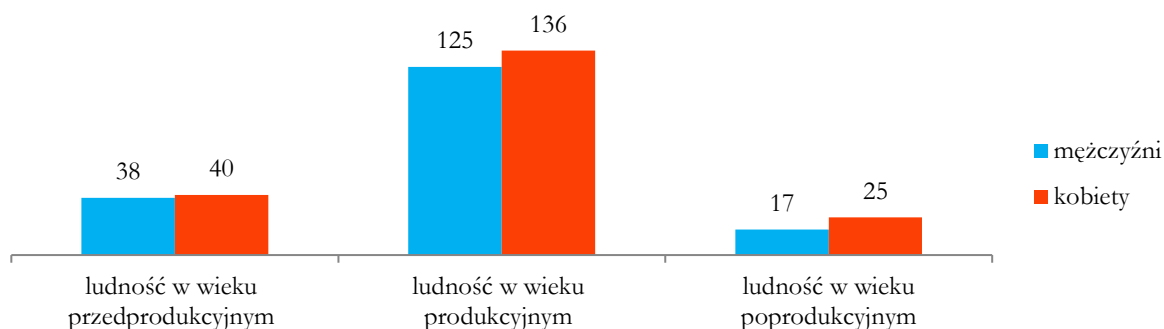
Powierzchnia Dusocina obejmuje obszar 645 ha, co stanowi niespełna 4% powierzchni całej Gminy Grudziądz i sytuuje sołectwo na dziewiątym miejscu w gminie pod względem wielkości.

Przeważającą część sołectwa Dusocin zajmują użytki rolne – ok 86%. Pozostały obszar jest zajmowany przez drogi, tereny zabudowane, pastwiska, lasy i tereny o innym przeznaczeniu.

Sytuacja demograficzna

Sołectwo Dusocin jest obszarem średnio zaludnionym. Łączna liczba mieszkańców na dzień 31 grudnia 2015 wynosiła 381 osób, co pod tym względem plasowało je na dwunastym miejscu w całej gminie. Wśród mieszkańców Dusocina kobiety stanowiły 53% (201 osób), natomiast 47% to mężczyźni (180 osób).

Wykres 10. Struktura wiekowa ludności sołectwa Dusocin na dzień 31.12.2015 r.

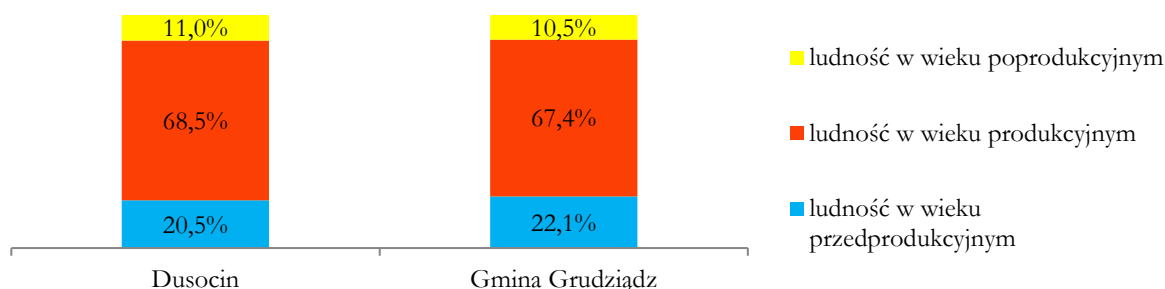

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Dominującą kategorią wiekową były osoby w wieku produkcyjnym (18-64) – w 2015 roku ich liczba wynosiła 261 osób – 68,5% ogółu ludności zameldowanej na danym obszarze. Dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym (w liczbie 78 osób) stanowią w sołectwie 20,5% mieszkańców, natomiast osoby starsze w wieku poprodukcyjnym (42 osoby) to 11,0% społeczności. We wszystkich kategoriach wiekowych przeważają kobiety. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na wykresach poniżej.

Dusocin pod względem struktury wiekowej nie odbiega znacząco od średnich wartości dla całej gminy. W porównaniu do całego analizowanego obszaru w sołectwie jest wyższy udział osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym mają mniejszy udział w ludności danego obszaru.

Wykres 11. Struktura wiekowa w sołectwie Dusocin na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w Dusocinie liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) do osób w wieku produkcyjnym wynosi 47 i jest niższy niż średni wynik dla gminy (48).

Sołectwo Dusocin charakteryzuje się nieco wyższym niż obszar gminy wskaźnikiem określającym zaawansowanie procesu starzenia się społeczeństwa. Stosunek osób po 64 r.ż. w odniesieniu do ogółu ludności wynosi 11,0% (przy średniej dla gminy równej 10,5%), natomiast stosunek ludności w wieku

poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze to 16,0% (wskaźnik dla gminy – 15,6%). Mimo korzystnych trendów demograficznych stosunek ten w latach 2005-2015 stopniowo się zwiększał.

Gospodarka i rynek pracy

W 2015 roku poziom bezrobocia w sołectwie Dusocin był wyższy niż średni poziom bezrobocia w gminie – osoby bezrobotne stanowiły 6,0% wszystkich osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze (23 osoby posiadały status osoby bezrobotnej).

Wykres 12. Osoby bezrobotne z terenu Dusocina zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

W grupie osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy przeważały **osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy** – 15 z 23 osób, co stanowi ponad **65,2%** ogółu osób bezrobotnych i jednocześnie przewyższa średnią dla gminy wynoszącą 55,1%. Dodatkowo w sołectwie zauważalny jest wyższy niż w całej gminie udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy (odpowiednio wskaźnik ten przyjmuje wartość 27,0% dla gminy i 30,4% dla Dusocina). W urzędzie pracy nie była zarejestrowana żadna osoba bezrobotna poniżej 25 r.ż. zameldowana na analizowanym obszarze.

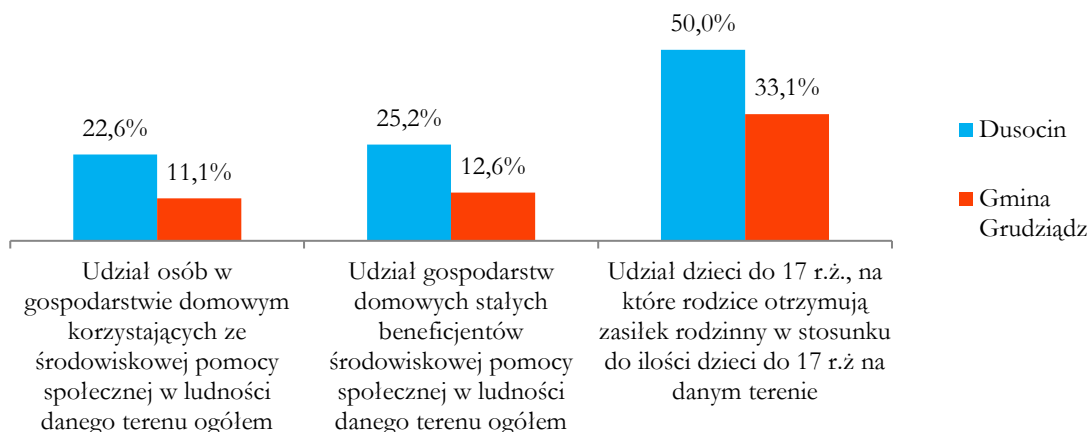
Na obszarze Dusocina zauważalny jest niższy w porównaniu do gminy poziom przedsiębiorczości mierzony **liczbą podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym** zameldowanych na danym terenie. Wskaźnik dla sołectwa w 2015 roku wynosił **8,8**; natomiast jego średnia wartość dla całej gminy kształtowała się na poziomie **11,1**. Według danych Urzędu Gminy w rejestrze Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) widniały 23 osoby z danego podobszaru.

Pomoc społeczna

Poziom ubóstwa mierzony ilością gospodarstw domowych korzystających z **pomocy społecznej** w Dusocinie jest dość wysoki. W 2015 r. 33 rodziny (łącznie 86 osób) korzystały stale, czyli dłużej niż 18 miesięcy ze świadczeń pomocy społecznej, co stanowiło 25,2% ogółu gospodarstw domowych na tym terenie i dwukrotnie przewyższa średni wskaźnik dla gminy, który wynosił 12,6%. Stosunek osób korzystających z danego rodzaju wsparcia w ogóle ludności na terenie analizowanego sołectwa wynosił 22,6% i również był o wiele wyższy niż średni udział na terenie gminy – 11,1%.

Niekorzystnie w danym sołectwie w odniesieniu do gminy wygląda również kwestia udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodziny – w Dusocinie odsetek dzieci korzystających z tego typu wsparcia wynosił 50,0% wszystkich dzieci w wieku do 17 lat, podczas gdy na terenie gminy jego średnia wartość to 33,1%.

Wykres 13. Beneficjenci pomocy społecznej w Dusocinie na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Edukacja

Na terenie Dusocina dostęp do **edukacji na poziomie podstawowym** zapewnia Szkoła Podstawowa im. dra Ludwika Rydygiera w Dusocinie. Do rejonu obsługi placówki należy również miejscowość Leśniewo. Średnie wyniki edukacyjne w sołectwie odnotowane na poziomie kształcenia podstawowego, a mierzone na podstawie wyników sprawdzianu szóstoklasisty w przeciągu ostatnich 3 lat były niższe niż średnie wyniki uzyskane w województwie kujawsko-pomorskim. Przeciętny wynik z trzech lat (2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015) dla szkoły w Dusocinie to 54%, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 62%. Na tle gminy placówka zajmuje przedostatnie miejsce pod względem wyników sprawdzianu kończącego edukację na poziomie podstawowym (lepsze przeciętne wyniki odnotowane zostały w 5 innych placówkach edukacyjnych w gminie).

Placówka posiada dobrą bazę lokalową i zaplecze dydaktyczne, w tym nowoczesną pracownię komputerową z nieograniczonym dostępem do Internetu.

Zdjęcie 5. Szkoła Podstawowa im. dra Ludwika Rydygiera w Dusocinie

Źródło: www.szkolnictwo.pl.

Przy szkole podstawowej działa także przyszkolny oddział przedszkolny, który zapewnia wychowanie przedszkolne dzieciom z terenu sołectwa. Aż **70,6%** dzieci w wieku 3 – 5 lat w Dusocinie jest objętych tego typu wychowaniem. Jest to wynik lepszy niż średni wskaźnik danej kwestii dla gminy, który wynosi 65,6%.

Dusocin w zakresie **edukacji gimnazjalnej** należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół im. Ks. Jana Twardowskiego w Mokrem, w którym uczniowie z poszczególnych przedmiotów osiągają przeciętne wyniki niższe niż średnia dla województwa. Szczegółowe dane zostały przedstawione na s. 53-54.

Kultura i infrastruktura społeczna

Na terenie sołectwa znajdują się obiekty o wartości historycznej. W rejestrze zabytków (na mocy decyzji Nr A/136 z dnia 3 lipca 1993 r.) widnieje zagroda murowana, która w połowie XIX wieku należała do rodziny dr Ludwika Rydygiera i która jest miejscem jego urodzenia. Obiekt jest obecnie własnością prywatną i niszczeje. Gmina w przyszłości zamierza przejąć obiekt i przeznaczyć na cele muzealne.

Zdjęcie 6. Zagroda wiejska należąca do rodziny Rydygierów

Źródło: *Plan odnowy miejscowości Dusocin na lata 2013 – 2020.*

W ewidencji konserwatorskiej widnieją również budynek dawnej szkoły podstawowej a także domy murowane i chaty drewniane powstałe w XIX wieku i na przełomie wieku XIX i XX. Do rejestru zabytków postulowane jest wpisanie cmentarza ewangelickiego znajdującego się na terenie sołectwa.

Zdjęcie 7. Budynek dawnej szkoły podstawowej

Źródło: *Plan odnowy miejscowości Dusocin na lata 2013 – 2020.*

Zdjęcie 8. Cmentarz ewangelicki

Źródło: Plan odnowy miejscowości Dusocin na lata 2013 – 2020.

Na obszarze sołectwa istnieje infrastruktura społeczna w postaci boiska sportowego, placu zabaw dla dzieci oraz świetlicy wiejskiej. Świetlica wiejska – miejsce spotkań i aktywizacji społecznej mieszkańców mieści się w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej.

Zdjęcie 9. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Dusocinie

Źródło: Plan odnowy miejscowości Dusocin na lata 2013 – 2020.

Bezpieczeństwo publiczne

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu poziom bezpieczeństwa publicznego na analizowanym terenie w 2015 był niższy niż średni jego wskaźnik dla całej gminy. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w Dusocinie wynosił 21,4%, natomiast wartość danego wskaźnika dla gminy była równa 16,6%.

Środowisko

Na obszarze rewitalizacji występują **zagrożenia** związane z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Na terenie sołectwa Dusocin zlokalizowane jest przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowa Sp. z o.o. „GRAMINIS”, specjalizujące się w uprawie zbóż, którego działalność może mieć potencjalnie niekorzystny wpływ na środowisko.

Zgodnie z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Grudziądz na lata 2011-2015 (z perspektywą do 2032 r.) w sołectwie znajdują się 52 budynki z masą wyrobów azbestowych wynoszącą łącznie 125,96 Mg.

Na obszarze rewitalizacji nie występują żadne formy ochrony przyrody.

Infrastruktura techniczna

Podobszar 2: Dusocin, zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grudziądz¹⁷ należy do **strefy B1 osadniczo-rolniczo-leśnej**, opisanej szerzej na s. 56.

Na obszarze rewitalizacji występuje dużo niższe niż w przypadku gminy pokrycie **siecią wodociagową**. Jedynie 57% (75 na 131) nieruchomości posiada przyłącza wodociagowe, wobec średniej w gminie na poziomie 95%.

Dusocin posiada dostęp do sieci telekomunikacyjnej i elektrycznej – wszystkie gospodarstwa domowe są podłączone do sieci. Nie jest to jednak obszar skanalizowany, ścieki sanitarne zbierane są indywidualnie w zbiornikach wybieralnych – szambach, lub w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Brak jest również sieci gazociagowej, gaz propan-butan dostarczany jest mieszkańcom w butlach.

Nawierzchnia drogi powiatowej Nr 1356C relacji Dusocin – Skurgwy wymaga renowacji. Drogi gminne nr 40335C i 40336C relacji Dusocin – Dusocin wymagają przebudowy.

Na terenie sołectwa brak stałych łączy internetowych (brak dostępu do szerokopasmowego Internetu). Internet jest dostępny wyłącznie w wersji bezprzewodowej, co ze względu na słaby zasięg w tym rejonie nie zapewnia mieszkańcom wystarczającego dostępu i utrwała wykluczenie cyfrowe.

Mieszkańcy sołectwa ze względów braku połączeń komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do usług medycznych, z których korzystają w Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Mokrem (4,5 km).

---

¹⁷ Uchwała nr XXXII/211/2013 Rady Gminy Grudziądz z dnia 18 lipca 2013 r.

5.3. Podobszar 3: Turznice

Historia Turznice sięga głębokiego średniowiecza, kiedy to w 1222 r. książę Konrad Mazowiecki podarował gród Turno biskupowi Christianowi jako dobra rycerskie, należące następnie do komturii grudziądzkiej. Pierwsze pewne informacje na temat istnienia Turznice pochodzą z 1277 roku z kroniki Dusburga.

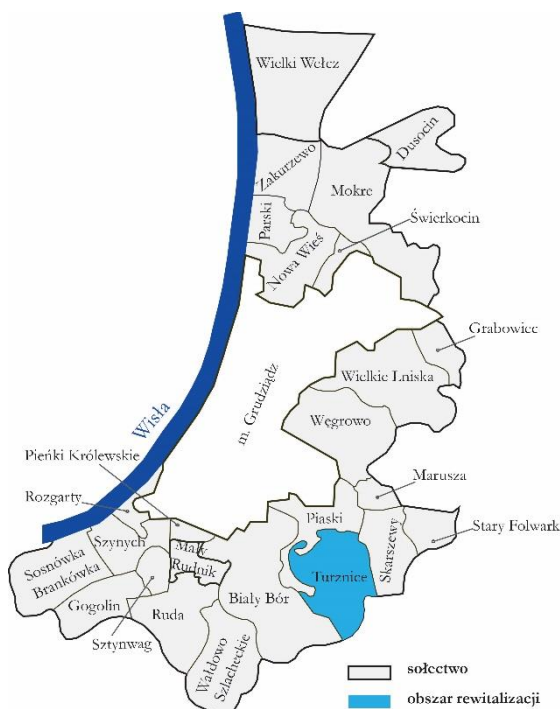
Podstawowe informacje

Sołectwo Turznice położone jest w południowo-wschodniej części Gminy Grudziądz. Graniczy z czterema miejscowościami gminy: Białym Bórem, Piaskami, Kobylanką, Skarszewem. Od południa Turznice graniczą z Gminą Radzyń Chelmiński.

Analizowany obszar położony jest na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, a od siedziby gminy – miasta Grudziądza, oddalony jest on o ok 9,5 km.

Turznice to obszar o zabudowie dworsko-parkowej, na którym zachowały się pozostałości dawnego folwarku oraz parku z drugiej połowy XIX wieku. Obszar ten charakteryzuje się wysokimi walorami kulturowymi i krajoznawczymi.

Mapa 11. Sołectwo Turznice na tle Gminy Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne.

Sołectwo Turznice należy do jednych z większych sołectw Gminy Grudziądz. Obejmuje ono obszar 919 ha, co stanowi 5,6% powierzchni całej gminy i sytuuje sołectwo na szóstym miejscu w pod względem wielkości. Ponad połowę (ok 51% powierzchni obszaru) zajmują użytki rolne. Pozostały obszar zajmowany jest przez lasy (przeszło 27% powierzchni), łąki i pastwiska stałe (14% powierzchni) oraz tereny o innym przeznaczeniu.

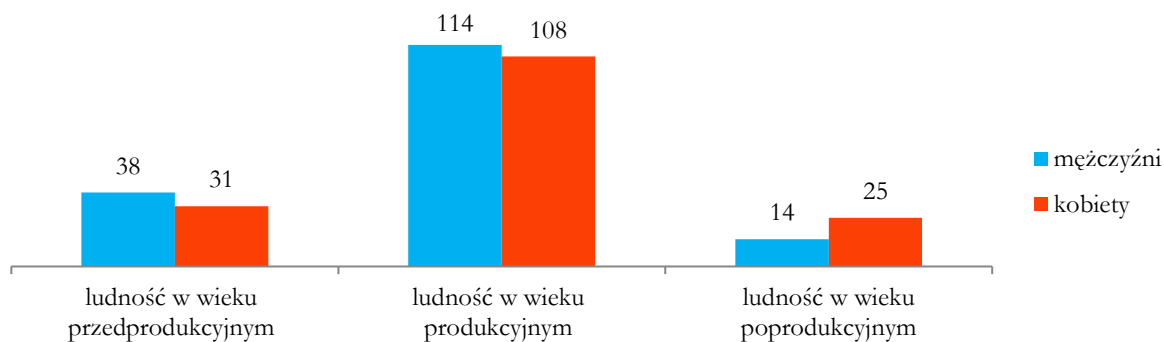
Sytuacja demograficzna

Turznice, mimo iż należą do grupy większych sołectw Gminy Grudziądz, są obszarem słabo zaludnionym – na dzień 31 grudnia 2015 roku zamieszkiwało je łącznie 330 osób, w tym 164 kobiety i 166 mężczyzn. Sołectwo zajmuje czternaste miejsce w gminie pod względem liczby mieszkańców.

Osoby w wieku produkcyjnym są dominującą kategorią wiekową na danym obszarze – stanowią **67,3%** ogółu społeczności (222 osoby). Pozostałe kategorie – osoby w wieku przed- i poprodukcyjnym, stanowią odpowiednio **20,9%** (69 osób) i **11,8%** (39 osób) ogółu mieszkańców. W gminie udział tych grup wynosi odpowiednio: 67,4% ludność w wieku produkcyjnym, 22,1% ludność w wieku przedprodukcyjnym i 10,5% ludność w wieku poprodukcyjnym (podczas gdy w całym powiecie grudziądzkim osoby starsze stanowią 15,80% społeczeństwa, a województwie 19,10%).

Szczegółowe informacje przedstawione zostały na wykresach poniżej.

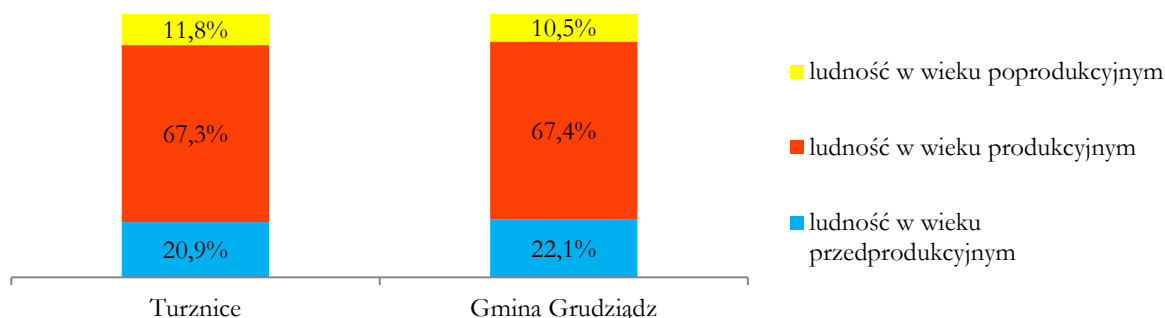
Wykres 14. Struktura wiekowa ludności sołectwa Turznice na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Pod względem struktury wiekowej Turznice nie odbiegają znacząco od średnich wartości dla całej gminy. W porównaniu do całego obszaru gminy w sołectwie jest nieco niższy udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym mają wyższy udział w ludności danego obszaru niż średnia dla gminy.

Wykres 15. Struktura wiekowa w sołectwie Turznice na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w Turznicach liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) do osób w wieku produkcyjnym wynosi 49 i jest wyższy niż dany wskaźnik dla gminy, który wynosi 48.

W sołectwie Turznice zauważalne jest **większe zaawansowanie procesu starzenia się społeczeństwa** w porównaniu do średniego poziomu gminy. Stosunek osób po 65 r.ż. w odniesieniu do ogółu ludności wynosi 11,8% (przy średniej dla gminy równej 10,5%), natomiast stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze to 17,6% (wskaźnik dla gminy – 15,6%).

Gospodarka i rynek pracy

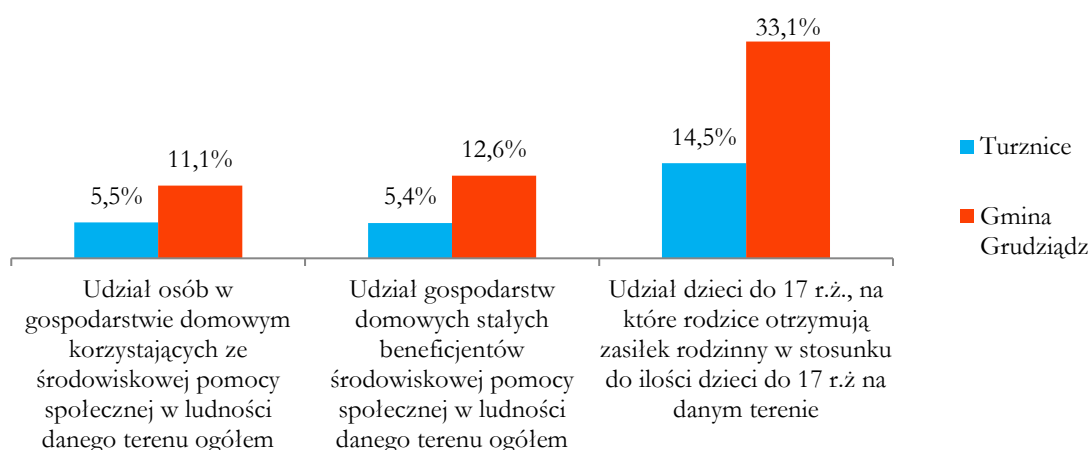
Sołectwo Turznice charakteryzuje się niższym w porównaniu do całej gminy **poziomem przedsiębiorczości**. Wskaźnik ten liczony na podstawie liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym zameldowanych na danym terenie dla Turznic w 2015 roku wynosił 6,8; podczas gdy jego wartość dla gminy była równa 11,1. W rejestrze Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) widniało 15 podmiotów z danego podobszaru. Wynika z tego, że posiadacze gospodarstw rolnych nie podejmują dodatkowej aktywności gospodarczej poza rolnictwem, która mogłaby być uzupełnieniem ich dochodów.

Pomoc społeczna

Analizowany obszar na tle gminy wypada korzystnie pod względem oceny samodzielności ekonomicznej mieszkańców. Poziom korzystania z usług pomocy społecznej w Turznicach jest niski. W 2015 roku zaledwie 5 na 92 gospodarstw domowych korzystało stale, czyli dłużej niż 18 miesięcy, ze wsparcia instytucji pomocowych, co stanowiło 5,4% ogółu gospodarstw domowych na tym terenie i było dwukrotnie niższym wynikiem niż średni wskaźnik dla gminy, który wynosił 12,6%. Stosunek osób korzystających z danego rodzaju wsparcia w porównaniu do ogółu ludności na terenie analizowanego sołectwa wynosił 5,5% i również był o dwukrotnie niższy niż średni wskaźnik dla gminy, który wynosił 11,1%.

Równie korzystnie w danym sołectwie wygląda również kwestia udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodziny – odsetek dzieci korzystających z tego typu wsparcia wynosił w 2015 roku 14,5% wszystkich dzieci w wieku do 17 lat, podczas gdy na terenie gminy jego średnia wartość to 33,1%.

Wykres 16. Beneficjenci pomocy społecznej w Turznicach na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Edukacja

Sołectwo Turznice należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół im. Szarych Szeregów w Piaskach, w którego skład wchodzi szkoła podstawowa oraz gimnazjum.

Średnie wyniki edukacyjne w danej szkole odnotowane na poziomie kształcenia podstawowego, a mierzone na podstawie wyników sprawdzianu szóstoklasisty w przeciągu ostatnich 3 lat były niższe niż średnie wyniki uzyskane w województwie kujawsko-pomorskim. Przeciętny wynik z trzech lat (2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015) dla szkoły w Piaskach to 56%, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 62%. Na tle gminy placówka zajmuje piątą lokatę pod względem wyników sprawdzianu kończącego edukację na poziomie podstawowym (niższe wyniki zostały uzyskane w SP w Mokrym i w SP w Dusocinie).

Zdjęcie 10. Zespołu Szkół im. Szarych Szeregów w Piaskach

Źródło: www.zspiaski.szkołastrona.pl

W sołectwie Turznice ponad połowa dzieci w wieku 3 – 5 lat było objętych **edukacją przedszkolną**. Jest to wynik niższy niż średnia gminy – w Turznicach 55,6% dzieci podlegało wychowaniu przedszkolnemu, podczas gdy wskaźnik dla całej gminy był równy 65,6% ogółu dzieci w danym wieku.

Natomiast **edukacja gimnazjalna** jest na poziomie województwa. Średni wynik wszystkich egzaminów w Gimnazjum w Piaskach wyniósł 55% i był równy wynikowi województwa.

Tabela 33. Wyniki egzaminu w Gimnazjum w Piaskach w latach 2013-2015

	Przedmiot	Gimnazjum			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gimn.	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	46%	64%	60%	61%	65%	60%	57%	62%
	Historia i WOS	60%	58%	66%	56%	58%	62%	61%	59%
Część matematyczna	Matematyka	48%	49%	49%	46%	45%	47%	49%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	57%	51%	55%	57%	50%	48%	54%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	-	-	69%	60%	64%	63%	69%	62%
	J. angielski – rozsz..	-	-	52%	43%	42%	44%	52%	43%
	J. niemiecki – podst.	-	-	43%	55%	64%	63%	43%	63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grudziądz i OKE w Gdańsku

Kultura i infrastruktura społeczna

W Turznicach znajduje się zabytkowy cmentarz parafialny założony w 1936 roku. Na terenie sołectwa znajdują się również obiekty pochodzące z początku XX wieku, w tym: drewniany kościół parafii rzymskokatolickiej pw. Św. Józefa oraz dawna szkoła podstawowa (murowana), młyn wodny (drewniany) oraz dawna karczma (murowana).

Na obszarze sołectwa istnieje infrastruktura społeczna w postaci świetlicy wiejskiej. W Turznicach nie ma infrastruktury sportowej ani rekreacyjnej.

Zdjęcie 11. Budynek świetlicy wiejskiej w Turznicach

Źródło: grudziadz.ug.gov.pl

Bezpieczeństwo publiczne

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu poziom bezpieczeństwa publicznego na analizowanym terenie w 2015 był dużo wyższy niż w gminie. W 2015 roku stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w Turznicach wynosił 3,3%, natomiast wartość danego wskaźnika dla gminy była równa 16,6%.

Środowisko

Na obszarze rewitalizacji **brak istotnych zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska.

Zgodnie z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Grudziądz na lata 2011-2015 (z perspektywą do 2032 r.) w sołectwie znajdują się 76 obiektów zawierających azbest z masą wyrobów azbestowych wynoszącą łącznie 132,26 Mg.

Na obszarze rewitalizacji istnieje forma ochrony przyrody - użytek ekologiczny Turznice II na działce 76/1 (Rozporządzenie Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 17.02.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne), a także **Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły**.

Infrastruktura techniczna

Podobszar 3: Turznice, zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grudziądz¹⁸ należy do **strefy B4 osadniczo-rolniczo-leśnej**, o funkcjach i przeznaczeniu takim, jak opisany wyżej obszar B1.

Sołectwo jest niewystarczającym stopniu zwodociagowane – 83% (76 z 92) gospodarstw domowych posiada przyłącza, co umożliwia dostarczanie wody pitnej. Na danym obszarze nie ma sieci kanalizacyjnej, żaden obiekt na terenie sołectwa nie jest podłączony do sieci kanalizacyjnej, ścieki odprowadzane są najczęściej do przydomowych szamb. Brak również sieci gazociągowej, gaz propan-butan dostarczany jest mieszkańcom w butlach.

Sołectwo Turznice posiada dostęp do sieci telekomunikacyjnej i elektrycznej (wszystkie gospodarstwa domowe są podłączone do sieci elektrycznej).

---

¹⁸ Uchwała nr XXXII/211/2013 Rady Gminy Grudziądz z dnia 18 lipca 2013 r.

5.4. Podobszar 4: Mały Rudnik

Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa na terenach Gminy Grudziądz oraz sołectwa Mały Rudnik sięgają epoki kamiennej (8000 – 2000 p.n.e.), czego potwierdzenie stanowią znaleziska dokonane na danym terenie pochodzące z okresu mezolitu.

Na przestrzeni wieków obszar Gminy Grudziądz był terenem, na którym stykały się różne kultury i religie. We wczesnych wiekach średniowiecznych na terenach tych zamieszkiwali Słowianie oraz Prusowie, a ich bliskie sąsiedztwo było powodem licznych konfliktów i wojen.

Historia miejscowości Mały Rudnik sięga końca XVII wieku, kiedy osadnicy holenderscy – mennonici, zasiedlili tereny pomiędzy Rudą a Rudnikiem. Nowi osadnicy zostali sprowadzeni na dany obszar przez starostę grudziądzkiego Marcina Borowskiego. Mennonici cechowali się wielką pracowitością, wprowadzili na zamieszkiwanych terenach innowacje w dziedzinie gospodarki rolnej (system odwodnień terenów podmokłych, budowania kanałów przyczyniając się w ten sposób do lepszego zagospodarowania doliny Wisły). Do dnia dzisiejszego zachowały się ślady osadników holenderskich w postaci kościołów, kaplic, cmentarzy, budownictwa mieszkalnego oraz systemu kanałów odwadniających.

W wyniku pierwszego rozbioru polski ziemie przypisane obecnie do Gminy Grudziądz, zostały włączone do Prus Zachodnich. W struktury państwa polskiego tereny powiatu grudziądzkiego i miasto Grudziądz zostało włączone na mocy traktatu wersalskiego z 1919 r.

Przed 1921 r. (data spisu powszechnego) doszło do połączenie wsi Adamsdorf i Małego Rudnika w jedną jednostkę administracyjną. Na początku XX w. w miejscowości funkcjonowała szkoła, a mieszkańcy należeli do parafii katolickiej w Sarnowie i ewangelickiej w Piaskach-Rudniku.

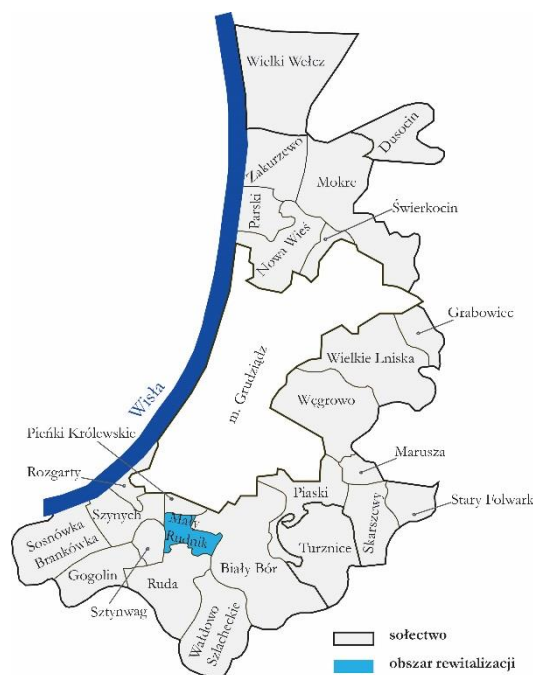
Podstawowe informacje

Mały Rudnik jest stosunkowo małym sołectwem, jego powierzchnia wynosi 298 ha i stanowi niespełna 2% powierzchni Gminy Grudziądz. Sołectwo położone jest na podmokłych terenach Basenu Grudziądzkiego, w odległości 10 km na południe od miasta Grudziądza. Mały Rudnik graniczy z 5 innymi miejscowościami Gminy Grudziądz: od południa z Rudą, od zachodu ze Sztynwagiem i Szynychem, od północy z Pieńkami Królewskimi oraz od wschodu z Białym Borem.

Położenie komunikacyjne sołectwa jest bardzo dogodne, ponieważ usytuowane jest po obu stronach drogi krajowej nr 55 relacji Nowy Dwór Gdański – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz – Stolno. Trasy te charakteryzują się dużym natężeniem ruchu osobowo – towarowego. Dla mobilności mieszkańców istotne znaczenie ma również droga powiatowa nr 1622C łącząca Chełmno z Sztynwagiem oraz droga gminna nr 40147C między Małym Rudnikiem a Białym Borem.

Przeważającą część sołectwa zajmują użytki rolne (46% powierzchni), łąki trwale (20%), lasy (8%) oraz pastwiska trwale (8%). Na tereny zurbanizowane zabudowane składają się tereny zagospodarowane w postaci terenów mieszkaniowych – niespełna 3% powierzchni, gruntów rolnych zabudowanych (5%), a także ciągi komunikacyjne (drogi), które stanowią niespełna 4% powierzchni sołectwa. Pozostałą powierzchnię zajmują m.in. nieużytki, tereny zadrzewione i zalesione, sady itd.

Mapa 12. Sołectwo Mały Rudnik na tle Gminy Grudziądz.

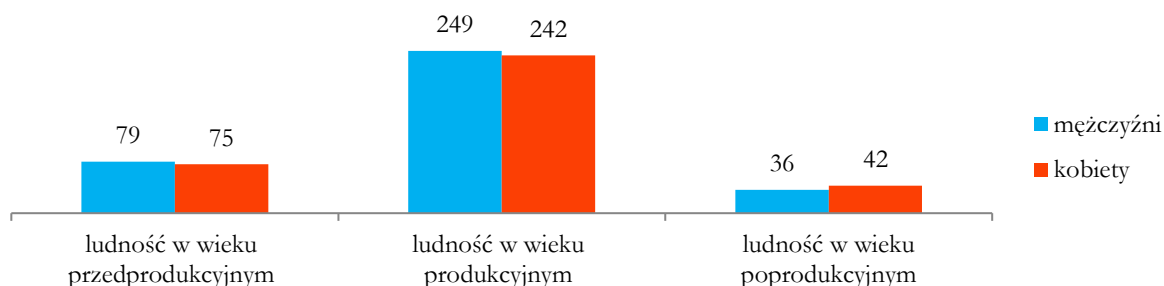

Źródło: Opracowanie własne.

Sytuacja demograficzna

Mały Rudnik, pomimo że jest jednym z mniejszych sołectw na obszarze Gminy Grudziądz, jest stosunkowo gęsto zaludnionym obszarem. W 2015 r. sołectwo zamieszkiwało 723 osób, w tym 359 kobiet i 364 mężczyzn. Największy udział w ludności sołectwa mają osoby w wieku produkcyjnym – 491 osób (67,9% ludności ogółem). Dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym stanowią w Małym Rudniku 21,3% ludności, co stanowi wskaźnik niewiele niższy od średniej dla całej gminy (22,1%). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią natomiast 10,8% ogółu wszystkich mieszkańców, co również jest wynikiem zbliżonym dla średniej na terenie gminy (10,5%).

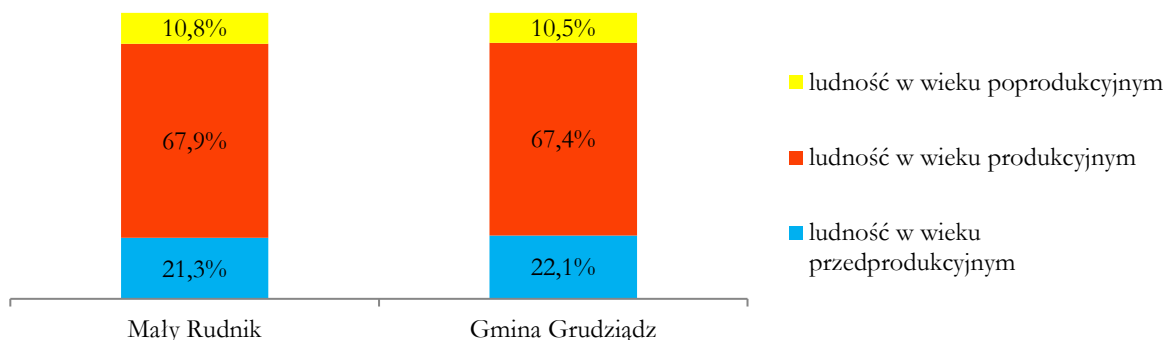
Wykres 17. Struktura wiekowa ludności sołectwa Mały Rudnik na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w Małym Rudniku liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) w odniesieniu do osób w wieku produkcyjnym wynosi 47 i jest niższy niż średni wynik dla całej gminy (48).

Wykres 18. Struktura wiekowa w sołectwie Mały Rudnik na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.

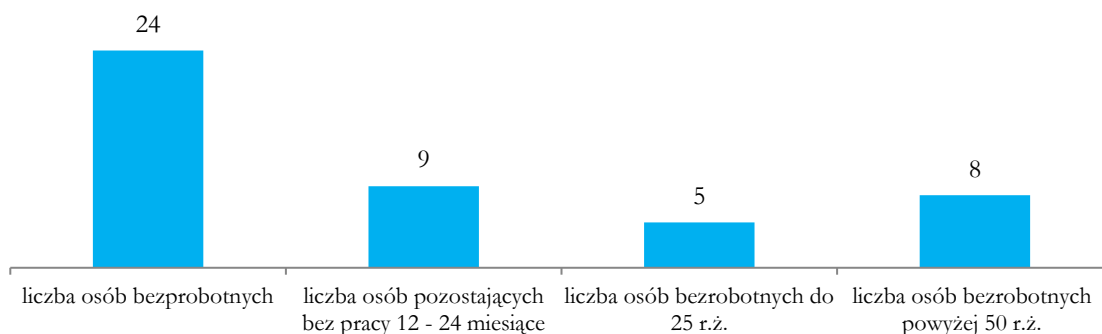

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Gospodarka i rynek pracy

W 2015 roku poziom bezrobocia w sołectwie Mały Rudnik był równy średniej wartości dla całej gminy – osoby bezrobotne stanowiły 3,3% ogółu ludności na danym obszarze (24 osoby na terenie sołectwa posiadały status osoby bezrobotnej). W grupie osób pozostających bez pracy i zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy znalazło się 9 osób, które posiadały status osoby bezrobotnej w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy – pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy, 5 osób bezrobotnych nie ukończyło 25 lat, natomiast 8 osób należało do kategorii powyżej 50 r.ż.

Wykres 19. Osoby bezrobotne z terenu Małego Rudnika zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu.

Sołectwo Mały Rudnik charakteryzuje się wysokim na tle gminy wskaźnikiem przedsiębiorczości. Według danych Urzędu Gminy Grudziądz w 2015 roku w rejestrze Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) widniało 89 osób zamieszkujących miejscowość. Wskaźnik mierzony na podstawie jako liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze był wyższy dla Małego Rudnika (17,5) niż dla całego obszaru Gminy Grudziądz (11,1).

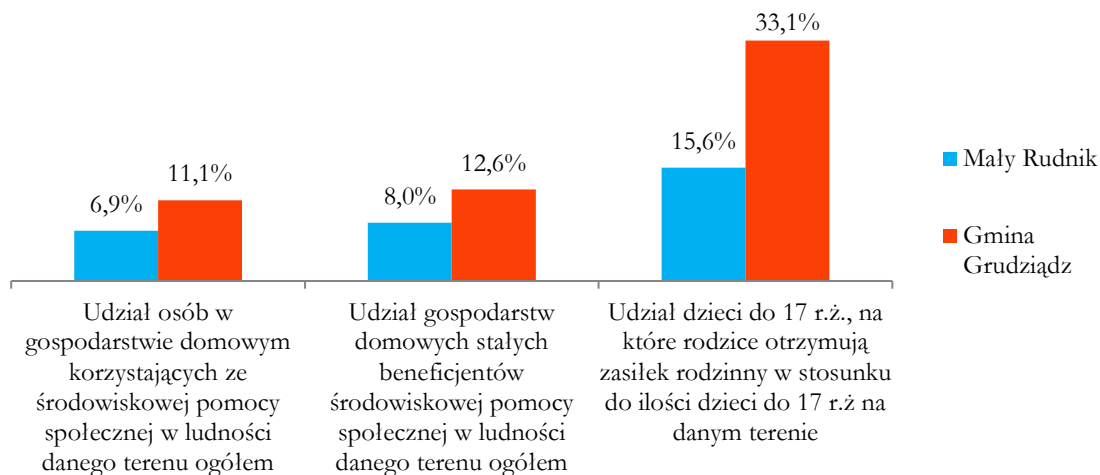
Pomoc społeczna

Mały Rudnik charakteryzuje się niskim udziałem ludności korzystającej z pomocy społecznej w porównaniu do Gminy Grudziądz. Ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w 2015 r. korzystało

50 osób, co stanowi 6,9% ogółu ludności zamieszkującej sołectwo (18 gospodarstw domowych). Dla gminy odsetek ten był dużo wyższy i wynosił 11,1%.

Równie korzystnie w danej miejscowości wygląda kwestia udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodziny – w Małym Rudniku odsetek dzieci korzystających z tego typu wsparcia wynosił 15,6%, podczas gdy na terenie gminy jego średnia wartość to 33,1%.

Wykres 20. Beneficjenci pomocy społecznej w Małym Rudniku na dzień 31.12.2015 r. w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grudziądz.

Edukacja

Na terenie Małego Rudnika dostęp do edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym zapewnia Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Rudzie, do którego uczęszczają dzieci i młodzież z okolicznych miejscowości: Rudy, Sztynwagu, Gogolina, Szynycha, Brankówki, Rozgart oraz Sosnowki. Szkoła posiada wieloletnią tradycję – jej historia sięga 1921 roku. Początkowo siedziba szkoły znajdowała się w Rudzie, jednak później przeniesiono ją do Małego Rudnika (ze względu na historię szkoły i tradycję nie zmieniono nazwy szkoły). Zespół szkół jest placówką posiadającą bogatą bazę dydaktyczną oraz lokalową, w tym nowoczesną pracownię komputerową z nieograniczonym dostępem do Internetu.

Zdjęcie 12. Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Rudzie

Źródło: szkolawrudzie.eu

Średnie wyniki edukacyjne odnotowane na poziomie kształcenia podstawowego są niższe dla Zespołu Szkół w Rudzie niż średnie wyniki dla całego województwa kujawsko-pomorskiego. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty z ostatnich 3 lat wynosi 60%, podczas gdy wartość danego wskaźnika w

skali województwa jest równa 62%. Na tle gminy placówka zajmuje 4 miejsce pod względem wyników sprawdzianu kończącego edukację na poziomie podstawowym (lepsze przeciętne wyniki odnotowane zostały w szkołach w Sosnowcu, Nowej Wsi i Waldowie Szlacheckim).

W Małym Rudniku działa także publiczne Gminne Przedszkole, którego organem prowadzącym jest Wójt Gminy Grudziądz, a nadzór pedagogiczny nad jednostką sprawuje Kurator Oświaty w Bydgoszczy. W pobliżu przedszkola znajduje się plac zabaw dla najmłodszych.

Kultura i sport

Ogromnymi walorami miejscowości świadczącymi o jej kulturowej tożsamości są zachowane ślady osadnictwa holenderskiego – specyficzna zabudowa charakterystyczna dla budownictwa tamtego okresu. Zachowane obiekty widnieją w ewidencji konserwatorskiej. Na terenie Małego Rudnika nie ma zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Głównym ośrodkiem kultury na terenie sołectwa jest Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku. Jest to zarazem główna instytucja kultury w całej Gminie Grudziądz.

Budynek, w którym swoją działalność prowadzi Gminy Ośrodek Kultury w Małym Rudniku powstał w 1968 roku. Od tego czasu przeszedł dwa gruntowne remonty. Pierwszy w latach 1983-1984 wtedy przełączono wodę, założono centralne ogrzewanie, powstały sanitariaty. Drugi ważny remont zakończono w 2006 roku, a jego głównym efektem było oddanie do użytku kompleksu boisk przy ośrodku. Budynek zyskał nową elewację, wyremontowano dach. Obecnie budynek jest ogrzewany miałem węglowym, przy kotłowni znajduje się 14 metrowy komin, który wg systematycznie dokonywanych przeglądów jest znacznie skorodowany i nadaje się do wymiany. Instalacja grzewcza jest przestarzała. W budynku nie ma klimatyzacji, a ciepła woda pochodzi z podgrzewaczy elektrycznych, które często się psują. W budynku znajdują się dwie sale: widowiskowa i sala mniejsza z telewizorem i stołem do bilardu. Tu odbywa się większość zajęć warsztatowych, spotkania, zebrania. To pomieszczenie nie posiada okien oraz należytej wentylacji. Sala widowiskowa jest za mała na obecne potrzeby kulturalne. Wg. zaleceń pokontrolnych Państwowej Straży Pożarnej, płyty drewnopodobne, które znajdują się na ścianach sali widowiskowej powinny być zdemonstrowane ze względu na zagrożenie pożarowe. Tylko z sali widowiskowej można wejść do ogólnodostępnych toalet, które nie mają okien. To powoduje czasem nieprzyjemny zapach w budynku.

Warto zaznaczyć, że ośrodek jest też miejscem zebrań mieszkańców Małego Rudnika, Sztynwagu, Rudy i Pieniek Królewskich. Te miejscowości nie mają świetlic wiejskich, nie generują kosztów związanych z ich utrzymaniem. Ze względu na to, że GOK ma do dyspozycji tylko dwie sale, czasem trzeba odwoływać zajęcia z dziećmi, aby zrobić miejsce na zebranie.

Sala widowiskowa ma okna pod sufitem i nie ma możliwości, aby je otwierać lub zamykać podczas imprez. Scena nie posiada kurtyny a wejście na scenę prowadzi przez niewielkie drzwi z pomieszczenia obok. Nie ma garderoby. Pomieszczenia biurowe są przejściowe. Za biurem znajduje się niewielkie pomieszczenie dla pracowników. Obecnie korzystają z niego także pracownicy Biblioteki. Największym problemem w działalności kulturalnej jest fakt, że jednocześnie nie mogą się tu odbywać dwa większe spotkania lub próba zespołu muzycznego i zebranie. Brakuje pomieszczeń magazynowych.

Poniższe fotografie obrazują stan obecny GOK-u.

Zdjęcie 13. Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku

W GOK-u odbywają się zajęcia popołudniowe wg. planu od poniedziałku do piątku. Są to obecnie zajęcia z malarstwa i rysunku, śpiewu, tańca nowoczesnego, gry na instrumentach, kreatywne dla dzieci, Zumba. Próby zespołów muzycznych odbywają się na scenie dwa razy w tygodniu. Zespół „MIX-Bend” składa się z seniorów, drugi to zespół młodzieżowy. Podczas tych prób sala widowiskowa nie może być wykorzystana przez inne osoby ze względu na hałas. Przed południem odbywają się próby zespołu wokalnego seniorów „Słoneczniki” bo tylko ta grupa wiekowa ma wolny czas przed południem. Uczestnicy wymienionych sekcji biorą udział w konkursach i przeglądach organizowanych poza terenem gminy Grudziądz. Ponadto GOK prowadzi szeroką działalność kulturalną organizując warsztaty, koncerty, wystawy, przedstawienia teatralne, spotkania tematyczne. Organizowane są tu na skalę gminy min. walentynki, dzień kobiet, dzień dziecka, festyn letni, dzień seniora, mikołajki, wieczór wigilijny. Oferta kulturalna jest w miarę możliwości lokalowych i personalnych dostosowana do potrzeb wszystkich grup wiekowych. Ośrodek prowadzi szeroką współpracę z placówkami oświaty, ze stowarzyszeniami, innymi podmiotami. W roku 2018 GOK uczestniczył w programie MKiDN Dom Kultury+ „Inicjatywy lokalne”. Zdobyte w ten sposób środki finansowe pozwoliły m.in. na opracowanie diagnozy potrzeb kulturalnych w gminie Grudziądz. Diagnoza jest pewnego rodzaju wyznacznikiem dalszej działalności i również tam badani wskazali na potrzebę remontu budynku GOK-u.

Po remoncie będą się tu odbywały spotkania „Klubu malucha” tj. cykliczne spotkania dla matek czy ojców z małym dzieckiem, powstanie kółko teatralne i będzie więcej spotkań z ciekawymi osobami. Poszerzy się oferta kulturalna Ośrodka, a praca w tym miejscu będzie lepiej zorganizowana i uporządkowana, do czego bezpośrednio przyczynią się nowopowstałe pomieszczenia.

Ośrodek już staje się miejscem bardziej rozpoznawalnym i często odwiedzanym także przez nowych odbiorców kultury. Jest pewnego rodzaju wizytówką gminy Grudziądz. Powinien być miejscem o wyższych standardach. Przebywanie w tym budynku musi być przyjemne a przede wszystkim bezpieczne.

Bezpieczeństwo publiczne

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu poziom bezpieczeństwa publicznego na analizowanym terenie w 2015 r. był niższy niż poziom bezpieczeństwa w całej gminie, łącznie w sołectwie odnotowano 49 interwencji. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w Małym Rudniku wynosił 21,9%, natomiast wartość danego wskaźnika dla gminy była równa 16,6%.

Infrastruktura techniczna

Sołectwo Mały Rudnik nie jest obszarem skanalizowanym – żadne gospodarstwo domowe nie posiada przyłączy do sieci kanalizacyjnej. Ścieki sanitarne zbierane są indywidualnie w zbiornikach wybieralnych – szambach, lub w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Sieć melioracyjna na obszarze rewitalizacji jest zaniedbana i wymaga modernizacji.

Droga gminna nr 40511C relacji Mały Rudnik – Ruda oraz droga gminna nr 40534C przy drodze krajowej nr 55 wymagają modernizacji.

Zanieczyszczenia środowiska

Mały Rudnik, tak jak inne sołectwa z Gminy Grudziądz, charakteryzuje zanieczyszczeniem powietrza wywołanym przez transport drogowy przebiegający przez teren miejscowości. Zanieczyszczenia powietrza pochodzą głównie z transportu drogowego, a także niekontrolowanych źródeł emisji, tj. lokalnych kotłowni i pieców domowych. Według szacunków w ogólnej emisji tlenku węgla 22% stanowią emisje z dróg, w emisji dwutlenku azotu 16,8% pochodzi z transportu drogowego, a w emisji niemetanowych lotnych związków organicznych 24,7% emisji przypada na transport drogowy. Największa emisja związana jest z drogą krajową nr 55 relacji Nowy Dwór Gdański – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz – Stolno, która charakteryzuje się dużym natężeniem ruchu. Wzrost zanieczyszczeń powietrza zauważalny jest szczególnie w okresie grzewczym, co związane jest z ogrzewaniem nieruchomości przez lokalne kotłownie, co wpływa na zwiększenie tzw. niskiej emisji.¹⁹

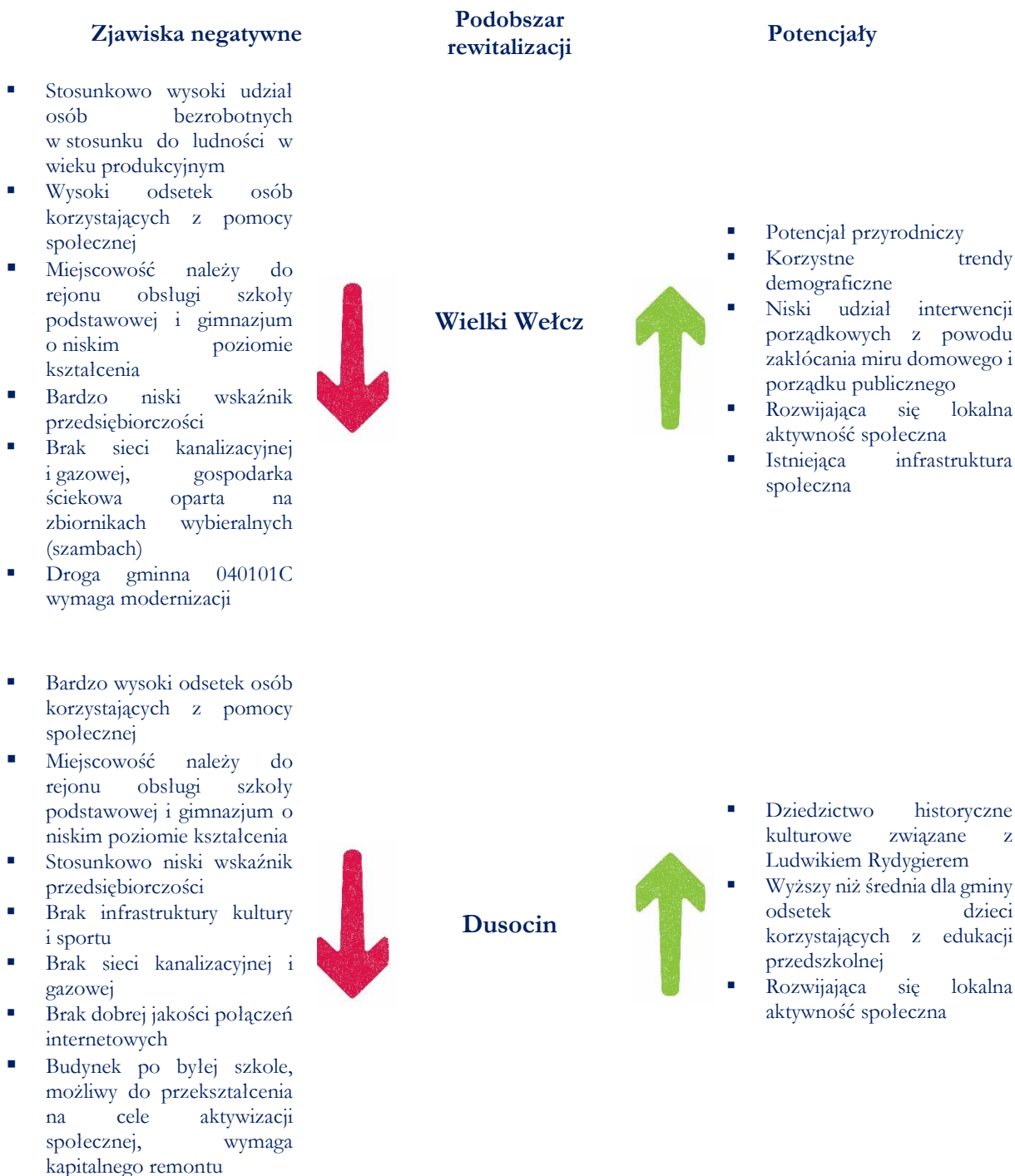
Na terenie sołectwa znajduje się 75 obiektów, na których występują wyroby azbestowe o łącznej masie 131,64 Mg, zakwalifikowane do usunięcia (stan na dzień 31.12.2015).

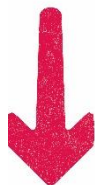
¹⁹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Grudziądz, Uchwała nr XXIV/209/2016 Rady Gminy Grudziądz z dnia 30 czerwca 2016.

5.5. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji

Schemat 29. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji

- Starzejące się społeczeństwo
- Niski odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia
- Stosunkowo niski wskaźnik przedsiębiorczości
- Bardzo niska aktywność społeczna

Turznice

- Niski poziom bezrobocia rejestrowanego ze względu na rolniczy charakter gminy
- Wyższa niż w gminie samodzielność ekonomiczna mieszkańców
- Miejscowość należy do rejonu obsługi gimnazjum o poziomie kształcenia zbliżonym do poziomu w województwie

- Niższy niż średnia dla gminy poziom bezpieczeństwa publicznego
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia
- Wielkość i stan budynku Gminnego Ośrodka Kultury nie są wystarczające do prowadzenia obecnych i planowanych działań w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Wysoki stopień zanieczyszczeń i zagrożenia bezpieczeństwa mieszkańców związany z intensywnym ruchem drogowym na DK 55, która dzieli miejscowość

Mały Rudnik

- Korzystny wskaźnik obciążenia demograficznego
- Stosunkowo niski odsetek osób korzystających z pomocy społecznej
- Obecność obiektów zabytkowych
- Obecność instytucji kultury (Gminny Dom Kultury i Biblioteka Publiczna)

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

W prowadzeniu procesu rewitalizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy Grudziądz. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli obszaru czterech sołectw: Wielki Wełcz, Dusocin, Turznice i Mały Rudnik. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz wyniki badań ankietowych, sformułowano następującą **wizję obszaru rewitalizacji**:

Wizję tę pozwolą zrealizować wskazane w rozdziale 7 cele i kierunki działań.

W sołectwach Wielki Wełcz, Dusocin, Turznice i Mały Rudnik po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych poprawi się jakość życia ich mieszkańców.

W wyniku działań aktywizacji społecznej i zawodowej oraz wsparcia wzrostu przedsiębiorczości i podniesienia poziomu kwalifikacji i umiejętności mieszkańców, zwiększy się poziom zatrudnienia i samozatrudnienia mieszkańców.

Centra Lokalnej Aktywności w północnej (Wielki Wełcz) i południowej (Turznice) części Gminy Grudziądz, wsparte zajęciami aktywizacyjnymi w Dusocinie i Małym Rudniku, będą ośrodkami odbudowującymi więzi społeczne i aktywizującymi mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych.

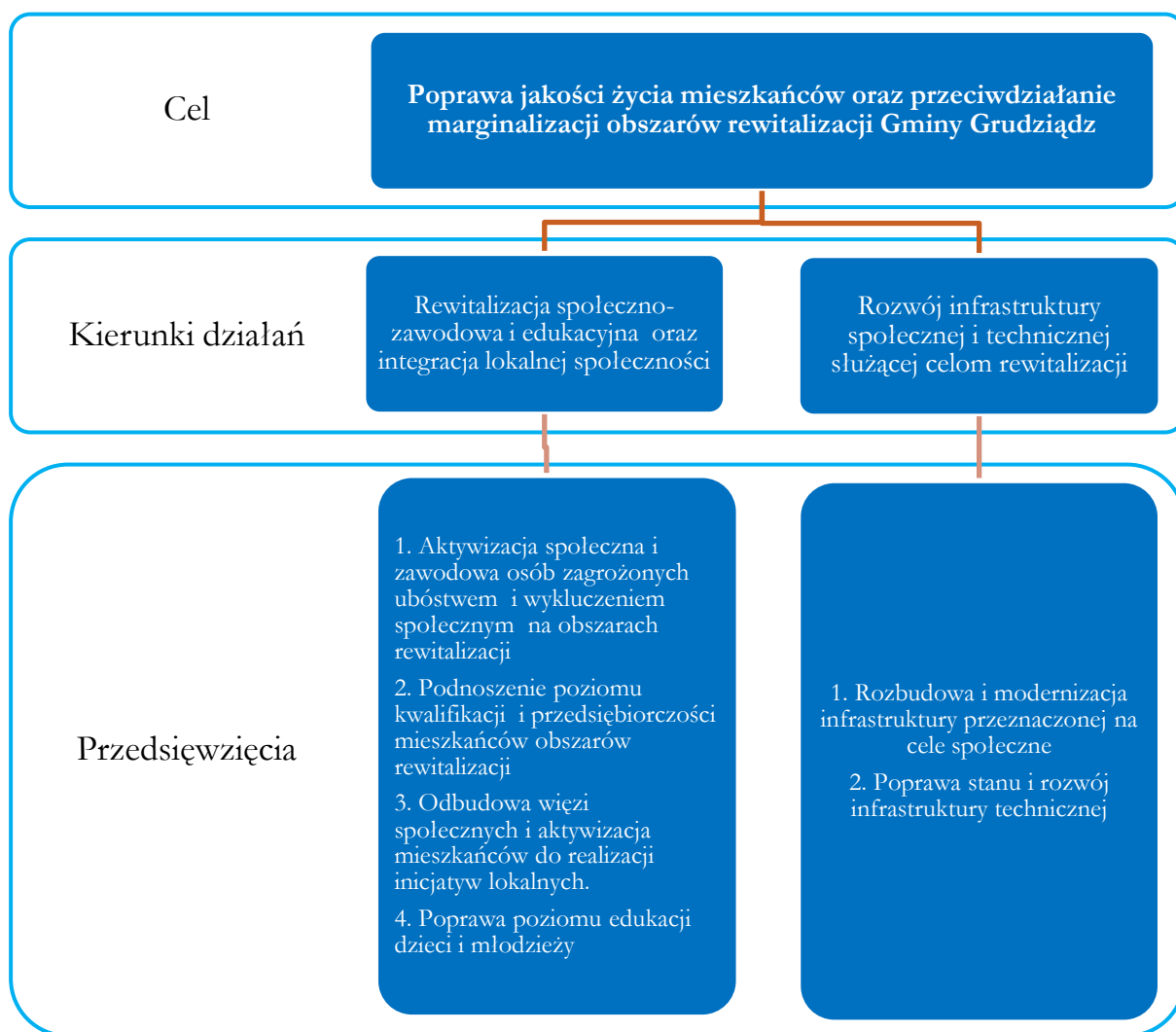
Działania społeczne i zwiększony udział mieszkańców w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym będą realizowane w istniejących, rozbudowanych i zmodernizowanych obiektach (świetlice wiejskie, GOK).

Rozdział 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim.

Schemat 5. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia

Źródło: Opracowanie własne

Powyższy cel został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r. Planowane wartości poszczególnych wskaźników do osiągnięcia przedstawia poniższa tabela.

:

Tabela 34. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2015	Rok docelowy 2023
Wielki Węłcz		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	20
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	20
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	16,1%	11,9%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	4,5	7,02
Liczba obiektów na terenie sołectwa, z których usunięto wyroby azbestowe	0	6
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	800 m
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,1591 ha
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	200
Dusocin		
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	5,7%	4,6%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	22,6%	15,2%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	8,8	10,3
Liczba obiektów na terenie sołectwa, z których usunięto wyroby azbestowe	0	6
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	140 m
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,0209 ha
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	200
Liczba osób korzystających z wybudowanej sieci kanalizacyjnej	0	315
Turznice		

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	20
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	20
Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów	56%	62%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6,76	8,56
Liczba obiektów na terenie sołectwa, z których usunięto wyroby azbestowe	0	6
Mały Rudnik		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	60
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	60
Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów	61%	62%
Liczba obiektów na terenie sołectwa, z których usunięto wyroby azbestowe	0	6
Liczba wymienionych lokalnych kotłowni i pieców domowych	0	2
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	600 m
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	1,7192 ha
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

Tabela 35. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
CEL REWITALIZACJI: Poprawa jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów rewitalizacji Gminy Grudziądz									
Kierunek działań: Rewitalizacja społeczno-zawodowa i edukacyjna oraz integracja lokalnej społeczności									
3	2. Podnoszenie poziomu kwalifikacji i przedsiębiorczości mieszkańców obszarów rewitalizacji	1. Pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Turznice	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt zostanie skierowany do osób z OR chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości „Kurs ABC przedsiębiorczości z elementami marketingu i reklamy” – Kurs będzie miał na celu zapoznanie mieszkańców z podstawami przedsiębiorczości i handlu. Kurs będzie miał charakter warsztatowy, ilustrowany przykładami z codziennego życia. Uczestnicy w trakcie zajęć	Świetlica wiejska w Turznicach	157.894,74	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

²⁰ Obszar: 1-Wielki Welcz, 2 – Dusocin, 3 – Turznice, 4 – Mały Rudnik.

²¹ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

					<p>sami wypracowują rozwiązania, których przydatność analizują z wykładowcą. Towarzyszy temu swobodna dyskusja i wymiana doświadczeń. Najważniejsze moduły kończą symulacje pracy przedsiębiorcy z udziałem kursantów, rejestrowane kamerą cyfrową (np. w momencie prowadzenia rozmowy z klientem). Kurs wsparty będzie rozwiązaniami multimedialnymi (dynamicznymi prezentacjami, scenkami i zdjęciami prezentowanymi za pomocą projektora multimedialnego). Dodatkowo w warsztatach i ćwiczeniach zastosowane zostaną prace na planszach i arkuszach szkoleniowych.</p> <p>Projekt ma na celu także aktywizację społeczną osób biorących w nim udział m.in. poprzez realizację zajęć z zakresu podnoszenia kompetencji interpersonalnych.</p> <p>Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zorganizowanie kursu prawa jazdy na ciężarówce - „Project Driver” – przewiduje realizację zadań edukacyjnych w zakresie teorii przepisów ruchu drogowego oraz nabycia umiejętności prowadzenia pojazdów ciężarowych.</p> <p>Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.</p> <p>Zajęcia będą prowadzone w ramach utworzonego w Turznicach Centrum Aktywności Lokalnej.</p> <p>Zakłada się, że w wyniku realizacji projektu 4 osoby podejmą pracę na własny rachunek.</p>			<p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 4</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 15</p>	
3	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji	2. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Turznice	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej, atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty kulinarne – uczestnicy sprawdzą swoje umiejętności przygotowując potrawy 	Świetlica wiejska w Turznicach	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

	inicjatyw lokalnych				<p>o różnym stopniu trudności z wykorzystaniem miejscowych produktów spożywczych. Organizacja warsztatów i odbędzie się pod kierunkiem wykwalifikowanej kadry gastronomicznej. Zwieńczeniem warsztatów będzie pokaz kulinarny uczestników organizowany dla mieszkańców gminy Grudziądz.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kurs florystyczny – program obejmuje florystykę okolicznościową. Uczestnicy zdobędą umiejętności planowania o realizacji kompozycji kwiatowych na różne okoliczności. Uczestnicy zdobędą niezbędną wiedzę w zakresie materiałów florystycznych, narzędzi i technik, a także zdobędą niezbędną wiedzę i umiejętności w kwestii florystycznej aranżacji imprez oraz wnętrz. Kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu. <p>Zajęcia będą prowadzone w ramach utworzonego w Turznicach Centrum Aktywności Lokalnej.</p>			<p>społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	
3	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	3. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Turznice	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu Gmina planuje szereg działań miękkich, których realizacja ma na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru Turznic, z uwagi na występujący problem niskiego poziomu edukacji.</p> <p>W związku z powyższym planowane działania będą obejmowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizowanie zajęć wyrównawczych z przedmiotów, z których uczniowie uzyskiwali najniższe wyniki na sprawdzianach zewnętrznych 	Świetlica wiejska w Turznicach	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu Programu – 15</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					<ul style="list-style-type: none"> organizowanie zajęć dla uczniów zdolnych zgodnie z ich zainteresowaniami i predyspozycjami, organizację zajęć dla uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, polegających m.in. na terapii i uspołecznianiu, organizację zajęć rozwijających zainteresowania przedmiotowe, edukacja poprzez spotkania z osobami, które odniosły sukces zawodowy, zajęcia aktywizacyjno - edukacyjne, doradztwo zawodowe, pomagające wybrać dalszą ścieżkę kształcenia. <p>Działania edukacyjne będą realizowane jako działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej.</p> <p>Zajęcia będą prowadzone w ramach utworzonego w Turznicach Centrum Aktywności Lokalnej.</p>			<p>wsparcie w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 15</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 15</p>	
2	1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na obszarach rewitalizacji	4. Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Dusocin	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<p>Projekt zostanie skierowany do osób bezrobotnych oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą z OR.</p> <p>Projekt zakłada realizację kursów zawodowych takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty fryzjerskie - warsztaty pozwolą na poznanie szerokiego spektrum możliwości związanych z zawodem fryzjera. Podczas kursu uczestnicy zostaną nauczeni perfekcyjnych technik strzyżenia męskiego i damskiego, kreatywnej stylizacji fryzur, koloryzacji. Uczestnicy uzyskają pełną wiedzę na temat poprawy i kreowania wizerunku klienta. Dodatkowym atutem warsztatów jest przygotowanie jego uczestników do samodzielnego prowadzenia i zarządzania salonem fryzjerskim. Kurs opiekuna osób starszych – kurs ma na celu przygotowanie osób do pełnienia roli opiekunów osób starszych 	Remizo - świetlica w Dusocinie	157.894,74	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 30</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					<p>wymagających stałej opieki. Kursant po ukończonym szkoleniu dzięki nabytym umiejętnościom z zakresu opieki i pielęgnacji będzie w pełni przygotowany do pracy z osobami starszymi. Kurs da szansę na podjęcie zatrudnienia w zawodzie opiekuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurs florystyczny – program obejmuje florystykę okolicznościową, florystykę ślubną, florystykę żałobną, florystykę komercyjną. Uczestnicy zdobędą umiejętności planowania o realizacji kompozycji kwiatowych na różne okoliczności co pozwoli na odnalezienie się na rynku pracy. Uczestnicy zdobędą niezbędną wiedzę w zakresie materiałów florystycznych, narzędzi i technik a także zdobędą niezbędną wiedzę i umiejętności w kwestii florystycznej aranżacji imprez oraz wnętrz. <p>Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości „Kurs ABC przedsiębiorczości z elementami marketingu i reklamy” – Kurs będzie miał na celu zapoznanie mieszkańców z podstawami przedsiębiorczości i handlu. Kurs będzie miał charakter warsztatowy, ilustrowany przykładami z codziennego życia. Uczestnicy w trakcie zajęć sami wypracowują rozwiązania, których przydatność analizują z wykładowcą. Towarzyszy temu swobodna dyskusja i wymiana doświadczeń. Najważniejsze moduły kończą symulacje pracy przedsiębiorcy z udziałem kursantów, rejestrowane kamerą cyfrową (np. w momencie prowadzenia rozmowy z klientem). Kurs wsparty będzie rozwiązaniami multimedialnymi (dynamicznymi prezentacjami, scenkami i zdjęciami prezentowanymi za pomocą projektora multimedialnego). Dodatkowo w warsztatach i ćwiczeniach</p>		<p>opuszczeniu programu - 15</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 7</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 30</p>	
--	--	--	--	--	--	--	---	--

					zastosowane zostaną prace na planszach i arkuszach szkoleniowych. Zakłada się, że w wyniku realizacji projektu 3 osoby podejmą pracę oraz 4 osoby zdecydują się na pracę na własny rachunek.				
2	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	5. Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z terenu sołectwa Dusocin	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	W ramach projektu planuje się realizację bloku zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczną (zajęcia podnoszenia kompetencji interpersonalnych), czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.	Remizo - świetlica w Dusocinie	52.631,58	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 30 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 30	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
1	1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na obszarach rewitalizacji	6. Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Wielki Welcz	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt zostanie skierowany do osób z OR uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. Projekt zakłada realizację kursów zawodowych (mających na celu pomóc znaleźć zatrudnienie i przestać korzystać ze świadczeń pomocy społecznej) m. in. takich jak: ▪ Kurs palacza kotłów centralnego ogrzewania opalanych paliwem stałym, ciekłym i gazowym - celem kursu jest teoretyczne i praktyczne przygotowanie słuchaczy do obsługi kotłów wodnych niskotemperaturowych i parowych niskociśnieniowych. Przygotowanie do	Remizo - świetlica w Wielkim Welczu	157.894,74	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					<p>egzaminu na uzyskanie świadectwa kwalifikacyjnego w zakresie obsługi kotłów.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurs animatora kultury, sportu i rekreacji – uczestnicy kursu nauczą się zaplanować proces animacji kultury, sportu i rekreacji. Animator to osoba, która różnymi metodami aktywizuje społeczeństwo, rozbudza zainteresowania oraz pokazuje nowe metody spędzania wolnego czasu, włącza ludzi do działania, wykorzystuje potencjał oraz stara się zaspokoić potrzeby kulturalne, sportowe i rekreacyjne innych ludzi ponieważ rozumie, że jedną z potrzeb człowieka jest potrzeba ciągłego rozwijania się i samorealizacji. Aby móc realizować określone cele, animator musi poznać środowisko lokalne, kulturalne i sportowe. „Animator” to wychowawca, który „nie dyryguje wychowankiem czy grupą, lecz umiejętnie pobudza ich własną aktywność”. Absolwent kursu będzie przygotowany do pracy w już istniejących instytucjach i placówkach kultury, sportu i rekreacji oraz firmach prywatnych zajmujących się działalnością kulturalną, sportową i rekreacyjną. ▪ Kurs krawiecki – dedykowany jest do osób chcących pracować jako szwaczki. Uczestnicy posiadają niezbędną wiedzę i umiejętności w zakresie budowy i użytkowania maszyny do szycia, pełnego wykorzystania potencjału maszyn do szycia. Podczas kursu omówione zostaną również rodzaje stopek i ściegów <p>Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzanie przedsiębiorczości „Kurs ABC przedsiębiorczości z elementami marketingu i reklamy” – Kurs będzie miał na celu zapoznanie mieszkańców z podstawami</p>		<p>ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 5</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 6</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>przedsiębiorczości i handlu. Kurs będzie miał charakter warsztatowy, ilustrowany przykładami z codziennego życia. Uczestnicy w trakcie zajęć sami wypracowują rozwiązania, których przydatność analizują z wykładowcą. Towarzyszy temu swobodna dyskusja i wymiana doświadczeń. Najważniejsze moduły kończą symulacje pracy przedsiębiorcy z udziałem kursantów, rejestrowane kamerą cyfrową (np. w momencie prowadzenia rozmowy z klientem). Kurs wsparty będzie rozwiązaniami multimedialnymi (dynamicznymi prezentacjami, scenkami i zdjęciami prezentowanymi za pomocą projektora multimedialnego). Dodatkowo w warsztatach i ćwiczeniach zastosowane zostaną prace na planszach i arkuszach szkoleniowych.</p> <p>Zajęcia będą prowadzone w ramach utworzonego w Wielkim Welczu Centrum Aktywności Lokalnej.</p> <p>Zakłada się, że w wyniku realizacji projektu 6 osób podejmie pracę na własny rachunek.</p>				
1	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	7. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Wielki Welcz	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej, atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty fotograficzno – informatyczne, których celem jest rozwijanie zainteresowań i uzdolnień informatycznych, kształtowanie umiejętności fotograficznych, poznawanie sposobów zgrywania zdjęć z aparatu do komputera oraz komputerowej obróbki, nabycie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia i porządkowania informacji pochodzących z różnych źródeł, kształcenie umiejętności samodzielnego rozwiązywania prostych problemów przy użyciu komputera Kurs z zakresu wikliniarstwa i koszykarstwa. Uczestnicy szkolenia z zakresu wikliniarstwa zapoznają się z 	Remizo - świetlica w Wielkim Welczu	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					<p>wiadomościami o uprawie i pielęgnacji plantacji wikliny, najważniejszych odmianach oraz z najważniejszymi określeniami i fachowym nazewnictwem, a także procesach przetwórstwa wikliny. Natomiast z zakresu koszykarstwa poznają najważniejsze sploty w koszykarstwie oraz najczęściej używane narzędzia do wykonywania wyrobów z wikliny. Uczestnicy zapoznają się także z surowcem i techniką jego wykorzystywania a także wytwarzania wyrobów.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu. <p>Zajęcia będą prowadzone w ramach utworzonego w Wielkim Welczu Centrum Aktywności Lokalnej.</p>			aktywność społeczna - 20	
4	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	8. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja I	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej, atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> kursy komputerowe z zakresu obsługi Internetu, podstawowych programów biurowych, obsługi programów graficznych, jak i korzystania z mediów społecznościowych kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne – realizacja zajęć mających na celu upowszechnianie aktywności fizycznej seniorów, poprawę ich stanu psychofizycznego, nabranie pewności siebie i zwiększenie dostępności informacji o 	GOK w Małym Rudniku	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 40</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					<p>działaniach na rzecz sportu rekreacji oraz zdrowego stylu życia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ warsztaty z dietetykiem przekazującym wiedzę o zdrowym stylu życia ▪ zajęcia kulinarne - podczas zajęć uczestnicy dowiedzą się, jak odżywianie wpływa na zdrowie, w jaki sposób zmniejszyć spożycie tłuszczu, cholesterolu, cukru i soli, jak unikać potraw ciężkostrawnych, zwiększyć spożycie warzyw i owoców, jak skomponować dietę dla osób starszych. W trakcie części praktycznej uczestnicy będą przygotowywać wybrane posiłki, wspólnie degustować i wymieniać doświadczenia kulinarne 			aktywność społeczna - 40	
4	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	9. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja II	S	Gminny Ośrodek Kultury	j.w.	GOK w Małym Rudniku	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 40</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 40</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
4	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	10. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu	S	Gminny Ośrodek Kultury	W ramach projektu Gmina planuje szereg działań miękkich, których realizacja ma na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z Małego Rudnika, z uwagi na	GOK w Małym Rudniku	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

		sołectwa Mały Rudnik – edycja I			<p>występujący problem niskiego poziomu edukacji.</p> <p>W związku z powyższym planowane działania będą obejmowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizowanie zajęć wyrównawczych z przedmiotów, z których uczniowie uzyskiwali najniższe wyniki na sprawdzianach zewnętrznych organizowanie zajęć dla uczniów zdolnych zgodnie z ich zainteresowaniami i predyspozycjami, organizację zajęć dla uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, polegających m.in. na terapii i uspołecznianiu, organizację zajęć rozwijających zainteresowania przedmiotowe, edukacja poprzez spotkania z osobami, które odniosły sukces zawodowy, zajęcia aktywizacyjno - edukacyjne, doradztwo zawodowe, pomagające wybrać dalszą ścieżkę kształcenia. <p>Działania edukacyjne będą realizowane jako działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej.</p>			<p>kluczowe po opuszczeniu Programu – 20</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 20</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	
4	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	11. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Mały Rudnik – edycja II	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>j.w.</p> <p>Wsparcie w ramach projektu będzie skierowane częściowo do tych samych dzieci, do których skierowana będzie edycja I projektu, a częściowo do dzieci nowych.</p>	GOK w Małym Rudniku	52.631,58	<p>Wskaźniki produktu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu Programu – 20</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

								<p>wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 20</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	
4	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	12. Tańce w dobrym smaku - warsztaty taneczne i kulinarne dla seniorów	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów, stanowiącej odpowiedź na problem starzejącego się społeczeństwa.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kurs tańca – program obejmuje naukę tańca dostosowaną do wieku i sprawności fizycznej, jak np. salsa solo, latino solo, zumba. Taniec to wspaniała forma ruchu i relaksu, która daje dużo radości i satysfakcji. Kursy tańca będą metodą na poprawę sprawności fizycznej wśród uczestników projektu. Zajęcia mają za zadanie poprawę koordynacji ruchów, uwrażliwienie na muzykę, integrację ze środowiskiem lokalnym. - warsztaty kulturalno – kulinarne – uczestnicy sprawdzą swoje dotychczasowe umiejętności 	GOK w Małym Rudniku	10 000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem</p>	Ewidencja uczestników projektu

					oraz nabędą nowe przygotowując m.in. potrawy z krajów, z których pochodzą tańce z kursu opisanego powyżej. Organizacja warsztatów odbędzie się pod okiem wykwalifikowanej kadry gastronomicznej. Zwieńczeniem warsztatów będzie pokaz kulinarny połączony z potańcówką dla mieszkańców gminy Grudziądz.			społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 15	
4	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	13. Zajęcia gimnastyczne dla seniorów	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów, stanowiącej odpowiedź na problem starzejącego się społeczeństwa.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą zajęcia gimnastyczne dla seniorów. Zakres ćwiczeń zostanie indywidualnie dobrany do stanu zdrowia uczestnika projektu. Odpowiednio dobrane ćwiczenia usprawniają ciało i pełnią funkcje rehabilitacyjne. Wpływają też na ogólne samopoczucie starszej osoby. Regularny trening dobrze wpływa na układ oddechowy, poprawia krążenie, a to wpływa m.in. na ujędrnienie skóry. Dodatkowo – gimnastyka dla seniorów realizowana w grupie jest ważna z powodów społecznych, zmniejsza poczucie izolacji i poprawia stan psychiczny seniora. Aktywność ruchowa wpływa na pozytywną samoocenę swojego stanu zdrowia, a tym samym – podejście do świata, robienie planów i zadowolenie z życia. Zajęcia będą realizowane przez wykwalifikowane osoby. W ramach projektu zaplanowane są wycieczki do parków krajobrazowych oraz do Geotermii Grudziądz, gdzie do dyspozycji seniorów będą baseny solankowe.</p>	GOK w Małym Rudniku	10 000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 15</p>	Ewidencja uczestników projektu
4	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	14. Zajęcia dla dzieci rozwijające umiejętności językowe	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu Gmina planuje działania mające na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z Małego Rudnika, z uwagi na występujących problem niskiego poziomu edukacji.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą następujące zajęcia:</p>	GOK w Małym Rudniku	10 000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu</p>	Ewidencja uczestników projektu

					<p>- zajęcia języka angielskiego dla dwóch grup 10-osobowych (1 grupa dzieci w wieku 7 – 10 lat oraz 2 grupa 11 – 14 lat), które będą się odbywać w formie np. gry, zabawy, nauki piosenki. Spotkania będą ewaluować w taki sposób ażeby to dzieci miały wpływ na to w jakiej formie zajęcia będą się odbywać i w jakiej tematyce. Spotkania nie będą kojarzyć się uczestnikom projektu z typową lekcją szkolną. Aktywność najmłodszych będzie animowana w ten sposób, żeby wzbudzić w nich ciekawość językową. Zajęcia językowe będą prowadzone przez wykwalifikowaną osobę.</p> <p>Działania edukacyjne będą realizowane jako działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej.</p>			<p>programu – 20 osób</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie - 20</p>	
4	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	15. Pracownia fizyka i chemika	S	Gminny Ośrodek Kultury	<p>W ramach projektu Gmina planuje działania mające na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z Małego Rudnika, z uwagi na występujących problem niskiego poziomu edukacji.</p> <p>W ramach oferty realizowane będą następujące zajęcia:</p> <p>- zajęcia w formie laboratorium fizycznego i chemicznego dla dzieci dla dwóch grup 10-osobowych (1 grupa dzieci w wieku 7 – 10 lat oraz 2 grupa 11 – 14 lat). Uczestnicy projektu poprzez doświadczenia i zabawę poznają tajniki nauki z zakresu fizyki i chemii. Zajęcia mają na celu pobudzenie do poznawania otaczającego ich świata. Zwieńczeniem wykonanej pracy będzie wyjazd do Centrum Nauki EXPERYMENT w Gdyni, podczas którego zweryfikują nabytą podczas warsztatów wiedzę i umiejętności.</p> <p>Działania edukacyjne będą realizowane jako działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej.</p>	GOK w Małym Rudniku	10 000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 20 osób</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie - 20</p>	Ewidencja uczestników projektu

Kierunek działań: Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej służącej celom rewitalizacji									
1	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	16. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Wielkim Welczu na cele aktywizacji i integracji mieszkańców	T/ PF	Gmina Grudziądz	<p>W ramach realizacji projektu planuje się wykonanie następujących prac:</p> <p>Roboty budowlane:</p> <ul style="list-style-type: none"> prace rozbiórkowe prace budowlano – remontowe wymiana stolarki okiennej i drzwiowej wykończenie ścian wykończenie sufitów wymiana nawierzchni posadzek remont pomieszczeń sanitarnych roboty towarzyszące doposażenie świetlicy w stoły i krzesła (w ramach zadań własnych Gminy) <p>Instalacje elektryczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> instalacja gniazd 230V instalacja oświetleniowa <p>Przedsięwzięcie zintegrowane z z przedsiębiorstwami społecznymi nr 6 i 7.</p>	Budynek remizo-świetlicy w Wielkim Welczu – dz. nr 191 i 194/2	310 859,01	<p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,1591 ha</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 200</p>	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty remizo – świetlicy
2	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	17. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Dusocinie na cele aktywizacji i integracji mieszkańców	T/ PF	Gmina Grudziądz	<p>W ramach realizacji projektu planuje się wykonanie następujących prac:</p> <p>Roboty budowlane:</p> <ul style="list-style-type: none"> prace rozbiórkowe prace budowlano – remontowe wymiana stolarki okiennej i drzwiowej remont dachu rynny i rury spustowe, obróbki blacharskie elewacja posadzka na gruncie wykończenie poziome posadzek wykończenie ścian wykończenie sufitów roboty towarzyszące <p>Instalacje elektryczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> instalacja gniazd 230V instalacja oświetleniowa <p>Przedsięwzięcie zintegrowane z z przedsiębiorstwami społecznymi nr 4 i 5.</p>	Budynek remizo-świetlicy w Dusocinie – dz. nr 153/4	518 523,81	<p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,0209 ha</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 200</p>	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty remizo – świetlicy

4	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	18. Rewitalizacja społeczno - gospodarcza miejscowości Mały Rudnik poprzez rozbudowę i wyposażenie Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku	T/ PF	Gmina Grudziądz	<p>Przedmiotem projektu jest nadbudowa oraz rozbudowa i zakup wyposażenia budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku. W budynku w części biurowej nadbudowana zostanie nowa kondygnacja z dostosowaniem do warunków technicznych, klatka schodowa z dostępem dla niepełnosprawnych dzięki platformie pionowej. Rozbudowana zostanie także sala widowiskowa wraz z zapleczem, w którym znajdować się będzie kuchnia cateringowa. W ramach realizacji projektu planuje się także zakup wyposażenia rozbudowanego obiektu. Dobudowana powierzchnia będzie przekraczała 50% powierzchni istniejącej, dlatego część kosztów prac będzie niekwalifikowana.</p> <p>Przedsięwzięcie zintegrowane z przedsięwzięciami społecznymi nr 8, 9, 10 i 11 (realizowanymi ze środków EFS) oraz 12, 13, 14 i 15 (realizowanymi ze środków własnych).</p>	GOK w Małym Rudniku – dz. nr 52/21	7 338 488,65	<p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1,7192 ha</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 400</p>	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty Gminnego Ośrodka Kultury
---	--	---	----------	-----------------	--	------------------------------------	--------------	---	--

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

Tabela 36. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	L.p.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
CEL REWITALIZACJI: Poprawa jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów rewitalizacji Gminy Grudziądz			
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej służącej celom rewitalizacji			
Obszar nr 1	1.	T	<p>„Przebudowa drogi gminnej 040101C relacji Wielki Wełcz – Okragła Łąka”</p> <p>W ramach realizacji projektu planuje się m. in. :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Roboty przygotowawcze i rozbiórkowe ▪ Roboty ziemne ▪ Wykonanie podbudowy ▪ Wykonanie nawierzchni ▪ Roboty wykończeniowe ▪ Wykonanie oznakowania pionowego <p>Ustawienie krawężników i obrzeży betonowych</p>
Obszar nr 2	2.	T	<p>„Uporządkowanie gospodarki ściekowej w Dusocinie – osiedle były PGR”</p> <p>Na terenie Dusocina nie istnieje obecnie w pełni zorganizowany system odprowadzania ścieków komunalnych. Ścieki są gromadzone w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych i wywożone taborem asenizacyjnym lub rozsączone do gruntu poprzez drenaż przydomowych oczyszczalni ścieków.</p> <p>W ramach realizacji projektu budowę sieci kanalizacyjnej dla Dusocina oraz miejscowości Leśniewo i Mokre, która obejmowałaby około 90 gospodarstw domowych.</p> <p>Przebieg kanalizacji zaprojektowano przez miejscowości Dusocin, Leśniewo i Mokre. Ścieki będą odprowadzane do istniejącej sieci kanalizacji ciśnieniowej DN160 w Mokrem.</p> <p>Zakres projektu obejmuje budowę sieci kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej z rur Ø 160 i 110 mm oraz sieci grawitacyjnej z rur Ø 200 mm z odgałęzieniami z rur Ø 160 mm. Projektowana inwestycja przebiegać będzie głównie w pasach drogowych oraz częściowo na działkach prywatnych. Ze względu na zróżnicowane ukształtowanie terenu na trasie projektowanej sieci zaprojektowano budowę czterech strefowych przepompowni ścieków.</p>
Obszar nr 2	3.	T	<p>„Przebudowa drogi gminnej nr 40335C w Dusocinie”</p> <p>Droga wykonana będzie w technologii asfaltowej wraz ze ścieżką pieszo – rowerową.</p> <p>Zadanie zostanie zrealizowane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 02.03.1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 r. poz. 124 t.j.)</p>

Obszar nr 4	4.	T	<p>„Ograniczenie emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy Grudziądz poprzez modernizację indywidualnych kotłowni”</p> <p>Celem realizacji projektu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery poprzez oszczędność zużycia ciepła w wyniku termomodernizacji budynków oraz poprzez zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł.</p> <p>Przedmiotem projektu jest wymiana źródła ciepła pod warunkiem uzyskania efektu ekologicznego.</p>
Obszar nr 4	5.	T	<p>„Modernizacja drogi gminnej nr 40534C przy drodze krajowej nr 55”</p> <p>Droga wykonana będzie w technologii asfaltowej wraz ze ścieżką pieszo – rowerową.</p> <p>Zadanie zostanie zrealizowane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 02.03.1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 r. poz. 124 t.j.)</p>
Obszary nr 1,2,3,4	6.	T	<p>„Demontaż, transport i utylizacja azbestu z terenu Gminy Grudziądz”</p> <p>Zakres projektu obejmuje demontaż, transport i utylizację azbestu z nieruchomości, na których azbest się jeszcze znajduje.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rozdział 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno - instytucjonalnym oraz komplementarnością źródeł finansowania.

Koncepcja projektów zintegrowanych

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych są one jedynie niezbędną bazą umożliwiającą realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji (Turznice, Wielki Welcz, Dusocin, Mały Rudnik). Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych.

Poniższa tabela przedstawia koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W Turznicach zaplanowano projekty społeczne, które będą realizowane w świetlicy wiejskiej, niewymagającej przeprowadzenia żadnych prac modernizacyjnych – dlatego w przypadku Turznice nie ma konieczności wykazywania zintegrowania projektów.

Tabela 37. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dusocin	
Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
4. Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Dusocin 5. Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z terenu sołectwa Dusocin	17. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Dusocinie na cele aktywizacji i integracji mieszkańców
Uzasadnienie zintegrowania	
<p>W Dusocinie w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bezrobocie długotrwale – stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wyniósł 5,7%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 4%, b) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 22,6%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 11,1%. <p>Ponadto zdiagnozowano problem w sferze gospodarczej w postaci niskiego poziomu przedsiębiorczości – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 8,8, przy średniej dla Gminy wynoszącej 11,1.</p> <p>Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Dusocina zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną i społeczno - zawodową oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Dusocin” oraz „Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z terenu sołectwa Dusocin”.</p> <p>Projekty zostaną skierowane do długotrwale bezrobotnych, uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą.</p> <p>W ramach aktywizacji społeczno - zawodowej planuje się szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach fryzjer, opiekun osoby starszej, florysta.</p>	

Aktywizacja społeczna osób uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej skupiona zostanie na zorganizowaniu działań dla wszystkich grup wiekowych - dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczną (zajęcia podnoszenia kompetencji interpersonalnych), czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Ponadto w ramach projektów miękkich zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z remontem i doposażeniem remizo-świetlicy w Dusocinie. Remizo-świetlica pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jej zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niej jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w niej działań społecznych jest praktycznie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczna jest realizacja projektu nr 14, w zakres którego wchodzi: remont posadzek, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana podłóg, remont instalacji elektrycznej i sanitarnej, remont WC, wykonanie gładzi na ścianach, roboty malarskie, remont dachu wraz z ociepleniem, doposażenie świetlicy w stoły i krzesła.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 60 osób,
- podjęcia aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia przez 15 osób,
- podjęcia zatrudnienia (w tym założenia własnej działalności gospodarczej) przez 7 osób.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Dusocin ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Wielki Węlcz

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
6. Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Wielki Węlcz	16. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Wielkim Węlczu na cele aktywizacji i integracji mieszkańców
7. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Wielki Węlcz	

Uzasadnienie zintegrowania

W Wielkim Węlczu w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- a) starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 11,0%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 10,5%,
- b) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 16,1%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 11,1%.

Ponadto zdiagnozowano problem w sferze gospodarczej w postaci niskiego poziomu przedsiębiorczości – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 4,5, przy średniej dla Gminy wynoszącej 11,1.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Wielkiego Węlcza zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną seniorów, aktywizację społeczno - zawodową mieszkańców sołectwa, uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja

społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Wielki Welcz” oraz „Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Wielki Welcz”.

Aktywizacja społeczna seniorów nastąpi poprzez zapewnienie seniorom ciekawej i atrakcyjnej dla nich oferty spędzania wolnego czasu (warsztaty fotograficzne – informatyczne, kurs z zakresu wikliniarstwa i koszykarstwa, kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu).

Aktywizacja społeczna – zawodowa osób uzależnionych od świadczeń pomocy społecznej oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa - szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będzie z kolei odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach palacz, animator kultury, sportu i rekreacji oraz krawiec.

Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z remontem i doposażeniem remizo-świetlicy w Wielkim Welczu. Remizo-świetlica pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jej zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niej jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w niej działań społecznych jest praktycznie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczna jest realizacja projektu infrastrukturalnego w zakresie: remontu posadzek, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, wymiany podłóg, remontu instalacji elektrycznej i sanitarnej, remontu WC, wykonania gładzi na ścianach, wykonania robót malarskich, remontu dachu wraz z ociepleniem, doposażenia kuchni w sprzęt AGD i artykuły meblowe oraz doposażenia świetlicy w stoły i krzesła. Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 35 osób, w tym u 20 seniorów,
- podjęcia aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia przez 5 osób,
- podjęcia zatrudnienia (w tym założenia własnej działalności gospodarczej) przez 6 osób.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Wielki Welcz ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Mały Rudnik

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
8. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja I 9. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja II 10. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Mały Rudnik – edycja I 11. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Mały Rudnik – edycja II	18. Rewitalizacja społeczno - gospodarcza miejscowości Mały Rudnik poprzez rozbudowę i wyposażenie Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku

Uzasadnienie zintegrowania

W Małym Rudniku w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- a) starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 10,8%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 10,5%,
- b) niski poziom kształcenia – miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej, gdzie przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów za ostatnie 3 lata wyniósł 61% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim, wynoszącego 62%.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Małego Rudnika zaplanowano działania mające na celu aktywizację seniorów oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna

seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja I i edycja II” oraz „Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Mały Rudnik – edycja I i edycja II”.

W ramach projektu skierowanego do seniorów planuje się ich aktywizację, dzięki zaplanowaniu takich działań jak: kursy komputerowe z zakresu obsługi Internetu, podstawowych programów biurowych, obsługi programów graficznych, jak i korzystania z mediów społecznościowych, kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu, zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne – realizacja zajęć mających na celu upowszechnianie aktywności fizycznej seniorów, poprawę ich stanu psychofizycznego, nabranie pewności siebie i zwiększenie dostępności informacji o działaniach na rzecz sportu rekreacji oraz zdrowego stylu życia, warsztaty z dietetykiem przekazującym wiedzę o zdrowym stylu życia czy zajęcia kulinarne - podczas zajęć uczestnicy dowiedzą się, jak odżywianie wpływa na zdrowie, w jaki sposób zmniejszyć spożycie tłuszczu, cholesterolu, cukru i soli, jak unikać potraw ciężkostrawnych, zwiększyć spożycie warzyw i owoców, jak skomponować dietę dla osób starszych. W trakcie części praktycznej uczestnicy będą przygotowywać wybrane posiłki, wspólnie degustować i wymieniać doświadczenia kulinarne.

Projekt skierowany do dzieci ma na celu wyrównywanie ich szans edukacyjnych poprzez organizowanie zajęć wyrównawczych z przedmiotów, z których uczniowie uzyskiwali najniższe wyniki na sprawdzianach zewnętrznych, organizowanie zajęć dla uczniów zdolnych zgodnie z ich zainteresowaniami i predyspozycjami, organizację zajęć dla uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, polegających m.in. na terapii i uspołecznianiu, organizację zajęć rozwijających zainteresowania przedmiotowe, edukację poprzez spotkania z osobami, które odniosły sukces zawodowy, zajęcia aktywizacyjno - edukacyjne, czy doradztwo zawodowe, pomagające wybrać dalszą ścieżkę kształcenia.

Działania zaplanowane w projektach stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób defaworyzowanych z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z rozbudową i wyposażeniem Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku. GOK pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jego zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niego jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w nim działań społecznych jest praktycznie niemożliwe.

Miejscowość Mały Rudnik jest najważniejszym ośrodkiem kulturalnym w Gminie Grudziądz. Tu zlokalizowany jest Gminny Ośrodek Kultury – instytucja odpowiedzialna za organizację największych imprez kulturalnych w Gminie (m. in. Dożynki, Dzień Działacza Kultury, Dzień Dziecka, liczne konkursy plastyczne i muzyczne czy zajęcia teatralne). Oferta kulturalna GOK-u oraz stan techniczny budynku zostały przedstawione w rozdziale 5 niniejszego Programu. Obecny stan budynku nie pozwala na to, by móc rozwijać ofertę kulturalną, a taka potrzeba w dużym stopniu istnieje. Dlatego w rozbudowanym i wyremontowanym budynku odbywały się będą nie tylko projekty społeczne skierowane do seniorów i dzieci w wieku szkolnym, ale także liczne inne projekty kulturalne, w których uczestniczyć będą mieszkańcy Gminy.

Aby móc realizować projekty społeczne i kulturalne, konieczna jest nadbudowa oraz rozbudowa i zakup wyposażenia budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku. W budynku w części biurowej nadbudowana zostanie nowa kondygnacja z dostosowaniem do warunków technicznych oraz klatka schodowa z dostępem dla niepełnosprawnych dzięki platformie pionowej. Rozbudowana zostanie także sala widowiskowa wraz z zapleczem, w którym znajdować się będzie kuchnia cateringowa. W ramach realizacji projektu planuje się także zakup wyposażenia rozbudowanego obiektu.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 60 seniorów,
- zwiększenia zdawalności egzaminu kończącego szkołę podstawową.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Mały Rudnik ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci rozwoju społecznego dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości, przedsiębiorcy i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziałował na

całą gminę. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Nie zidentyfikowano przedsięwzięć/projektów poza Obszarem Rewitalizacji, które pozytywnie oddziaływałyby na ten obszar w sferze zdiagnozowanych problemów.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 7. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych – GOK i GOPS) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Grudziądz w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), pożyczkę i dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dotację z Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz środków własnych gminy.

Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa w zakresie działań rewitalizacyjnych nie zachodzi ze względu na typ gminy – Gmina Grudziądz jest gminą wiejską. W perspektywie finansowej 2007-2013 działania rewitalizacyjne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego prowadzone były tylko dla gmin miejskich / miast powyżej 5 tys. mieszkańców.

W okresie programowania 2007 – 2013 na obszarze rewitalizacji Gmina nie prowadziła żadnych działań, które wpłynęłyby na rozwiązanie problemów, na podstawie których dokonano delimitacji OR.

Rozdział 10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

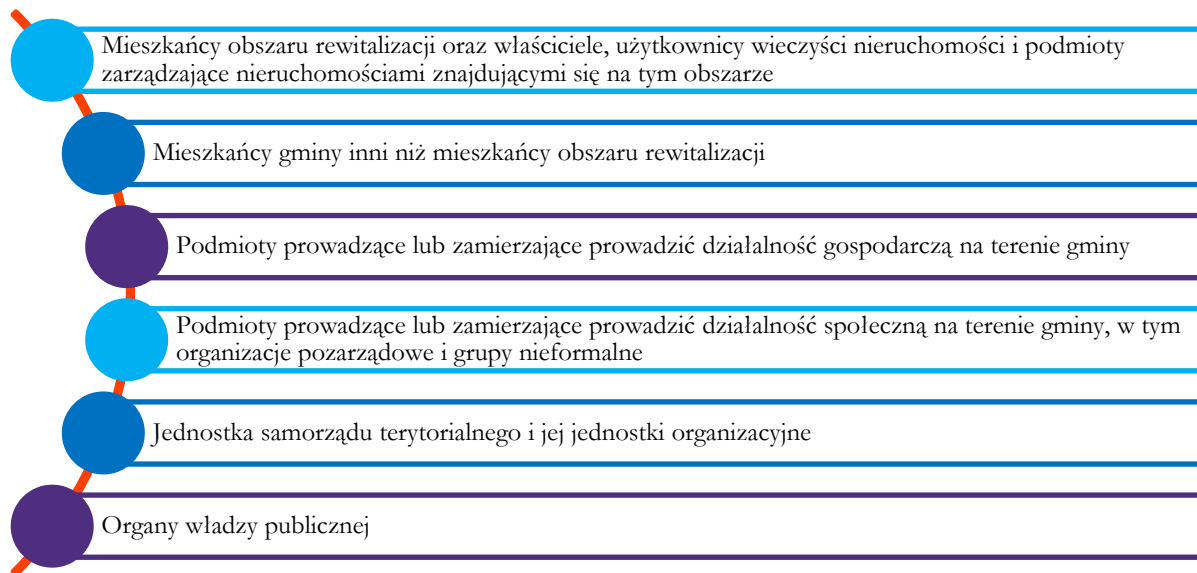
Schemat 6. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną

Źródło: Opracowanie własne

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji. Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji:

Schemat 7. Interesariusze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym udział w konsultacjach społecznych.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz został wypracowywany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na

współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Konsultacje społeczne były nieodłącznym elementem procesu przygotowania programu rewitalizacji. Stosowano następujące formy konsultacji: zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej oraz zbieranie uwag ustnych.

Konsultacje społeczne na etapie programowania

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji trwały **od 12 do 18 marca 2018 r.** W tym czasie zbierane były uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Tabela 38. Formy konsultacji społecznych na etapie programowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 12 do 18 marca 2018 r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie internetowej Gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p> <p>W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej.</p>
<p>Uwagi ustne</p> 	<p>Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Gminy, który miał obowiązek odpowiadania na uwagi i pytania w zakresie treści konsultowanych dokumentów.</p> <p>W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi ustne.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Konsultacje społeczne na etapie aktualizacji programu

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji trwają **od 10 do 17 kwietnia 2019 r.** W tym czasie zbierane są uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Tabela 39. Formy konsultacji społecznych na etapie programowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 10 do 17 kwietnia 2018 r. trwają konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mają możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).</p> <p>Formularz uwag jest dostępny na stronie internetowej Gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
<p>Uwagi ustne</p>	<p>Inną formą prowadzonych konsultacji jest zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mają możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu</p>

	<p>z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Gminy, który ma obowiązek odpowiadania na uwagi i pytania w zakresie treści konsultowanych dokumentów.</p>
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu uchwały przez Radę Gminy w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu i osiągnięcia celów rewitalizacji

Na tym etapie, koordynator procesu rewitalizacji – wyznaczony pracownik Urzędu Gminy będzie zajmował się zintegrowaniem wszystkich działań o charakterze rewitalizacyjnym zachodzących na obszarze gminy.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zapewnić wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z informowaniem o realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w programie, stanie wdrażania i realizacji programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwości zgłaszania uwag, stosowane będą następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa Gminy,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Prasa lokalna,
- Zebrania sołeckie.

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rozdział 11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości Gminy, stanowią jej zadania własne. Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu Gminy.

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne zostały opisane w rozdziale 10.

Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania, a następnie wdrożenia programu to:

- **Wójt Gminy Grudziądz,**
- **Rada Gminy Grudziądz,**
- **Pozostali interesariusze rewitalizacji.**

Tabela 40. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Grudziądz	<ul style="list-style-type: none"> – Nadzorowanie całego procesu rewitalizacji, – Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, – Prowadzenie konsultacji społecznych, – Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023.
Rada Gminy Grudziądz	<ul style="list-style-type: none"> – Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023, – Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023, – Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, – Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023, – Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023 w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.
Pozostali interesariusze rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań. – Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Źródło: Opracowanie własne

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Rolę koordynatora realizacji programu rewitalizacji pełnić będzie wyznaczony przez Wójta pracownik Urzędu Gminy. Pracownik ten będzie odpowiedzialny za wsparcie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w realizacji ich zadań. Wybór osoby z odpowiednim doświadczeniem zawodowym na stanowisko koordynatora procesu rewitalizacji zagwarantuje prawidłowe i sprawne zarządzanie programem rewitalizacji. Da to gwarancję, że podmiot koordynujący działania interesariuszy uczestniczących w realizacji programu rewitalizacji posiadać będzie odpowiednie do tego kompetencje. Zapewniony będzie szybki przepływ informacji oraz jasno określona ścieżka podejmowania decyzji, bezpośredni dostęp do informacji na temat innych działań rozwojowych realizowanych w Gminie (zapewnienie komplementarności przestrzennej), odpowiednie zaplecze instytucjonalne. Ścieżka podejmowania decyzji opierać się będzie o dyskusje i wypracowanie wspólnego stanowiska.

Tabela 41. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Koordinator – pracownik Urzędu Gminy	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji, Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek Gminy oraz strony społecznej, Przygotowywanie w uzasadnionych przypadkach projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, Promocja programu, Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu, Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu, Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy Grudziądz w zakresie realizacji programu.

Źródło: Opracowanie własne

System wdrażania programu rewitalizacji został przedstawiony na poniższym schemacie.

Schemat 8. System wdrażania programu rewitalizacji

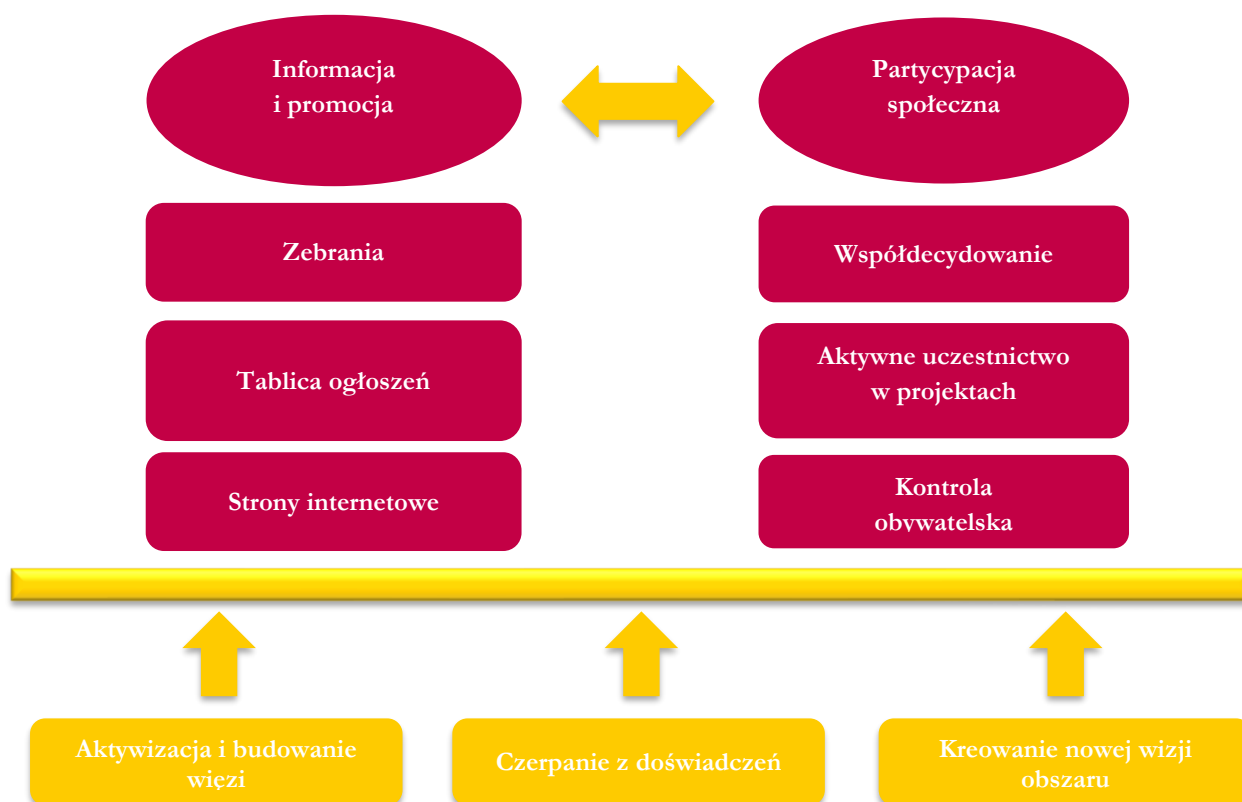

Źródło: Opracowanie własne

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w rozdziale 10) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych. Poniższy schemat przedstawia instrumenty systemu informacji i promocji w powiązaniu z mechanizmami włączenia mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji.

Schemat 14. System informacji i promocji a partycypacja społeczna

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższego schematu działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń zamieszczanych na tablicach ogłoszeń,
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

W celu zapewnienia uczestnictwa możliwie szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone co najmniej 7 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz poprzez ogłoszenie na stronie podmiotowej w Biuletynu Informacji Publicznej. Konsultacje będą przeprowadzane z wykorzystaniem różnych form, w sposób ułatwiający zrozumienie treści.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016 - 2023 obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu.

Schemat 15. Ramowy harmonogram realizacji programu

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rozdział 12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 42. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywat.			
									EFS	EFRR	Inne				
3	2020	1. Pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Turznice	S	2. Podnoszenie poziomu kwalifikacji i przedsiębiorczości mieszkańców obszarów rewitalizacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	157.894,74	95	150.000,00	150.000,00	-	7.894,74 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
3	2019	2. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Turznice	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
3	2020	3. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Turznice	S	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
2	III kw. 2022-II kw. 2023	4. Aktywizacja społeczna – zawodowa i pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Dusocin	S	1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na obszarach rewitalizacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	157.894,74	95	150.000,00	150.000,00	-	7.894,74 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-

²² 1 – Obszar 1-Wielki Welcz, 2 – Dusocin, 3 – Turznice, 4 – Mały Rudnik.

²³ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki pryw.			
									EFS	EFRR	Inne				
2	III – IV kw. 2023	5. Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z terenu sołectwa Dusocin	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
1	IV kw. 2021 – II kw. 2022	6. Aktywizacja społeczno – zawodowa i pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Wielki Welcz	S	1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na obszarach rewitalizacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	157.894,74	95	150.000,00	150.000,00	-	7.894,74 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
1	III – IV kw. 2022	7. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Wielki Welcz	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
4	III-IV kw. 2022	8. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja I	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
4	I-II kw. 2023	9. Aktywizacja społeczna seniorów na terenie sołectwa Mały Rudnik – edycja II	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywat.			
									EFS	EFRR	Inne				
4	III-IV kw. 2022	10. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa Mały Rudnik – edycja I	S	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
4	I-II kw. 2023	11. Realizacja zajęć poprawiających szanse edukacyjne dzieci z terenu sołectwa – edycja II	S	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	52.631,58	95	50.000,00	50.000,00	-	2.631,58 (środki własne Gminy)	-	11.1	-	-
4	III-IV kw. 2023	12. Tańce w dobrym smaku - warsztaty taneczne i kulinarne dla seniorów	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	10.000,00	-	-	-	-	10.000,00 (środki własne Gminy)	-	-	-	-
4	III-IV kw. 2023	13. Zajęcia gimnastyczne dla seniorów	S	3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych	Gminny Ośrodek Kultury	10.000,00	-	-	-	-	10.000,00 (środki własne Gminy)	-	-	-	-
4	III-IV kw. 2023	14. Zajęcia dla dzieci rozwijające umiejętności językowe	S	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	10.000,00	-	-	-	-	10.000,00 (środki własne Gminy)	-	-	-	-
4	III-IV kw. 2023	15. Pracownia fizyka i chemika	S	4. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	10.000,00	-	-	-	-	10.000,00 (środki własne Gminy)	-	-	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywat.			
									EFS	EFRR	Inne				
1	I kw. 2021 – III kw. 2021	16. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Wielkim Welczu na cele aktywizacji i integracji mieszkańców	T/PF	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	Gmina Grudziądz	310.859,01	27,34	85.000,00	-	85.000,00	225.859,01 (środki własne Gminy)	-	7.1	-	6,7
2	I kw. 2022 – III kw. 2022	17. Remont i doposażenie remizo – świetlicy w Dusocinie na cele aktywizacji i integracji mieszkańców	T/PF	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	Gmina Grudziądz	518.523,81	40,09	207.863,71	-	207.863,71	310.660,10 (środki własne Gminy)	-	7.1.	-	4,5
4	II kw. 2020- II kw. 2022	18. Rewitalizacja społeczno - gospodarcza miejscowości Mały Rudnik poprzez rozbudowę i wyposażenie Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku	T/PF	1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przeznaczonej na cele społeczne	Gmina Grudziądz	7.338.488,65	32,13	2.357.920,00	-	2.357.920,00	4.980.568,65 (środki własne Gminy)	-	7.1.	-	8,9,10,11,12,13,14,15

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych.

Tabela 43. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Obszar nr 1	1.	T	„Przebudowa drogi gminnej 040101C relacji Wielki Welcz – Okrągła Łąka”	500.000,00	-	-	500.000,00 (środki własne Gminy)	-
Obszar nr 2	2.	T	„Uporządkowanie gospodarki ściekowej w Dusocinie – osiedle były PGR”	2.000.000,00	-	-	500.000,00 (środki krajowe z KOWR) 1.500.000,00 (środki własne Gminy)	-
Obszar nr 2	3.	T	„Przebudowa drogi gminnej nr 40335C w Dusocinie”	200.000,00	-	-	200.000,00 (środki własne Gminy)	-
Obszar nr 4	4.	T	„Ograniczenie emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy Grudziądz poprzez modernizację indywidualnych kotłowni”	347.147,37	-	-	145.242,00 (pożyczka z WFOŚiGW) 201.905,37 (środki własne Gminy)	-
Obszar nr 4	5.	T	„Modernizacja drogi gminnej nr 40534C przy drodze krajowej nr 55”	750.000,00	-	-	750.000,00 (środki własne Gminy)	-
Obszary nr 1,2,3,4	6.	T	„Demontaż, transport i utylizacja azbestu z terenu Gminy Grudziądz”	26.000,00	-	-	18.200,00 (dotacja z WFOŚiGW) 7.800,00 (środki własne Gminy)	-

Źródło: Opracowanie własne

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

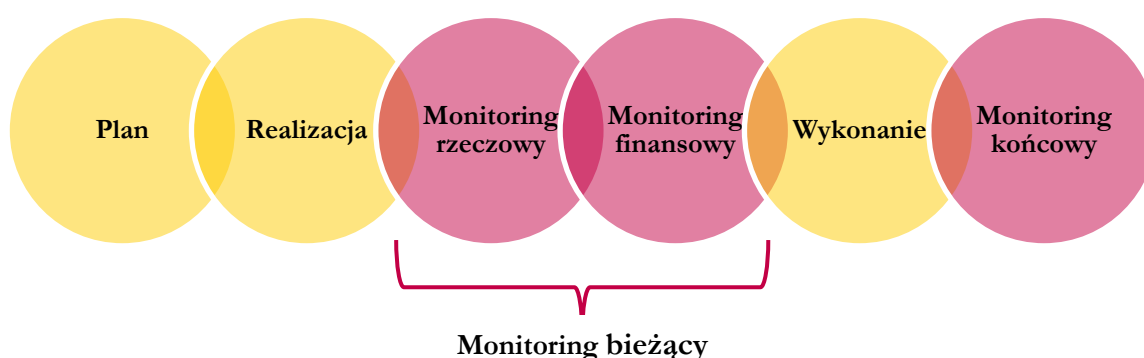
Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rozdział 13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą trzy formy monitoringu: monitorowanie postępu prac, monitorowanie środków finansowych projektu i monitorowanie osiągania założonych celów rewitalizacji. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu i ocenę skuteczności działań oraz wprowadzaniem modyfikacji w reakcji na zmiany będzie Koordynator procesu rewitalizacji.

Schemat 16. Formy monitoringu

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągania celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągane tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania..” raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie zawierające informacje o zmianie stanu kryzysowego, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji. Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu oraz Komendy Powiatowej Policji w Grudziądzu i Głównego Urzędu Statystycznego. Przygotowywane będą również dla IZ RPO sprawozdania kwartalne dotyczące osiąganych wskaźników produktu i rezultatu z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji

dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będzie koordynator.

Zadaniem koordynatora będzie zdawanie Wójtowi Gminy corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować, o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycją ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu oraz Komendy Powiatowej Policji w Grudziądzu, danych z jednostek z terenu Gminy i Głównego Urzędu Statystycznego.

W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych zmian w programie rewitalizacji. Propozycję zmian w programie rewitalizacji przygotuje Koordynator procesu rewitalizacji. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Gminy Grudziądz celem uchwalenia.

Rozdział 14. Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii

Opinia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016 - 2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dnia 20.03.2018 r. nr WOO.410.84.2018.KB uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016 - 2023 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 13.03.2018 r. nr NNZ.9022.1.106.2018 uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Spis tabel

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach Gminy Grudziądz z lat 2012/2013 – 2014/2015	20
Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015	21
Tabela 3. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	29
Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	30
Tabela 5. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	30
Tabela 6. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	31
Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	31
Tabela 8. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	31
Tabela 9. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	32
Tabela 10. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	33
Tabela 11. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	33
Tabela 12. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	34
Tabela 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	34
Tabela 14. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	34
Tabela 15. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	35
Tabela 16. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze	35
Tabela 17. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	36
Tabela 18. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	37
Tabela 19. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze	38
Tabela 20. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	38
Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	39
Tabela 22. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata na danym obszarze	39
Tabela 23. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	40
Tabela 24. Sołectwo Wielki Welcz – negatywne zjawiska w innych sferach	41
Tabela 25. Sołectwo Dusocin - negatywne zjawiska w innych sferach	42
Tabela 26. Sołectwo Turznice - negatywne zjawiska w innych sferach	42
Tabela 27. Sołectwo Stary Folwark - negatywne zjawiska w innych sferach	42
Tabela 28. Sołectwo Mały Rudnik - negatywne zjawiska w innych sferach	43
Tabela 29. Powierzchnia i ludność Gminy Grudziądz objęta rewitalizacją	46
Tabela 30. Cel 1 rewitalizacji dla wszystkich podobszarów rewitalizacji	49
Tabela 31. Cel 2 rewitalizacji dla podobszarów rewitalizacji Wielki Welcz i Dusocin	50
Tabela 32. Wyniki egzaminu w Gimnazjum w Mokrem w latach 2013-2015	56
Tabela 33. Wyniki egzaminu w Gimnazjum w Piaskach w latach 2013-2015	69
Tabela 34. Wskaźniki dla celów rewitalizacji	85

Tabela 35. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	88
Tabela 36. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	104
Tabela 37. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	107
Tabela 38. Formy konsultacji społecznych na etapie programowania.....	115
Tabela 39. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji.....	118
Tabela 40. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji.....	119
Tabela 41. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	123
Tabela 42. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	127

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludnościowa w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	17
Wykres 2. Struktura ludnościowa w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	17
Wykres 3. Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	18
Wykres 4. Liczba i struktura bezrobocia w Gminie Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	18
Wykres 5. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2010-2015	19
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności sołectwa Wielki Welcz na dzień 31.12.2015 r.	53
Wykres 7. Struktura wiekowa w sołectwie Wielki Welcz na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	53
Wykres 8. Osoby bezrobotne z terenu Wielkiego Welcza zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.	54
Wykres 9. Beneficjenci pomocy społecznej w Wielkim Welczu na dzień 31.12.2015 r.	55
Wykres 10. Struktura wiekowa ludności sołectwa Dusocin na dzień 31.12.2015 r.	60
Wykres 11. Struktura wiekowa w sołectwie Dusocin na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	60
Wykres 12. Osoby bezrobotne z terenu Dusocina zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.	61
Wykres 13. Beneficjenci pomocy społecznej w Dusocinie na dzień 31.12.2015 r.	62
Wykres 14. Struktura wiekowa ludności sołectwa Turznice na dzień 31.12.2015 r.	67
Wykres 15. Struktura wiekowa w sołectwie Turznice na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	67
Wykres 16. Beneficjenci pomocy społecznej w Turznicach na dzień 31.12.2015 r.	68
Wykres 17. Struktura wiekowa ludności sołectwa Mały Rudnik na dzień 31.12.2015 r.	73
Wykres 18. Struktura wiekowa w sołectwie Mały Rudnik na tle Gminy Grudziądz na dzień 31.12.2015 r.	74
Wykres 19. Osoby bezrobotne z terenu Małego Rudnika zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2015 r.	74
Wykres 20. Beneficjenci pomocy społecznej w Małym Rudniku na dzień 31.12.2015 r. w 2015 r.	75

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Zespół Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Mokrem	55
Zdjęcie 2. Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w Wielkim Welczu	56
Zdjęcie 3. Budynek świetlicy w Wielkim Welczu	57
Zdjęcie 4. Plac zabaw w Wielkim Welczu	57
Zdjęcie 5. Szkoła Podstawowa im. dra Ludwika Rydygiera w Dusocinie	62
Zdjęcie 6. Zagroda wiejska należąca do rodziny Rydygierów	63
Zdjęcie 7. Budynek dawnej szkoły podstawowej	63
Zdjęcie 8. Cmentarz ewangelicki.....	64
Zdjęcie 9. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Dusocinie	64

Zdjęcie 10. Zespołu Szkół im. Szarych Szeregów w Piaskach.....	69
Zdjęcie 11. Budynek świetlicy wiejskiej w Turznicach	70
Zdjęcie 12. Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Rudzie	75
Zdjęcie 13. Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku	77

Spis schematów

Schemat 1. Proces rewitalizacji.....	5
Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Grudziądz ...	7
Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	10
Schemat 4. Cele rewitalizacyjne.....	49
Schemat 5. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia	84
Schemat 7. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną	114
Schemat 8. Interesariusze rewitalizacji	114
Schemat 9. System wdrażania programu rewitalizacji.....	119

Spis map

Mapa 1. Gmina Grudziądz – położenie w powiecie grudziądzkim.	16
Mapa 2. Gmina Grudziądz w podziale na grupy sołectw wyznaczonych do zbadania występowania stanu kryzysowego	28
Mapa 3. Sołectwa położone w północnej części gminy Grudziądz.....	29
Mapa 4. Sołectwa położone w środkowej części gminy	32
Mapa 5. Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy Grudziądz	37
Mapa 6. Granice obszaru zdegradowanego w Gminie Grudziądz	44
Mapa 7. Granice obszaru rewitalizacji w gminie Grudziądz.	47
Mapa 8. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Grudziądz.....	48
Mapa 9. Sołectwo Wielki Welcz na tle Gminy Grudziądz.	52
Mapa 10. Sołectwo Dusocin na tle gminy Grudziądz.	59
Mapa 11. Sołectwo Turznice na tle Gminy Grudziądz	66
Mapa 12. Sołectwo Mały Rudnik na tle Gminy Grudziądz.....	73